

Equips de la Mare de Déu

La taula del Senyor

itinerari catequètic sobre l'eucaristia

Curs 2004-2005

Sumari

Presentació	5
Sigles utilitzades	7
Capítol I. L'AMFITRIÓ	9
1. L'eucaristia, obra de la Trinitat	9
2. El Pare, font i fi de l'eucaristia	9
3. L'eucaristia, taula del Senyor Jesús	11
4. L'eucaristia, efusió de l'Esperit Sant.	13
Capítol II. ELS CONVIDATS	17
1. Quins són convidats?	17
2. Els que no hi acudeixen	19
3. Els qui hi van sense vestit de festa	19
4. Aleshores, com s'hi ha d'acudir?	20
Capítol III. LA PREPARACIÓ	25
1. Les figures de l'eucaristia a l'Antic Testament	25
2. L'anunci de l'eucaristia en la vida de Jesús	27
Capítol IV. EL DIA DE LA FESTA	33
1. El diumenge	33
2. L'any litúrgic	37
Capítol V. EL LLOC DE LA FESTA	41
1. On celebrem l'eucaristia?	41
2. Història del temple cristià	42
3. El temple cristià segons el Concili Vaticà II	44
Capítol VI. LA CELEBRACIÓ	49
1. Desenvolupament general de la celebració	49
2. Postures i gestos litúrgics	51
3. Vestits i insígnies litúrgics	53
Capítol VII. EL DIÀLEG	57
1. Un Déu que ens parla	57
2. Els ritus inicials	58
3. La litúrgia de la Paraula	60

Capítol VIII. EL BANQUET	65
1. Els sagrats misteris	65
2. El misteri del matrimoni	66
3. La litúrgia eucarística	67
Capítol IX. EL COMIAT	75
1. El ritu de conclusió	75
2. L'eucaristia, font i cim de la vida cristiana	76

Presentació

Motius d'una elecció

El dia 20 de gener de 2003, en l'audiència concedida als responsables dels Equips de la Mare de Déu, reunits per celebrar el centenari del naixement del seu fundador Henri Caffarel, el papa Joan Pau II els dirigí un important discurs en què, reconeixent les aportacions originals d'aquesta associació de laics a la missió de l'Església, proposà amb claredat els nous reptes i necessitats que l'Església li demana en l'hora actual.

D'entre les peticions del Sant Pare, volem destacar-ne aquesta: «Misteri d'aliança i comunió, el compromís dels esposos els convida a posar la seva força en l'eucaristia, “font del matrimoni cristià” (*Familiaris consortio*, 57) i model per al seu amor. En efecte, les diferents fases de la litúrgia eucarística conviden els esposos a viure la vida conjugal i familiar a exemple de Crist, que es dona a la humanitat per amor. Ells buscaran en aquest sagrament l'audàcia necessària per a l'acollida, el perdó, el diàleg i la comunió dels cors. Serà també una ajuda per afrontar les inevitables dificultats de tota vida familiar. Que puguin ser, els membres dels Equips, els primers testimonis de la gràcia que aporta una participació regular en la vida sacramental i en la missa dominical, “celebració de la presència viva del Ressuscitat enmig dels seus” (DD 31) i antídote per afrontar i superar obstacles i tensions».

En aquest curs 2004-2005, en què tota l'Església, per decisió del mateix papa, reflexionarà sobre el misteri de l'eucaristia, els Equips de la Mare de Déu de la Superregió d'Espanya han decidit sumar-se a aquesta iniciativa, i fer-ho des del seu propi carisma: la vivència de l'espiritualitat conjugal com a testimoniatge de l'evangeli en el món. Per això han escollit com a tema d'estudi l'aprofundiment en el misteri i la celebració de l'eucaristia i, de manera especial, la seva relació constitutiva i essencial amb el misteri i la vivència del matrimoni cristià, segons les paraules del papa citades abans.

Opcions teològiques

Un tema tan ric i complex com l'eucaristia permet ser abordat des de perspectives i enfocaments molt diferents, com de fet ha passat al llarg de la tradició cristiana. Aquí el presentem des de la consciència creient de l'Església actual que, inspirant-se en l'ensenyament del Concili Vaticà II, s'ha anat desenvolupant i plasmant tant en l'ensenyament del Magisteri de l'Església com en la producció teològica sobre el tema. I això ens ha portat a prendre algunes opcions que volem descobrir des del principi.

En primer lloc, hem privilegiat dos dels noms amb què s'intenta expressar la inesgotable riquesa d'aquest sagrament. Primer, **taula del Senyor** perquè, amb el seu significat immediat d'àpat principal i festiu, és el que millor reflecteix el sentit del sopar pasqual que el Senyor va celebrar amb els seus deixebles la nit abans de morir i, a més, el que descobreix el seu caràcter d'anticipació *del banquet de noces de l'Anyell*, meta final de tota la història humana. I, en segon lloc, eucaristia perquè, a més de ser avui el més usat, recorda també l'actitud fonamental de benedicció i d'acció de gràcies que Jesús volgué expressar amb la institució del seu memorial.

A més dels noms, tres idees principals conformen tota la nostra reflexió. La primera ressalta que l'eucaristia és, al mateix temps i de manera indivisible, **anunci i celebració**, és a dir, proclamació del misteri central de la fe cristiana i acció comunitària i festiva de tot el Poble de Déu, que li serveix a Crist d'instrument per a continuar realitzant la seva obra salvadora. La segona vol subratllar

precisament que allò que l'eucaristia anuncia i celebra és el **misteri pasqual de Crist**, és a dir, la seva mort i resurrecció, que constitueixen la culminació de tota la vida i missatge de Jesús, i fins de tota la història de la salvació. I la tercera apunta la finalitat per la qual fou instituïda l'eucaristia: fer que els fidels visquin aquest misteri pasqual i en donin testimoniatge en el món. Aquesta última idea ens mena a destacar amb força que l'eucaristia és font i cimal de tota la vida cristiana i de tota l'obra missionera de l'Església i, en concret, font i cimal del matrimoni cristià i de la seva missió.

Presentació metodològica

El subtítol parla d'un *itinerari catequètic*. En efecte, el que presentarem és una *catequesi mistagògica*, és a dir, una reflexió que, partint del que és visible i experimentable en l'eucaristia, intenta explicar els seus continguts i efectes invisibles. És un procés que va del signe al significat, del *sagrament* al *misteri*.

I una catequesi en forma *d'itinerari*, de procés en diverses etapes, que coincideixen amb els diferents capítols. Aquestes etapes s'adapten al costum dels Equips de distribuir el seu estudi al llarg dels nou mesos útils del curs, d'octubre a juny. Però, a més a més, constitueixen un camí pedagògic progressiu que, seguint l'ordre lògic dels elements objectius que es donen en un banquet —amfitrió, convidats, preparació, dia, lloc, ritual, conversa, àpat, comiat—, menen a penetrar en el significat profund d'allò que se celebra i en les actituds que exigeix i genera.

Tota catequesi cristiana intenta transmetre els continguts de la fe, educar la relació amb Déu i ensenyar a viure segons les exigències de l'evangeli. Aconseguir aquests tres objectius és el que intenta també aquest tema.

La part més llarga de cada capítol està destinada a transmetre el contingut de la fe en l'eucaristia i l'explicació dels diferents moments de la seva celebració. Hem volgut oferir tots aquells elements bíblics, històrics i teològics que resulten imprescindibles perquè el cristià normal pugui comprendre el significat del que se celebra i de com ho celebra; sobretot tenint en compte el dèficit formatiu que pateix en aquest camp la majoria dels cristians.

Però, tot i ser important allò que es desenvolupa en la primera part i més llarga del capítol, no podríem parlar de catequesi si no s'intentessin també els altres dos objectius. Per això, al final de cada capítol hi figura una secció titulada «Per a la reflexió i l'oració», que considerem decisiva encara que sigui més breu. Perquè és precisament on hi apareixen les indicacions que intenten moure i dirigir les persones i els matrimonis, perquè creixin en la relació amb Déu, participin amb fruit en l'eucaristia i adoptin en la vida les actituds que això suposa.

Un darrer apartat de cada capítol intenta servir una altra característica del mètode dels Equips, que creiem molt útil i convenient: el que comença amb una reflexió personal i de parella conclou amb una reflexió compartida amb altres matrimonis en el si d'un petit equip. Per a aquesta reunió s'ofereixen, primer, una sèrie de preguntes destinades a canalitzar el diàleg en comú. Aquestes preguntes s'orienten en una doble direcció: ajudar a sintetitzar el contingut essencial del tema i servir de pista per als compromisos de vida que exigeix. En segon lloc, s'ofereix també un text bíblic, que servirà de punt de partida de l'oració compartida, moment central de la reunió de l'equip.

Només ens resta fer una confessió d'humilitat. Hem intentat oferir un material que fos, a la vegada, seriós i assequible per a la majoria dels cristians. Tenint en compte la complexitat i la riquesa del tema, no ens ha resultat sempre fàcil trobar la pedagogia adequada. A més, comptàvem amb pocs precedents. Per això només podem confiar en la bona voluntat dels creients que ens segueixin i, sobretot, en l'acció il·luminadora de l'Esperit, Mestre interior, que ens dóna els ulls de la fe per a penetrar, ni que sigui entre ombres, l'insondable misteri de Déu. A ell, a nostre Senyor Jesucrist, que ens ha donat la vida i al Pare, que ens ha volgut comunicar el seu amor, oferim aquest balbuceig, agraït però pobre, que ha nascut del nostre amor a ell i a tots els matrimonis dels Equips de la Mare de Déu.

MIGUEL PAYÁ ANDRÉS
consiliari de l'Equip Superregional d'Espanya

SIGLES UTILITZADES

SAGRADA ESCRITURA

Ap	Apocalipsi	1Jn	1a Joan
Col	Colossencs	Lc	Lluc
1Co	1a Corintis	Lv	Levític
2Co	2a Corintis	2Ma	2n Macabeus
Dt	Deuteronomi	Mc	Marc
Ef	Efesis	Mt	Mateu
Ex	Èxode	Ne	Nehemies
Fl	Filipencs	1Pe	1a Pere
Ga	Gàlates	2Pe	2a Pere
Gn	Gènesi	1Re	1r Reis
He	Hebreus	Rm	Romans
Ac	Fets dels Apòstols	Sl	Salms
Is	Isaïes	1Sa	1r Samuel
Jn	Joan	1Tm	1a Timoteu

DOCUMENTS ECLESIALS

CEC	Catecisme de l'Església Catòlica
CIC	Codi de Dret Canònic
DD	JOAN PAU II, Carta apostòlica <i>Dies Domini</i>
DV	VATICÀ II, <i>Dei Verbum</i> , Constitució sobre la Divina Revelació
EdE	JOAN PAU II, Carta encíclica <i>Ecclesia de eucaristia</i>
GS	VATICÀ II, <i>Gaudium et spes</i> , Constitució pastoral sobre l'Església en el món actual
LG	VATICÀ II, <i>Lumen gentium</i> , Constitució dogmàtica sobre l'Església
OGMR	Ordenació general del Missal romà
PO	VATICÀ II, <i>Presbyterorum Ordinis</i> , Decret sobre els preveres
SC	VATICÀ II, <i>Sacrosanctum Concilium</i> , Constitució sobre la Sagrada Litúrgia

CAPÍTOL I

L'amfitrió

Aquest banquet no l'hem preparat nosaltres, no és un sopar d'amistat com els que acostumem a fer sovint. Hem estat convidats per un rei que vol celebrar el casament del seu fill i que ens ha enviat aquest missatge: *Ja tinc preparat el meu banquet: he fet matar els vedells i l'aviram, i tot és a punt. Veniu a les noces!* (Mt 22, 4).

De quin rei i de quin fill es tracta? Qui és la núvia? Per què m'han convidat a mi? Com serà el banquet? Descubrim qui són aquest rei i el seu fill que ens conviden.

1. L'EUCARISTIA, OBRA DE LA TRINITAT

Certament s'ha de començar advertint que aquest banquet nupcial apunta al cor mateix de la realitat, perquè manifesta i posa en joc tot el misteri de Déu, el misteri del món i el misteri de l'home. «[...] l'eucaristia se celebra, d'alguna manera, sobre l'altar del món. Uneix el cel i la terra. Abasta i impregna tota la creació. El Fill de Déu s'ha fet home per a reconduir tota la creació, en un suprem acte de lloança, vers Aquell que la va fer del no-res. Així, Ell, el summe i etern Sacerdot, entrant en el santuari etern mitjançant la sang de la seva creu, retorna al creador i Pare tota la creació redimida. Ho fa a través del ministeri sacerdotal de l'Església i per a glòria de la Santíssima Trinitat. Veritablement aquest és el *mysterium fidei* que es realitza en l'eucaristia: el món nascut de les mans de Déu creador retorna a Ell redimit per Crist (EdE 8).

Abans que tot, l'eucaristia ens situa davant el misteri de Déu i ens mena a penetrar-hi. La religió —relació o religació de Déu amb l'home— hi assoleix la seva màxima intensitat i significació. Per això es converteix en clau per entendre qui és Déu, qui és l'home i què és el món.

Déu, comunitat eterna de vida i amor, s'obre per a comunicar la vida fora d'ell mateix i fa capaços l'home i la dona d'integrar-se en la seva mateixa vida amorosa. L'eucaristia és obra de la Santíssima Trinitat, una obra que resumeix, concentra i condueix a la plenitud tota la seva intervenció en el món i en la història.

Per això comencem sempre la celebració «En nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant». I el president, en algunes ocasions, ens acull tots amb una salutació de sant Pau en què descriu l'acció fonamental de cada una de les persones divines: *Que la gràcia de Jesucrist, el Senyor, l'amor de Déu i la comunió de l'Esperit Sant siguin amb tots vosaltres* (2Co 13, 13). Aprofundim aquesta salutació que ens descobreix tot allò que Déu fa en nosaltres en l'eucaristia.

2. EL PARE, FONT I FI DE L'EUCARISTIA

L'eucaristia és revelació i comunicació de l'amor del Pare, és la gran abraçada amb què culmina aquest gran misteri de la seva immensa tendresa vers nosaltres, aquest gran amor sense perquè i sense límits del que hem nascut i que constitueix la nostra veritat última: *Beneït sigui el Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist, que ens ha beneït en Crist amb tota mena de benediccions espirituals dalt al*

cel. Ens escollí en ell abans de crear el món, perquè fóssim sants, irrepressibles als seus ulls. Per amor ens destinà a ser fills seus per Jesucrist, segons la seva benèvola decisió, que dona glòria i lloança a la gràcia que ens ha concedit en el seu Estimat (Ef 1, 3-6)..

a) El Creador

Tota la nostra vida és benedicció de Déu. Ell pronuncià amb amor el nostre nom des de tota l'eternitat. Ell ens féu existir des del no-res i ens manté cada instant en l'ésser, ens fa créixer i ens condueix vers la plena realització. Ell ens féu a imatge seva, és a dir, capaços de conèixer-nos, de posseir-nos, de donar-nos lliurement i entrar en comunió amb altres persones, perquè poguéssim participar en la seva mateixa vida. Ell ens féu home i dona, perquè experimentéssim, com Ell, el goig de ser l'un per a l'altre, de realitzar-nos fent l'altre i de transmetre la vida humana.

Per a nosaltres creà totes les altres criatures, el cel i la terra, el sol i la lluna, el cedre i la flor, l'àguila i el pardal, com a escenari de la nostra vida i testimonis de la seva saviesa i bondat, i perquè, admirant-los i cuidant-los, participéssim de la seva mateixa providència i cura perquè assoleixin la seva darrera perfecció.

b) El Restaurador

Però la benedicció del Pare no acabà aquí, sinó que, a partir d'Abraham, penetrà en la història humana, que s'encaminava cap a la mort, i es convertí en acció recreadora: ens revelà el seu nom i el seu disseny; entaulà amb la humanitat un diàleg d'amor; ens oferí el seu perdó; ens alliberà de tots els esclavatges amb què ens havíem anat encadenant; creà un poble seu capaç de reconèixer-lo, d'estimar-lo i de transmetre el coneixement de Déu a tota la humanitat; amanyagà la nostra oïda amb les seves promeses formidables; se'ns mostrà tendre com una mare i fidel i afectuós com un espòs; s'oferí a ser pastor i guia sol·lícit del nostre caminar difícil.

c) El Pare de nostre Senyor Jesucrist

I la seva benedicció, en un moment culminant, arribà fins a l'extrem: ja no es conformà amb donar-nos la vida, sinó que se'ns donà ell mateix en el seu Fill, que és tot el que tenia. El féu un de nosaltres, perquè parlés el nostre llenguatge: «treballà amb mans d'home, pensà amb intel·ligència d'home, obrà amb voluntat d'home, estimà amb cor d'home (GS 22). Per mitjà d'ell ens revelà el misteri del seu amor, ens descobrí la grandesa de la nostra vocació i ens ensenyà que la llei fonamental de la perfecció humana és el manament de l'amor. I, sobretot, en fer-li vessar lliurement la seva sang per nosaltres, arribà a la follia de l'amor que ens fa exclamar extasiats: *El Fill de Déu em va estimar i es va entregar ell mateix per mi* (Ga 2, 20).

Amb aquesta entrega suprema ens reconcilià amb ell mateix i entre nosaltres, ens arrencà de l'esclavatge del pecat, ens féu fills en el Fill, conformant-nos a la seva imatge, i ens donà les primícies del seu Esperit, que ens capacita per estimar com ell estima i és la penyora de la nostra heretat: *Si habita en vosaltres l'Esperit d'aquell qui va ressuscitar Jesús d'entre els morts, també, gràcies al seu Esperit que habita en vosaltres, aquell qui va ressuscitar el Crist d'entre els morts donarà la vida als vostres cossos mortals* (Rm 8, 11).

d) El qui ens dona el pa de la vida eterna

Tot aquest immens doll de l'amor del Pare ens arriba cada vegada que ens apropem a «aquell sacrament de la fe, en què el Senyor deixà als seus una penyora d'aquesta esperança i un viàtic per al camí, en què els elements de la naturalesa, cultivats per l'home, es converteixen en cos i sang gloriosos en el sopar de la comunió fraterna i la pregustació del convit celestial» (GS 38). L'eucaristia, nascuda de l'amor del Pare, ens encamina amb total seguretat vers aquella entrada definitiva en la plenitud del seu amor, quan sentirem la sentència que ens realitzarà definitivament: *Veniu, beneïts del meu Pare, rebeu en herència el Regne que ell us tenia preparat des de la creació del món* (Mt 25, 34).

Aquest banquet que celebrem en aquesta terra, amb els elements de la creació i del nostre treball, ens menarà a participar en el banquet definitiu en *un cel nou i una terra nova* (2Pe 3, 13). Amb tota rotunditat afirmà Jesús: *És el meu Pare el qui us dona l'autèntic pa del cel. [...] Qui menja aquest pa, viurà per sempre* (Jn 6, 32. 51).

3. L'EUCARISTIA, TAULA DEL SENYOR JESÚS

*Jesús, el Senyor, la nit que havia de ser entregat, prengué el pa, digué l'acció de gràcies, el partí i digué: «Això és el meu cos, ofert per vosaltres. Feu això, que és el meu memorial.» I havent sopat féu igualment amb la copa, tot dient: «Aquesta copa és la nova aliança segellada amb la meva sang. Cada vegada que en beureu, feu això, que és el meu memorial.» (1Co, 11, 23-25). L'eucaristia fou instituïda per Jesús i continua essent presidida i realitzada per ell. Ell és el nuvi: *Feliços els convidats al banquet de les noces de l'Anyell!* (Ap 19, 9). Per això l'anomenem 'sopar' o 'banquet del Senyor'.*

Dels quatre relats que tenim de la institució de l'eucaristia, en tres evangelis (Mt 26, 17-19. 26-30 ; Mc 14, 12-16. 22-25 ; Lc 22, 7-20) i en la primera Carta de sant Pau als Corintis (1Co 11, 17-34), i les al·lusions que ens en porta l'evangeli de sant Joan (Jn 6, 51-59), ens ofereixen indicacions precioses sobre el significat que Jesús volgué donar a aquest banquet.

a) Una nova Pasqua

Tots els relats coincideixen en afirmar que se celebrà en caure la tarda —per això el nom de sopar— i que tingué un caràcter pasqual. En efecte, tot comença amb aquesta pregunta dels deixebles: *On vols que preparem el sopar pasqual?* I Jesús mateix manifesta el seu gran desig de celebrar especialment aquella pasqua, la darrera de la seva vida: *Com desitjava menjar amb vosaltres aquest sopar pasqual abans de la meva passió!* (Lc 22, 15). Per altra part, disposa que se li busqui un local apropiat, espaiós i còmode. És indubtable, doncs, que Jesús volgué relacionar l'eucaristia amb la gran festa jueva de la Pasqua que celebrava l'esdeveniment de l'alliberament d'Egipte; però no com un simple record d'un fet passat, sinó com a *memorial*, és a dir, com un esdeveniment passat que es torna a fer present en la celebració i que es projecta cap al futur. De fet, cada jueu que celebrava el memorial es feia contemporani a l'alliberament, com si hagués sortit personalment d'Egipte.

Tanmateix, en el marc d'aquesta pasqua jueva, Jesús instituirà una nova pasqua, perquè en dir *Feu això en memòria meva* va canviar l'esdeveniment alliberador que s'ha de celebrar en les seves tres direccions: com a fet passat, com a present actual i com a anticipació del futur definitiu. Quin és aquest nou esdeveniment salvador?

b) Una nova aliança

Per a explicar-ho, Jesús recorre a un altre gran component de la religió jueva: l'aliança. Després de l'alliberament d'Egipte, el poble d'Israel comparegué davant el Déu alliberador en el Sinai, el qual, a través de Moisès, els proposà un pacte d'amistat i d'unió mútua que els comprometia tots dos: *Si escolteu la meva veu i observeu la meva aliança, sereu la meva heretat preferida entre tots els pobles, ja que tota la terra és meva: sereu per a mi un reialme sacerdotal i una nació santa* (Ex 19, 5-6). El poble acceptà el compromís i el pacte fou segellat amb un ritual solemne. Moisès construï un altar, manà *que immolessin vedells al Senyor com a sacrificis de comunió* (Ex 24, 5) i després prengué la meitat de la sang i la vessà sobre l'altar; amb l'altra meitat de la sang aspergí el poble dient: *Aquesta és la sang de l'aliança que el Senyor conclou amb vosaltres d'acord amb totes les paraules d'aquest document* (Ex 24, 8). Jesús al·ludeix aquest ritual quan, en oferir als seus deixebles una copa amb vi, els diu: *Aquesta copa és la nova aliança segellada amb la meva sang* (1Co 11, 25).

c) Un nou sacrifici

Jesús institueix un nou pacte amb Déu, una nova relació amb ell, que donarà lloc a un nou poble de Déu. Però, quin és el sacrifici que fa possible i segella el nou pacte? El seu propi sacrifici, és a dir, la seva mort en la creu, que tindrà lloc l'endemà: *Aquest és el meu cos entregat per vosaltres... Aquesta és la meva sang vessada per vosaltres* (Lc 22, 19-20). La mort de Jesús és el nou i definitiu esdeveniment salvador que reconcilia la humanitat amb Déu i, perquè aquesta reconciliació pugui arribar a les persones de tots els temps, Jesús institueix aquest memorial sacrificial que perpetua el sacrifici de la creu. Per això el sacrifici de Crist i el sacrifici de l'eucaristia són un únic sacrifici: cada vegada que celebrem l'eucaristia, el sacrifici redemptor de Crist s'actualitza per a nosaltres. Afirmar sant Pau: *Cada vegada que mengeu d'aquest pa i beveu d'aquest calze, anuncieu la mort del Senyor fins que vingui* (1Co 11, 26). I en cada eucaristia, després de la consagració proclamem: «Anunciem la vostra mort». «D'aquesta manera, l'eucaristia aplica als homes i dones d'avui la reconciliació obtinguda per Crist una vegada per sempre per a la humanitat de tots els temps (EdE 12).

d) Una nova vida

Però el sacrifici eucarístic no solament fa present la passió i mort de Crist, sinó també la seva resurrecció, amb la qual el Pare coronà el seu sacrifici. És el que recorda també l'aclamació del poble després de la consagració: «Proclamem la vostra resurrecció». La Pasqua de Crist inclou tant la seva entrega fins a la mort per nosaltres com la seva resurrecció que inaugura la nova creació. I l'eucaristia, a més de fer-nos participar en la seva mort, ens fa participar també en la seva resurrecció, com ho prometé el mateix Jesús: *Qui meva la meva carn i beu la meva sang té vida eterna i jo el ressuscitaré el darrer dia* (Jn 6, 54).

Com afirma Joan Pau II: «qui s'alimenta de Crist en l'eucaristia no ha d'esperar el més enllà per rebre la vida eterna: ja la posseeix a la terra com a primícia de la plenitud futura, que abastarà l'home en la seva totalitat. [...] Aquesta garantia de resurrecció futura prové que la carn del Fill de l'home, entregada com a menjar, és el seu cos en l'estat gloriós del ressuscitat» (EdE 18). En efecte, encara que Jesús instituí l'eucaristia abans de morir i ressuscitar, ho féu perquè nosaltres la celebréssim després d'aquests fets, quan ell ja és el Senyor vivent i gloriós. Per això «l'eucaristia és tensió vers la meta, pre-assaborir la joia plena promesa per Crist; és, d'alguna manera, anticipació del Paradís i penyora de vida futura (EdE 18).

En resum, el memorial eucarístic ens fa participa en la Pasqua de Crist per la seva capacitat d'unir els tres temps: recorda un esdeveniment que passà una vegada per sempre, la mort i resurrecció de Jesús, ens comunica els seus fruits en el present a través de la celebració —«anunciem», «proclamem»—, i ens encamina i prepara per al futur, per a la Pasqua eterna —«fins que ell torni», «esperem el vostre retorn, Senyor Jesús». Una bella antifona del dia de Corpus ho expressa així: «Oh banquet admirable, en què Crist és el nostre aliment! Recorda la memòria de la seva passió, l'ànima s'omple de gràcia i se'ns dóna una penyora de la glòria futura».

e) Un nou banquet

Les primeres paraules d'aquesta antifona ens porten a una última consideració sobre com volgué Jesús que participéssim de la seva Pasqua: *Prengué el pa, el partí i els el va donar dient: «Això és el meu cos» [...] Prengué una copa, els la va donar i digué: Aquesta és la meva sang»* (Mc 14, 22-24). Jesús institueix un banquet, un àpat amb dos elements, el pa i el vi, que tenien una gran importància en la tradició jueva, i els dóna un nou significat. El pa era l'aliment fonamental per a sadollar la fam i per això era símbol de la vida. El vi era la beguda festiva, símbol d'alegria, d'amistat i d'aliança. Jesús els assumeix, però els dóna un nou sentit: són el seu cos entregat i la seva sang vessada, és a dir, són ell mateix que s'entrega a favor de la humanitat.

Ens trobem davant una acció que no té precedents en cap religió. El fet que algú doni el seu cos per a menjar i la seva sang per a beure és una total innovació de Jesucrist, que causà escàndol ja entre els seus contemporanis. Però les paraules de Jesús són clares i terminants: *Us ho ben asseguro: si no mengeu la carn del Fill de l'home i no beveu la seva sang, no teniu vida en vosaltres. Qui menja la meva carn i beu la meva sang, està en mi, i jo, en ell* (Jn 6, 53. 56). No es tracta d'un aliment metafòric. El que rebem sota les aparences de pa i de vi és el cos i la sang del Senyor, és a dir, ell mateix, que s'ha ofert per nosaltres. I, en rebre'l, entrem en una íntima unió amb ell, que ens introdueix en la vida mateixa de la Trinitat: *A mi m'ha enviat el Pare que viu, i jo visc gràcies al Pare; igualment els qui em mengen a mi viuran gràcies a mi* (Jn 6, 57).

f) Una nova comunitat

Sant Pau transmet la tradició de l'eucaristia per corregir una situació concreta de la comunitat de Corint: *Primer de tot, sento a dir que, quan us reuniu en comunitat, hi ha divisions entre vosaltres* (1Co 11, 18). I l'Apòstol argumenta: *La copa de la benedicció que nosaltres beneïm, ¿no és comunió amb la sang de Crist? El pa que partim, ¿no és comunió amb el cos de Crist? El pa és un de sol, i per això nosaltres, ni que siguem molts, formem un sol cos, ja que tots participem d'aquest únic pa* (1Co 10, 16-17). És a dir, la nostra unió amb Crist, que és do i gràcia per a cadascú, ens associa també al seu cos que és l'Església: eleva l'experiència de fraternitat i és força generadora d'unitat. L'eucaristia crea l'Església com a comunió de persones, com a imatge i participació de la comunió trinitària. En ella, el Pare atén i realitza el desig del seu Fill: *Que tots siguin u, com tu, Pare, estàs en mi i jo en tu. Que també ells estiguin en nosaltres, perquè el món cregui que tu m'has enviat* (Jn 17, 21).

4. L'EUCARISTIA, EFUSIÓ DE L'ESPERIT SANT

Per la comunió del seu cos i de la seva sang, Crist fa créixer en nosaltres el do del seu Esperit, que ens fou infós ja en el baptisme i imprès com a segell en el sagrament de la confirmació. És a dir, l'eucaristia és una Pentecosta: aquest és el darrer secret que ens descobreix el perquè i com participem de la Pasqua de Crist. Deia bellament sant Efreem: «Anomenà el pa el seu cos vivent, l'omplí d'ell mateix i del seu Esperit [...], i qui menja amb fe, menja Foc i Esperit [...]. Preneu, mengeu-ne tots i mengeu amb ell l'Esperit Sant» (cf. EdE 17). Tot el que succeeix en l'eucaristia és obra de l'Esperit Sant (cf. CEC 1091-1109).

a) Ens prepara per a rebre Crist

L'Esperit ha hagut de fer una acció prèvia i preparatòria, molt llarga en el temps, per cert. Ell, *dit de Déu*, alè donador de vida, hagué de començar creant el món del no-res i l'home com a imatge de Déu, com a persona capaç d'estimar. Després, amb la seva acció directiva, profètica i transformadora, anà creant un poble de creients, capaç de transmetre el coneixement de Déu a totes les nacions, i el féu recórrer un llarg camí de fe que serví per preparar la vinguda de Crist. Per la seva inspiració i la seva energia, tots els fets i sentències de l'Antic Testament, la promesa i l'aliança, l'èxode i la pasqua, l'exili i el retorn..., foren preparació i profecia de la salvació duta per Crist. Arribat el moment culminant, encarnà el Verb de Déu en les entranyes de Maria i unguí Jesús amb la seva força, perquè passés *fent el bé i guarint tots els oprimits pel diable* (Ac 10, 38). I, després de la mort i la resurrecció de Jesús, fou vessat per Jesús sobre els seus deixebles per a fer-nos homes i dones nous, capaços de col·laborar en la seva mateixa missió.

Des d'aleshores, l'Esperit resideix i actua en l'Església, el nou poble de Déu, com a àmbit de la seva presència permanent, el seu temple, i com a instrument de la seva acció transformadora. I ell mateix és qui la construeix permanentment donant-li nous membres per la consagració de la fe i el baptisme. Tots nosaltres, en el baptisme, ens convertim en *ungits*, en persones transformades per l'Esperit i portadores d'ell, i aquesta gràcia fou completada en vosaltres per la confirmació, *el sagrament de l'Esperit*, que ens enriqueix amb una força especial per a ser autèntics testimonis de Crist. D'aquesta manera ens capacita per a participar en l'eucaristia, on actua de forma eminent com a *Esperit de comunió*.

Però, perquè puguem celebrar l'eucaristia, l'Esperit realitza, a més, una doble acció immediata per tal que puguem trobar-nos amb el Senyor com *un poble ben disposat*. En primer lloc, ens convoca i reuneix en una assemblea capaç de superar totes les divisions humanes, racials, culturals i socials; una assemblea de germans en què no hi ha distinció entre *jueu ni grec, esclau ni lliure, home ni dona* (Ga 3, 28). I, en segon lloc, vivifica en nosaltres la fe, la conversió del cor i l'adhesió a la voluntat del Pare, que són les disposicions necessàries per acollir les altres gràcies que ens oferirà en la celebració, i les que assegurin la nostra participació conscient, activa i fructífera en ella.

b) Ens recorda el misteri de Crist

Jesús ens prometé: L'Esperit Sant [...] *us recordarà tot el que jo us he dit* (Jn 14, 26). En efecte, ell és com la memòria viva de l'Església. Per això, en primer lloc, l'Esperit recorda a l'assemblea eucarística el sentit de l'esdeveniment de la salvació donant vida a la paraula de Déu que és anunciada. A més a més, ens dóna la intel·ligència espiritual perquè a través d'aquesta paraula descobrim tot allò que Crist, Paraula i Imatge del Pare, ha fet per nosaltres. I, com que la paraula de Déu no és un simple ensenyament, sinó que exigeix la resposta de fe, com a consentiment i compromís, és també l'Esperit Sant el qui ens dóna la gràcia de la fe, l'enforteix i la fa créixer.

Però, sobretot, l'Esperit és qui ens *fa memòria*, en 'eucaristia, de la més gran de les meravelles de Déu: que Crist morí per nosaltres, perquè nosaltres visquem per ell i per a ell. I, en despertar així la memòria de l'Església, suscita en nosaltres l'acció de gràcies i la lloança, és a dir, aquest agraïment del cor que converteix tota la celebració en eucaristia.

c) Actualitza el misteri de Crist

L'Esperit no només porta a la memòria els esdeveniments salvadors de Crist, sinó que els actualitza, els fa presents i continua així realitzant per a nosaltres, ara i aquí, la salvació ja realitzada per Crist d'una vegada per sempre.

Per això, un moment central de l'eucaristia és la invocació —l'epiclesi— que fa el prevere al Pare perquè les ofrenes del pa i del vi es converteixin en el Cos i la Sang del Senyor i perquè els fidels, en rebre'ls, es converteixin ells mateixos en ofrena viva per a Déu.

Així el poder transformador de l'Esperit Sant en l'eucaristia ens fa anticipar, en l'espera i en l'esperança, la comunió plena amb la Santa Trinitat. Enviat pel Pare, que escolta la invocació de l'Església, l'Esperit dona la vida als qui l'acullen i constitueix per a ells, ja des d'ara, les *arres* de la seva herència (cf. Ef 14, 2 ; 2Co 1, 22).

d) Realitza el misteri de la comunió

A més de la invocació que precedeix la consagració, el prevere fa una altra invocació al Pare: «Et demanem humilment que l'Esperit Sant congregui en la unitat tots els qui participem del cos i de la sang de Crist» (Pregària eucarística II). I és que, mitjançant la participació en l'eucaristia, l'Esperit Sant realitza en nosaltres el misteri de la comunió: en atorgar-nos la vida divina, uneix els fidels en Crist i entre ells, perquè formem un sol Cos de Crist; i «per ell, amb ell i en ell» ens uneix al Pare. El fruit de l'Esperit en l'eucaristia és inseparablement comunió amb la Trinitat i comunió fraterna entre nosaltres (cf. Jn 1, 3-7).

Hem descobert que, en l'eucaristia, Jesús ens convoca per conversar i sopar amb nosaltres (cf. Ap. 3, 20); però també que en aquest sopar Jesús ens entrega la seva vida, el Pare ens acull en el seu amor inefable i l'Esperit ens transforma per a introduir-nos en la mateixa comunió de la Santíssima Trinitat. Davant d'una donació semblant de Déu, l'assemblea eucarística, a través del prevere, conclou la **Pregària eucarística** amb aquesta lloança emocionada: **«Per ell, amb ell i en ell, vós, Déu Pare omnipotent, en la unitat de l'Esperit Sant, rebeu tot honor i tota glòria pels segles dels segles»**. I tots corroborem aquesta lloança amb un rotund: **«Amén»**.

PER A LA REFLEXIÓ I L'ORACIÓ

Com podíem cantar cants del Senyor en una terra estrangera? (Sl 137, 4). Com celebrar Déu si no vivim davant Déu, des de Déu i per a Déu? L'eucaristia resulta irrellevant i estranya per a tota persona que viu com si Déu no existís. D'aquí que hàgim de començar reflexionant sobre la nostra relació amb Déu.

Primer, sobre **la relació personal de cadascú amb Déu**, sense que les relacions conjugals, familiar i comunitàries puguin resultar superficials i hipòcrites. Déu, que ens ha fet originals i irrepetibles, vol entaular amb cadascun de nosaltres una relació única, intransferible. Et busca a tu, amb el teu nom i cognoms, perquè t'estima tal com ets, t'ha estimat des de sempre i no renuncia mai a estar amb tu. Per això et proposo que, durant aquest mes —tant de bo cada dia!—, busquis uns moments simplement per a estar amb ell. No necessites llibres; no t'excusis dient que no en saps.

Imagina't tan sols que ets davant un somriure que t'acull amb simpatia i gaudeix d'estar amb tu. Dialoga amb ell a la teva manera. Digues-li el que se t'acudeixi. És possible que li hagi de preguntar: Per què em costa tant perdre temps amb tu? Quines són les pors que em porten a fugir de tu? Què tinc, perquè procuris la meua amistat? Però no t'entossudeixis en parlar molt. Sent que ell et mira i mira'l. Aviat experimentaràs una tranquil·litat interna misteriosa. Et sentiràs estimat. I si vas repetint aquest trobament senzill, personal, de mica en mica sentiràs que ja no en pots prescindir, t'*agafarà*. I és que a Déu no li agrada fer-se difícil, acudeix de seguida a la cita dels qui l'invoquen sincerament. Sí, sobretot sinceritat. No li diguis res que no sentis: entre altres coses perquè resulta inútil, ja que ell llegeix el teu cor. Després pots passar a invocar Jesús, l'enviat del Pare per a buscar-te i rescatar-te. Vaja, el teu millor amic! Qui t'estima com Déu, però amb cor d'home. Si no tens altres paraules, li pots dir i repetir diverses vegades frases tan senzilles com: «Jesús, Fill de Déu, tingues pietat de mi, que sóc un pecador». I, sobretot, escolta una cosa que et vol dir: «Per tu sóc capaç de morir».

Després et proposa que reiniciïs també, com des de zero, la teva **oració conjugal**. Proposeu-vos junts d'autenticar aquest moment únic de la vostra relació. Busqueu el moment i el lloc; però no us excuseu amb problemes complicats: n'hi ha prou estimant i estimant-vos. Comenceu amb una estona de silenci; sentiu-vos mirats junts. I després digueu allò que us neixi; però no l'un a l'altre, sinó a Déu. No manipuleu mai l'oració per a dir-li a l'altre allò que no us atreviu a dir-li d'una altra manera. Simplement experimenteu l'alegria de veure l'altre parlant amb Déu. És possible que en aquesta *nova* oració li hàgiu de confessar: «com n'és, d'atea, la nostra relació!». Fóra un gran començament. I Déu us contestarà, amb tota seguretat: «Jo he estat sempre amb vosaltres, des del primer petó, i molt abans. El vostre amor m'alegra: és el que més s'assembla a mi».

Durant aquest mes **celebrareu diverses vegades l'eucaristia**. Us proposo un compromís molt senzill: aneu a l'església uns minuts abans, un quart d'hora si és possible. I aquesta estona empreu-la en aquestes tres coses:

- Penseu: «Què necessitem dir-li avui a Déu?»
- Demaneu-li per tots els qui participaran amb vosaltres en la celebració.
- Digueu-li a Déu: «Què ens vols dir avui? Parla'ns, que estem disposats a escoltar-te.

PER A LA REUNIÓ DE L'EQUIP

Diàleg sobre el tema

Com que és el primer, us proposo dos criteris metodològics que serveixen per a tots:

1. Aquests temes són densos i una mica llargs: la matèria és molt rica i l'autor no l'ha volguda empobrir. És molt convenient llegir-los complets detingudament. Però, si per qualsevol circumstància no és possible, **és millor llegir una part amb atenció que no pas llegir-lo tot pel damunt**. Ja hi haurà una altra ocasió per llegir allò que no hem pogut.
2. Tots ens hauríem d'imposar de **no intervenir en el diàleg si no hem llegit el tema i l'hem preparat**: és un principi de seriositat i honradesa. Quan, per manca de temps o per mandra, no l'hàgim pogut preparar, tinguem la humilitat d'escoltar amb atenció les aportacions dels altres.

Sobre aquest primer tema en concret, podríeu dialogar entorn d'aquestes qüestions:

1. Quina imatge de Déu Pare ens transmet el tema? Coincideix amb la que nosaltres vivim? Ens sentim satisfets amb el grau de confiança filial que tenim amb Déu, o més aviat l'experimentem com a llunyà i temible?
2. Quina síntesi faríem respecte la intenció de Jesús en instituir l'eucaristia?
3. Quin acció de l'Esperit Sant considerem més necessària pel que fa a nosaltres?

Paraula de Déu per a l'oració en comú

Lectura de la Carta als Efesis (1, 3-10)

*Beneït sigui el Déu i Pare de nostre Senyor Jesucrist,
que ens ha beneït en Crist
amb tota mena de benediccions espirituals dalt al cel.
Ens escollí en ell abans de crear el món,
perquè fóssim sants, irrepressibles als seus ulls.
Per amor ens destinà a ser fills seus per Jesucrist,
segons la seva benèvola decisió,*

*que dóna glòria i lloança a la gràcia
que ens ha concedit en el seu Estimat.
En ell, per la seva sang,
hem obtingut la redempció,
el perdó dels nostres pecats.
La riquesa de la gràcia de Déu
s'ha desbordat en nosaltres.
Ell ens ha concedit tota aquesta saviesa i penetració que tenim.
Ens ha fet conèixer el seu disseny secret,
la decisió benèvola que havia pres
per executar-la en la plenitud dels temps:
ha volgut unir en el Crist totes les coses,
tant les del cel com les de la terra.*

CAPÍTOL II

Els convidats

Déu, Pare, Fill i Esperit Sant, conviden a l'eucaristia. Però, a qui? Hi acudeixen tots els convidats? Amb quin vestit s'hi ha d'anar?

Amb el Regne del cel passa com amb un rei que celebrava el casament del seu fill. Va enviar els seus servents a cridar els convidats a les noces, però ells no hi volien anar. Llavors envià uns altres servents [...]. Però ells no en feren cas i se'n van anar, l'un al seu camp, l'altre al seu negoci; [...]. Llavors va dir als seus servents: «[...] aneu, doncs, a les cruïlles dels camins i convideu a les noces tothom que trobeu». Aquells servents van sortir als camins i van reunir tots els qui van trobar, bons i dolents; i la sala del banquet s'omplí de convidats. Aleshores el rei va entrar a veure els convidats i s'adonà que allí hi havia un home que no duia vestit de noces, i li digué: «Amic, com és que has entrat aquí sense vestit de noces?». Però ell va callar. Llavors el rei digué als qui servien: «Lligueu-lo de mans i peus i llanceu-lo fora, a la tenebra; allà hi haurà els plors i el cruixit de dents. Perquè molts són cridats, però pocs són escollits» (Mt 22, 2-14).

Jesús parla aquí del banquet del Regne del cel, és a dir, del banquet final. Però, com que aquest banquet és anticipat i preparat pel banquet eucarístic, la paràbola ens pot servir per reflexionar sobre els destinataris de l'eucaristia i sobre els seus comportaments.

1. QUI SÓN CONVIDATS?

a) Tothom

Tothom és destinat a l'eucaristia i tothom hi és convidat de diferents maneres. La raó és clara: *Déu vol que tots els homes se salvin i arribin al coneixement de la veritat* (1Tm 2, 4). I aquesta salvació passa per Jesús, únic *Salvador del món* (Jn 4, 42). Per això, quan Jesús diu que *si no menges la carn del Fill de l'home i no beves la seva sang, no tens vida en vosaltres* (Jn 6, 53), està oferint la seva carn i la seva sang a tothom, ja que diu que *no he baixat del cel per fer la meua voluntat, sinó la voluntat del qui m'ha enviat. I la voluntat del qui m'ha enviat és aquesta: que jo no perdi res d'allò que ell m'ha donat, sinó que ho ressusciti el darrer dia* (Jn 6, 38-39).

Certament, «aquells qui, sense culpa seva, no coneixen l'evangeli de Crist i la seva Església, però busquen Déu amb cor sincer i intenten en la seva vida, amb l'ajuda de la gràcia, fer la voluntat de Déu, coneguda a través del que els diu la seva consciència, poden aconseguir la salvació eterna». Més encara: «Déu, en la seva Providència, tampoc no nega l'ajuda necessària als qui, sense culpa, encara no han arribat a conèixer Déu, però s'esforcen amb la seva gràcia a viure amb honradesa» (LG 6). Però aquesta salvació que Déu ofereix misteriosament a tothom està demanant que cadascú conegui el seu Autor, ja que, sense aquest coneixement, està sempre amenaçada per grans perills. Per això Jesús demana al Pare *que et coneguim a tu, l'únic Déu veritable, i aquell que tu has enviat, Jesucrist* (Jn 17, 3) i mana els seus deixebles: *Aneu per tot el món i anuncieu la bona nova de l'evangeli a tota la humanitat* (Mc 16, 15).

L'Església, sensible al seu deure de predicar la salvació a tothom, daben que el missatge evangèlic no està reservat a un petit grup d'iniciats, de privilegiats o elegits sinó destinat a tothom, fa seva

l'angoixa de Crist davant les multituds errants i abandonades *com ovelles sense pastor* i repeteix sovint la seva paraula: *Sento una gran compassió per aquesta gent* (Mt 9, 36 ; 15, 32). *Ara bé, com podran invocar-lo, si no hi creuen? I com creuran en ell, si no n'han sentit parlar? I com en sentiran parlar, si ningú no l'anuncia? La fe ve, doncs, de sentir la predicació, i la predicació és l'anunci de la paraula de Crist* (Rm 10, 14. 17).

L'Església és conscient que la seva missió continua la missió de Crist: *Com el Pare m'ha enviat a mi, també jo us envio a vosaltres* (Jn 20, 21). I per complir aquesta missió troba en l'eucaristia, primer, la font d'on rep la força espiritual per a dur-la a terme; segon, la motivació, ja que en ella recorda i experimenta l'amor de Déu per tothom que el llança a l'evangelització; i, tercer, la meta a la que es dirigeix tot l'esforç evangelitzador, la comunió amb Déu: «Així, l'eucaristia és la *font* i, al mateix temps, el cim de tota l'evangelització, ja que el seu objectiu és la comunió de la humanitat amb Crist i, amb ell, amb el Pare i l'Esperit Sant» (EdE 22). No és estrany, doncs, que tots els cristians celebrem sempre l'eucaristia sentint-nos germans de tothom i demanant al Pare que «reuneixi els seus fills dispersos per tot el món» perquè portin a la cleda les ovelles de Crist que encara en són fora, perquè hi hagi *un sol ramat i un sol pastor* (Jn 10, 16).

d) Els deixebles de Jesús

Naturalment, els convidats de forma directa i expressa a l'eucaristia som els qui, per gràcia de Déu, hem fet allò que Déu vol de nosaltres: *L'obra que Déu vol és aquesta: que cregueu en aquell que ell ha enviat* (Jn 6, 29). Com Pere al final del discurs eucarístic, diem a Jesús: *Senyor, a qui aniríem? Tu tens paraules de vida eterna* (Jn 6, 68). Fórem convocats i destinats a l'eucaristia des del nostre baptisme. En efecte, aquest primer sagrament, porta de la vida nova, ens regenera com a fills de Déu, ens incorpora a Crist, fent-nos participar de la seva mort i resurrecció; i, per tant, també ens incorpora a l'Església. Però tot allò que en el baptisme se'ns donà de forma inicial, apuntava a la plenitud que se'ns dona en l'eucaristia. El caràcter que rebérem com a segell espiritual indeleble de la nostra pertinença a Crist, ens consagra per participar en l'eucaristia. Per això, la nostra iniciació cristiana, que començà amb el baptisme, culminà amb la primera participació en l'eucaristia. I, des d'aleshores, som convocats a ella cada diumenge per a continuar desenvolupant la nostra vida en Crist.

En realitat, tot el que fem com a cristians, parteix de l'eucaristia i condueix cap a ella: ella és «font i cim de tota la vida cristiana» (LG 11). «Els altres sagraments, com també tots els ministeris eclesials i les obres d'apostolat, estan units a l'eucaristia i a ella s'ordenen. La sagrada eucaristia, en efecte, conté tot el bé espiritual de l'Església, és a dir, Crist mateix, la nostra Pasqua» (PO 5).

A cada celebració eucarística acudim uns cristians concrets, els que vivim en el lloc o els que s'uneixen circumstancialment a nosaltres. Però els reunits representem tota l'Església, que s'uneix a la nostra celebració. Per això recordem sempre el papa, el nostre bisbe i tots els nostres germans en la fe, que peregrinen pel món.

Més encara, a cada eucaristia s'uneixen no només els cristians que són encara aquí baix, sinó també els qui ja són a la glòria del cel. L'Església ofereix el sacrifici eucarístic en comunió amb la Santa Mare de Déu, amb els apòstols, els màrtirs i tots els sants. Fins i tot ens unim amb els àngels. I és que, en realitat, «mentre nosaltres celebrem el sacrifici de l'Anyell, ens unim a la litúrgia eclesial. [...] L'eucaristia és veritablement una esclatxa del cel que s'obre damunt la terra» (EdE 19). I, per últim, l'eucaristia és oferta també pels fidels difunts que han mort en Crist i que encara no estan plenament purificats, perquè puguin entrar a la llum i la pau de Crist.

e) La comunitat cristiana

L'eucaristia no és una acció privada on acudim com a creients individuals, sinó de l'Església, Poble de Déu i Cos de Crist. El subjecte de l'eucaristia és tota l'Església, que es fa present en la comunitat reunida, per petita que sigui. Aquesta comunitat, reunida en assemblea, està integrada per batejats que participen tots del sacerdoci de Crist i que, per tant, tenen dret i obligació de participar de forma plena, conscient i activa en la celebració (cf. SC 14). Malgrat que no tots exerceixen la mateixa funció. Uns, el bisbe, els preveres i diaques, escollits i consagrats pel sagrament de l'orde, actuen representant Crist-Cap per al servei de tots els altres (cf. PO 2. 15). D'altres, des de la capacitació que els dona el sacerdoci baptismal, exerciran alguns ministeris particulars, necessaris per al bon desenvolupament de la celebració: acòlits, lectors, comentadors, cantors (cf. SC 29). Així, doncs, cadascú hi participarà segons la seva funció, però tothom en la *unitat de l'Esperit* que actua en tots.

2. ELS QUI NO HI ACUDEIXEN

Com en la paràbola del banquet, aquí succeeix un gran misteri: molts dels convidats no hi acudeixen, malgrat les crides insistents; més encara, sembla que la majoria es fa el sord. Hi som convidats tots els cristians i la majoria dels batejats no acudeixen a l'eucaristia, o molt poques vegades. Per què?

Uns **perquè no tenen temps**: han de veure el camp que acaben de comprar, o provar la nova parella de bous, o gaudir de la dona amb qui s'acaben de casa (cf. Lc 14, 18-20). I molts d'altres potser diuen: «tinc molta feina», «me n'he d'anar a la torre», «ens n'amen a esquiar», «tinc un compromís social»... És a dir, tenen tot el temps ocupat... en el que els interessa, i aquest banquet no entra en els seus interessos. Perquè hi anessin, haurien d'escoltar en el seu cor un missatge del millor Amic que tenen: «Estàs preocupat i neguitós per moltes coses, quan només n'hi ha una de necessària (cf. Lc 19, 41-42). Però, quan seran capaços d'escoltar aquest consell d'amic que vol alliberar-los de les preocupacions d'aquest món, la seducció de les riqueses i les altres cobejances? (Mc 4, 19).

D'altres **perquè no està de moda**. Deia Jesús: *Així que escolten la paraula, de seguida la reben amb alegria, però no tenen cap arrel dintre d'ells, són inconstants: tan bon punt la paraula els porta tribulacions o persecucions, sucumbeixen tot seguit* (Mc 4, 16-17). Quina anàlisi tan penetrant de l'esfondrament actual del cristianisme sociològic! Una fe heretada i poc personalitzada servia quan vivíem en una societat cristiana. Però, quan la cultura general hi juga en contra, els amics se m'enriuen i fins i tot arrisco alguna relació que m'interessa, quan anar a missa és una raresa social, què en resta, d'aquella fe immadura? Caldria una fe més formada i personal, capaç de lluitar a contracorrent.

Avui també n'hi pot haver molts als qui, en realitat, **no els ha arribat la invitació**, almenys d'una forma suficient. Estan batejats, reberen la catequesi d'infància i la primera comunió, però després tot ha quedat en un pur record d'infància. Ni la família, ni l'escola, ni la parròquia, ni l'ambient social no han aconseguit cultivar aquella primera llavor, que ha quedat enterrada sota les preocupacions i els nous plantejaments de l'adult. Caldria començar des de zero, oferir-los una nova evangelització.

Tampoc no mancaran els qui no hi van **per un deler d'autonomia individual**. Ja n'hi ha prou de lleis i d'imposicions! Les estructures, fins i tot les eclesials, m'ofeguen. Vull ser jo mateix; per a viure la religió no necessito sotmetre'm a cap norma ni reunir-me amb ningú. I, és clar, començo per voler ser cristià a la meua manera i acabo no sent-ho de cap. Com se'ls podria explicar i transmetre que la comunitat no és un atemptat contra la persona, sinó la seva defensa i la possibilitat del seu creixement? Que el cristianisme no és una religió de llei, sinó de llibertat i de comunió?

Per últim, sempre queda una altra motivació misteriosa, però real: **el domini del mal**: *Els uns són els d'arran del camí, on és sembrada la paraula; quan l'han escoltada, tot seguit ve Satanàs i s'enduu la paraula sembrada en ells* (Mc 4, 15). Ara bé, com que a Satanàs no li és permès de suprimir la nostra llibertat, el que aquí passa és que hem decidit lliurement en contra del missatge i, com a conseqüència, se'ns ha privat de la capacitat d'entendre'l i de viure'l. Ens hem guanyat a pols la pèrdua de la fe per no haver estat coherents amb ella! Aleshores, l'única esperança és que la paciència proverbial del sembrador torni a passar per la nostra vida.

3. ELS QUI HI VAN SENSE VESTIT DE FESTA

La tossudesia de l'amfitrió aconsegueix que molt hi assisteixin, fins i tot que s'ompli la sala. Certament no és que siguin els millors, els selectes: *bons i dolents* (Mt 22, 10), *pobres, invàlids, cecs i coixos* (Lc 14, 21). No han estat convidats pels seus mèrits, sinó per la voluntat gratuïta de l'amfitrió. Però, és clar, algú ha cregut que s'hi podria anar de qualsevol manera i ha acabat essent expulsat: es tractava d'un casament reial! Tots els qui participem en l'eucaristia, ¿rebem els seus fruits, aconseguim que creixi la nostra comunitat amb Déu i amb els germans? Quines poden ser les actituds insuficients que ens privin d'assolir aquests fruits?

La primera, **assistir-hi només per complir el precepte**, per tenir els papers en regla i quedar amb la consciència tranquil·la. En aquest cas, es procura buscar una missa com més curta millor i aguantar com sigui la celebració; això sí, mirant de tant en tant el rellotge. El que és tràgic d'aquesta postura és que ni tan sols s'aconsegueixen els objectius que persegueix: ni s'aconsegueix tenir els papers en regla ni que la celebració sigui tan curta com es desitja.

Una altra actitud molt semblant, encara que amb una mica més d'aguant, és la d'aquells que **només hi acudeixen com a espectadors**. Els qui s'han de moure són els altres: el capellà, els cantors, els lectors...; és a dir, els que són a l'escenari. Jo sóc a la platea simplement veient i sentint. Que no se'ls acudeixi empiar-me amb participacions, exigències, compromisos! Ja he fet prou buscant un bon espectacle, una missa divertida, dirigida per un bon *showman*. I, si no resulta, canviaré de sala. Bé, és possible que t'hagis divertit, però has sortit igual com has entrat; ¡no, pitjor!

No manquen els qui fan de l'eucaristia **una mera devoció privada**. Acostumen a ser cristians pietosos, que hi acudeixen amb bones disposicions internes. Però, com a fruit potser d'una formació cristiana individualista, només s'interessen per allò que passa entre Déu i ells. Sembla que els altres els molestin: es col·loquen en un banc separats, resen les seves devocions abstractant-se del ritme de la celebració i fins i tot els molesta haver de donar la pau. D'alguna manera, aquests cauen en el retret que feia sant Pau als corintis: *El resultat és que, quan us reuniu tots alhora, ja no celebren el sopar del Senyor, perquè, en el moment de l'àpat, cadascú menja el sopar que ha portat, i mentre els uns passen gana els altres beuen massa* (1Co 11, 20-21).

N'hi ha d'altres que hi acudeixen **per col·leccionar una nova experiència**, mística o estètica. La celebració pot convertir-se en el lloc privilegiat d'una religió-refugi, falsament mística, en una mena de recés de pau: sentir-se molt junts per a evitar el vertigen del món modern i, a més, assaborint, des del punt de vista estètic, boniques cerimònies realçades per cants bonics. Amb aquesta actitud s'aconsegueix ser-hi a gust, però tot queda en una mena de teràpia de grup. Déu es converteix en una excusa per no sortir de nosaltres mateixos.

D'altres, *els militants*, poden acudir a l'eucaristia **per celebrar solament la pròpia vida**, el propi combat, les tasques i aspiracions d'un grup ben caracteritzat per les seves opcions, ben acoplat per l'amistat, els projectes, les realitzacions i utopies comunes. En aquest cas, es fa referència a Jesucrist, però a un Jesucrist assumit més com a aval, com a justificació del que ja està decidit i realitzat, que com a provocador a una conversió permanent, a l'escolta i al do gratuït. Jesucrist deixa de ser l'actor principal de la celebració. Perquè, quan només es vol celebrar allò que es viu, s'acaba per celebrar-se només un mateix.

Per fi, d'altres, obsessionats per un cert tipus d'autenticitat, voldran **celebrar l'eucaristia a la seva manera**, una celebració fins a tal punt lliure i indefinible que ja no és possible descobrir-hi un mínim de concordança amb l'Església. Viuran intensament la relació entre ells, llegiran textos colpidors d'alguns autors que els confirmen les opcions ja assumides, prendran junts un àpat alegre en memòria de Jesús, animada amb cants espontanis... Què en resta d'allò que Crist ha instituit? I què en queda d'una celebració veritablement eclesial?

4. ALESHORES, COM S'HI HA D'ACUDIR?

Abans que res s'ha de dir que les actituds adequades per a poder celebrar l'eucaristia que instituí Jesús no ens l'hem inventades nosaltres. L'Esperit que ensenya l'Església i li recorda tot el que Jesús digué (cf. Jn 14, 26) és també el qui la instrueix en aquest punt. Ell ens ensenya a apropar-nos al misteri de la donació de Déu amb unes actituds que, expressant els sentiments més profunds del cor humà, coincideixen amb les actituds religioses del poble d'Israel que veiem en la Bíblia, amb les del mateix Jesús i amb les de la seva Església. En una paraula, l'Esperit ens mena a apropar-nos a l'eucaristia des de Jesús, com Jesús i amb Jesús, és a dir, com a cristians. Quines són les actituds que ens inspira l'Esperit? (cf. CEC 2626-2643).

1 – El primer moviment que suscita l'Esperit vers l'eucaristia **és la petició humil de perdó i el desig de conversió**. Primer de tot, sempre que ens apropem a l'eucaristia hem de recordar aquelles paraules de l'Apòstol: *Que cadascú s'examinei a si mateix, abans de menjar el pa i beure la copa* (1Co

11, 28): no podem asseure'ns a aquesta taula amb la consciència tacada; fóra contradir la mateixa essència de la comunió que anem a viure. Per això, si un cristià té consciència d'estar en pecat greu, ha de rebre el sagrament de la reconciliació abans d'apropar-se a combregar (cf. CEC 1385). Però és que, a més, sempre que ens apropem a rebre el Cos de Crist *entregat per nosaltres* la seva Sang *vessada pels nostres pecats*, ens sentim indignes i necessitats de perdó. Com el públicà implorem: *Tingues pietat de mi, Senyor, que sóc un pecador!* (Lc 18, 13). Com el fill pròdig reconeixem: *Ja no mereixo anomenar-me fill teu* (Lc 15, 21). I amb el centurió afirmem: *Jo no sóc digne que entris a casa meva* (Mt 8, 8). I això necessitem fer-ho des del començament de la celebració, per situar-nos davant Déu des de la nostra veritable realitat. Més encara, l'Església ens demana un petit gest de conversió i d'humilitat abans d'anar a la celebració: aquest és el significat del petit dejuni d'una hora a que s'ha reduït el dejuni molt més important que imperava abans de la reforma litúrgica.

2 – En segon lloc, l'Esperit, Mestre interior, crea en nosaltres **disponibilitat per a l'escolta** d'una paraula que no és la nostra sinó la que ell mateix ha inspirat: la paraula de Déu que ens descobreix el seu pla sobre nosaltres; i, sobretot, la Paraula que és Crist mateix, veritable referència a la qual hem d'acomodar la nostra vida. Ell comença obrint el nostre esperit per acollir-la amb total obediència, perquè puguem dir: *Parla, Senyor, que el teu servent escolta* (1Sa 3, 10). Però, a més, ens ajuda a prendre la decisió de conformar la nostra vida a les seves exigències, com Maria: *Que es compleixi en mi la teva paraula* (Lc 1, 38).

3 – Una altra actitud, que resulta tan central en l'eucaristia que fins decideix el seu nom, és la d'**adoració, lloança i acció de gràcies**. Si la petició de perdó expressava la nostra pròpia realitat, aquesta posa de manifest allò que Déu és i fa per nosaltres. L'adoració és la primera actitud de l'home que es reconeix criatura davant el seu Creador, el silenci respectuós en presència del Déu “sempre més gran”. I aquest reconeixement intern necessita manifestar-se en la lloança, que és proclamació del que Déu és, i en l'acció de gràcies, que li agraeix el que ha fet i continua fent per nosaltres. Jesús instituí l'eucaristia enmig d'una gran pregària d'acció de gràcies. I l'Església continua celebrant-la igual: la gran Pregària eucarística, des de l'inici solemne del prefaci fins a la seva doxologia final, és tota ella un gran himne de benedicció, que conjuga l'adoració, la lloança i l'acció de gràcies. No podia ser d'altra manera, ja que l'eucaristia celebra el do més gran que Déu ha fet a la humanitat: l'home: el do de si mateix.

4 – Però el reconeixement del que Déu ens ha donat podria quedar incomplet, i fins i tot quedar-se en pures paraules, si no fos acompanyat de l'**ofrena de la nostra pròpia vida**. La pregària eucarística primera —el cànon romà— explicita aquesta necessitat: «en celebrar aquest memorial [...] t'ofrim». Representem al Pare des de l'altar el sacrifici de Crist, ofert una vegada per sempre en el Calvari. Però Crist no vol tornar al Pare amb les mans buides, vol endur-se'n l'oblació de la seva Esposa, l'Església, el sacrifici espiritual de la nostra existència, el nostre compromís de viure en la lògica del sacrifici mateix de Crist, en total obediència al Pare, en ofrena d'amor, fins al do de la vida pels germans. En una paraula, el compromís de ser com Crist: ofrena d'amor per al Pare i per als germans. Parafraçant Teresa de Jesús, podem dir que en l'eucaristia Déu i nosaltres, encara que siguem tan diferents, ens posem al mateix nivell: ell ens dona tot el que té i nosaltres li retornem també tot el que tenim. Només aleshores podrem dir que hem celebrat l'eucaristia.

5 – Però nosaltres som criatures limitades i necessitades; no som el nostre propi origen ni el nostre fi; tampoc no som amos de les nostres adversitats. És a dir, no ens bastem nosaltres mateixos, **necessitem demanar amb humilitat**: *Demaneu, i Déu us donarà; cerqueu, i trobareu; truqueu, i Déu us obrirà* (Mt 7, 7). Sí, també anem a l'eucaristia per demanar allò que no tenim. Però totes les oracions de petició de la celebració s'atenen a la jerarquia que ensenya el parenostre, que, d'altra banda, hi ocupa un lloc central. En primer lloc demanem el Regne i tot el que és necessari per acollir-lo i cooperar a la seva vinguda. És a dir, demanem abans que res que es compleixi el pla amorós de Déu sobre la humanitat i que nosaltres sapiguem cooperar-hi. I, des d'aquesta participació en l'amor salvador de Déu, ens atrevim a demanar amb confiança per totes les nostres necessitats espirituals i materials. Una petició destacada és la invocació a l'Esperit Sant, l'epiclesi. A ell li demanem que converteixi el pa i el vi en el Cos i la Sang del Senyor, i que faci de nosaltres el Cos del Senyor i un sacrifici agradable al Pare. Qui podria realitzar aquestes dues meravelles sinó l'Esperit creador i recreador?

6 – L'eucaristia requereix una darrera actitud fonamental: **obrir-se a la comunió amb els germans**. Recordem, una vegada més, que sant Pau explica el veritable significat de l'eucaristia precisament amb el fi de fer tornar els cristians de Corint a l'esperit de comunió fraterna, trencada per les seves divisions (cf. 1Co 11, 17-34). L'eucaristia, pel fet que duu a la perfecció la comunió amb Déu Pare, mitjançant la identificació amb el Fill, per obra de l'Esperit Sant, exigeix la comunió fraterna, l'expressa, l'educa, l'alimenta i la fa créixer (cf. EdE 34-46).

Aquesta comunió té una dimensió invisible que, en Crist i per l'acció de l'Esperit Sant, ens uneix al Pare i entre nosaltres: *Vosaltres formeu el cos de Crist, i cadascú n'és un membre* (1Co 12, 27). Aquesta comunió invisible suposa la vida de gràcia i la pràctica de les virtuts teològals, i per això la participació en l'eucaristia requereix estar en estat de gràcia. Però la comunió invisible necessita manifestar-se i encarnar-se en uns llaços ben visibles. Amb raó afirma Joan Pau II que «l'íntima relació entre els elements invisibles i visibles de la comunió eclesial és constitutiva de l'Església com a sacrament de salvació» (EdE 35). I aquests llaços visibles ens uneixen a diversos nivells.

El primer nivell on hem de viure la comunió fraterna és en la comunitat concreta que celebra l'eucaristia. En acudir a la celebració hem de sentir que ens integrem en una comunitat i manifestar-ho amb la nostra participació activa i amb els nostres gestos —una petita salutació al començament i al final, el gest de la pau—. Però també una cosa potser més important: convé que habitualment celebrem l'eucaristia en la comunitat a la qual pertanyem, a la parròquia, a la que ens han d'unir molts llaços: la col·laboració en les seves tasques apostòliques, la convivència fraterna, la vida d'oració, la formació permanent... Aleshores ens resultarà més fàcil viure l'eucaristia amb sentit comunitari.

Però «el sacrifici eucarístic, fins i tot celebrant-se sempre en una comunitat particular, no és mai celebració d'aquella sola comunitat [...], una comunitat realment eucarística no pot tancar-se en ella mateixa, com si fos autosuficient, sinó que ha de mantenir-se en sintonia amb totes les comunitats catòliques» (EdE 39). I la raó és que la presència eucarística del Senyor converteix aquesta comunitat concreta en imatge i veritable presència de l'Església, una, santa, catòlica i apostòlica. «La comunió eclesial de l'assemblea eucarística és comunió amb el propi bisbe i amb el romà pontífex» (EdE 39), que són principi i fonament visible de la unitat de l'Església, i, a través d'ells amb tota l'Església universal, a la que ens unim per l'acceptació de la doctrina dels apòstols, dels sacraments i de la jerarquia. Per això, l'acceptació dels textos i de les normes litúrgiques de l'Església universal no és per a nosaltres un esclavatge sinó un orgull, ja que ens permet sentir-nos membres de l'única Església de Crist que es fa present entre nosaltres.

I la comunió intraeclesial s'obre necessàriament en l'eucaristia a la solidaritat amb tota la família humana. En cap altre moment vivim amb tanta intensitat que «el goig i l'esperança, la tristesa i l'angoixa dels homes i dones del nostre temps, són també goig, esperança, tristesa i angoixa dels deixebles de Crist, i no hi ha res veritablement humà que no tingui ressonància en el seu cor» (GS 1).

Mostra privilegiada d'aquesta actitud de comunió és la impressionant oració d'intercessió que fem en l'eucaristia, una oració veritablement **universal** on demanen per la santedat i unitat de l'Església, pels seus pastors i ministres, per tot el poble sant de Déu, per categories particulars de persones, pels vius i els difunts, perquè en tots es realitzi la promesa de la vida eterna.

PER A LA REFLEXIÓ I L'ORACIÓ

Apropar-se a Déu no és difícil: ell comprèn i accepta les nostres pobreses i no ens demana impossibles. Però ens exigeix que el prenguem seriosament. Com cal ser seriosos amb Déu? Ell mateix ens va educant, perquè adoptem unes actituds que, en realitat, són les que ens neixen sempre que ens apropem a una persona amb amor. I per això ens serveixen, no solament per a relacionar-nos amb Déu, sinó també amb qualsevol persona. Són les actituds que acabem d'estudiar en la darrera part del tema i que ens convé de recordar sempre. Déu ens demana que l'estimem i que estimem també els altres: és l'única manera de prendre seriosament les persones. Jesús ens dirà: *Fes això i viuràs* (Lc 10, 28).

Us proposo que, durant aquest mes, us exerciteu en aquestes actituds que prometen una vida autèntica i plena.

En l'oració personal, en aquelles estones que suposo que heu anat reservant per a Déu des del mes passat, podríeu insistir en dues d'elles. Primer, en la petició humil de perdó. A Déu no li agrada que ens hi presentem amb autosuficiència, com si mai no haguéssim trencat un plat. Perquè això no és veritat. Reconeix, doncs, les teves contradiccions i els teus egoismes: els que records. I digues-li aquella paraula que li agrada tant: «Perdó». No és necessari que facis un examen exhaustiu. El que ell vol és que tinguis la humilitat i la valentia de reconèixer que no has estat tan bo com podries ser. I, després, passa a una altra actitud que requereix també humilitat: «Et necessito». Quines coses necessites demanar a Déu? Coses importants; no capricis que, més que enriquir-te, t'alienen i distreuen.

Per a la relació conjugal, us proposo una estona de conversa entre els dos. Però una conversa especial. Comenceu amb una estona d'oració personal que us serveixi per prendre consciència d'una gran realitat: «Tu ets amb nosaltres i en cadascun de nosaltres; tu ens estimes més del que nosaltres ens estimem». I, després, us exercitareu en unes altres dues actituds importants, sense les quals no hi ha amor veritable: obrir-se a la comunió amb l'altre i estar disposat a escoltar-lo. Obrir-se a la comunió és donar espai a l'altre en la meua vida, valorar-lo, estar disposat a ajudar-lo. I, per això, necessito escoltar-lo, és a dir, saber la veritat del que sent. La conversa podria començar responnent cadascú aquestes preguntes: Com em trobo en aquest moment? Quines són les meves satisfaccions més importants i les meves tristeses o preocupacions? Mentre cadascú parla, que l'altre escolti amb molta atenció, paciència i... amor. Després d'això, la conversa pot prendre el rumb que vulgueu. Però, al final, convé que us doneu un petó *significatiu*, un petó que digui: «Tu saps que comptes amb mi per tot».

En les vostres eucaristies podríeu ressaltar les dues actituds fonamentals que subratllà Jesús en instituir aquesta celebració. Ja sabeu, arribeu una mica abans que comenci o dediqueu un moment a casa per a preparar-vos.

I en aquesta estona de reflexió plantegeu-vos primer: De què he de donar gràcies a Déu? Perquè l'eucaristia és, abans que res, això, acció de gràcies. I no la viu bé qui no té consciència que tota la seva vida és un do.

En segon lloc, recordeu que l'eucaristia és també ofrena com a resposta agraïda a allò que hem rebut. I l'ofrena que se'ns demana és total: Déu no vol les nostres coses, sinó a nosaltres mateixos. El que passa és que aquest do total necessita encarnar-se en una cosa concreta: Què li puc oferir aquesta setmana a Déu, com a signe i demostració de la meua entrega? Sempre que féu aquestes dues coses, l'eucaristia serà *la vostra* eucaristia.

PER A LA REUNIÓ DE L'EQUIP

Diàleg sobre el tema

Recordeu les advertències que vam fer el mes anterior, sobretot la primera, és a dir, la que parlava de la situació dels que no han pogut llegir tot el tema i s'han centrat en una de les seves parts.

El diàleg podria versar sobre les qüestions següents:

1. Què ens ha cridat més l'atenció de la primera part: «Qui són convidatsa»?
2. Ens reconeixem en algunes de les actituds insuficients que es descriuen en la tercera part, «Els qui hi van sense vestit de festa»?
3. De les grans actituds de què parla la quarta part, «Aleshores, com s'hi ha d'acudir?», quina ens falta més?

Paraula de Déu per a l'oració en comú

Lectura de la Carta als Efesis (4,31—5,2. 15-21)

Llanceu lluny de vosaltres l'amargor, l'enfuriment, la ira, els crits, les injúries i tota mena de dolenteria. Sigueu bondadosos i afectuosos els uns amb els altres, i perdoneu-vos tal com Déu us ha perdonat en Crist.

Sigueu imitadors de Déu, com a fills seus estimats; viviu estimant, tal com Crist ens va estimar i s'entregà a si mateix per nosaltres, oferint-se a Déu com a víctima d'olor agradable.

Mireu, doncs, atentament, com us heu de comportar: no sigueu insensats, sinó assenyats. Procureu de treure partit del moment present, perquè els temps que vivim són dolents. No sigueu irreflexius: mireu d'entendre què vol el Senyor de vosaltres. No us embriagueu de vi, que això porta a la perdició: ompliu-vos més aviat de l'Esperit. Digueu tots junts salms, himnes i cànctics de l'Esperit, cantant al Senyor i lloant-lo en el vostre cor. Doneu sempre gràcies per tot a Déu Pare en nom de nostre Senyor Jesucrist. Sotmeteu-vos els uns als altres per reverència a Crist

CAPÍTOL III

La preparació

Quan Jesús, la nit abans de morir, instituí l'eucaristia i digué: *Feu això en memòria meva*, volgué que recordéssim la seva mort i resurrecció i que, a través d'aquest record, el seu sacrifici redemptor es fes present entre nosaltres per a comunicar-nos la seva gràcia salvadora. Però, com que la mort i la resurrecció del Senyor són la síntesi i la culminació de tota la seva vida i de tota la seva predicació, fer-ne memòria significa recordar d'alguna manera tot allò que Jesús féu i digué. Sobretot cal fer memòria d'una seguit d'esdeveniments i al·lusions que trobem al llarg de tota la vida de Jesús, i que preparen i expliquen la importància i el sentit d'aquest àpat tan especial que és l'eucaristia.

Més encara, Jesús mateix, en instituir l'eucaristia, volgué relacionar tant el seu signe de banquet com el seu significat profund, amb una sèrie d'esdeveniments i profecies de l'antiga aliança. Per això els escrits del Nou Testament, i la pròpia litúrgia eucarística, utilitzen sovint una sèrie de passatges de l'Antic Testament, als que consideren com figures de l'eucaristia i també com a claus per a entendre-la: «encara que Crist establí amb la seva sang la nova aliança, els llibres íntegres de l'Antic Testament, incorporats a la predicació evangèlica, assoleixen i mostren la seva plenitud de sentit en el Nou Testament i alhora l'il·luminen i l'expliquen (DV 16).

Assumint aquestes conviccions, nosaltres intentarem penetrar en la immensa riquesa de l'eucaristia; primer des de la seva prehistòria, és a dir, des d'aquelles figures de l'Antic Testament que l'anuncien, i després des d'alguns fets i sentències de Jesús que la preparen i expliquen.

1. LES FIGURES DE L'EUCARISTIA A L'ANTIC TESTAMENT

1. L'OFRENA D'ABEL

«Digneu-vos a mirar complagut aquesta ofrena; i accepteu-la com us dignàreu a acceptar els presents d'Abel, el just», diu la Pregària eucarística I. S'hi fa referència a la primera ofrena, segons la Bíblia, que un home fa a Déu i que Déu accepta. Els dos primers germans, Caïn i Abel, ofereixen al Senyor alguna cosa d'allò que tenen; però *El Senyor va acollir favorablement Abel i la seva ofrena, però no acollí Caïn i la seva* (Gn 4, 4-5).

Aquesta diferència serà precisament la causa de la mort d'Abel, assassinat pel seu germà. La Carta als Hebreus ho comenta així: *Gràcies a la fe, Abel va oferir a Déu un sacrifici millor que el de Caïn. Per aquesta fe, Abel va rebre el testimoni que era just, ja que Déu va acceptar els dons que li oferia. Ell va morir, però la seva fe encara parla* (He 11, 4). I la mateixa carta relacionarà després la sang d'Abel amb la de Jesús: *Jesús, mitjancer d'una aliança nova, i a la seva sang purificadora, que parla més favorablement que la d'Abel* (He 12, 24).

És evident que l'al·lusió a Abel en l'eucaristia vol destacar dues coses. Primer, que la nostra ofrena només serà acceptada per Déu si la fem amb fe. I, en segon lloc, recordant que allò que Abel oferí en realitat fou la seva pròpia vida, prenguem consciència que Jesús ens redimí al preu de la seva pròpia sang.

2. EL SACRIFICI D'ABRAHAM

Un dia Déu li demanà al primer creient que, com a prova de la seva fe i confiança en ell, li sacrificués l'únic fill que tenia. Abraham no dubtà en oferir Isaac; però Déu, en comprovar la seva decisió, no deixà que consumés el sacrifici i li presentà un moltó, perquè no el matés en lloc del seu fill (cf. Gn 22). El record del famós sacrifici del patriarca planeja també sobre l'eucaristia per diverses raons. Primer que tot, com a exemple de la nostra fe, és a dir, de la nostra entrega total i lliure a Déu, unint-nos a l'ofrena total de Crist. Però és que, a més a més, Déu, en el cas de Jesús, arribà a l'extrem que no volgué permetre a Abraham: *Ell, que no va plànyer el seu propi Fill, sinó que el va entregar per tots nosaltres* (Rm 8, 32). I per això en l'eucaristia recordem i celebrem que *Déu ha estimat tant el món que ha donat el seu Fill únic* (Jn 3, 16). I un darrer suggeriment ens l'ofereix també la Carta als Hebreus en comentar que Abraham, en oferir Isaac, *confiava que Déu seria prou poderós per a ressuscitar un mort, i així va recobrar el seu fill, com prefigurant la resurrecció* (He 11, 19). Així, el sacrifici d'Abraham és també figura de la resurrecció de Crist que celebrem en l'eucaristia.

3. L'OBLACIÓ DE MELQUISEDEC

Aquest misteriós personatge, presentat com a rei de Salem i sacerdot del Déu altíssim, apareix de forma sobtada i inesperada en la vida d'Abraham, oferint-li pa i vi i beneint el patriarca i Déu per haver-li donat la victòria sobre reis poderosos (cf. Gn 14, 18-20). El personatge torna a sortir en el famós salm *Oracle del Senyor al meu senyor*, que proclama la dignitat sacerdotal del rei davídic: *Ets sacerdot per sempre com ho fou Melquisedec* (Sl 110, 4). Aquest salm és un dels més citats en el Nou Testament, fins i tot pel mateix Jesús (cf. Mt 22, 41-46). Sobretot la Carta als Hebreus, en una llarga exposició (cf. He 7-8), aprofita el paral·lelisme amb Melquisedec per presentar Jesús com a sacerdot únic, suprem i etern perquè, com a Fill que és, assegura la relació perfecta amb Déu. I aquest únic sacerdot ha ofert una vegada per sempre un únic sacrifici, el seu propi cos i la seva pròpia sang. Per altra part, tota la tradició cristiana ressaltarà com a profecia el tipus d'ofrena que féu Melquisedec: el pa i el vi, que són els signes de l'eucaristia.

4. LA PASQUA

El poble d'Israel vivia com a esclau a Egipte i Déu decidí alliberar-lo. Un dia els manà sacrificar un anyell per família i menjar-se'l, per poder iniciar amb forces la gran marxa pel desert. Els manà, a més a més, que marquessin les seves portes amb la sang de l'any, perquè l'àngel del Senyor no matés els seus primogènits, com anava a fer amb els primogènits dels egipcis. Aquest fou, doncs, l'anyell de l'alliberament i de la vida (cf. Ex 12). Jesús instituí l'eucaristia quan els jueus es disposaven a celebrar la Pasqua —festa anual que recordava l'alliberament— i morí quan totes les famílies jueves estaven matant els anyells per al sopar pasqual. Amb això vol dir-nos que ell és l'Anyell que, amb la seva mort, ens dona la veritable llibertat i la vida definitiva. I l'eucaristia és el sopar pasqual autèntic, l'aliment que allibera i vivifica.

5. EL SACRIFICI DE L'ALIANÇA

El poble d'Israel, en la seva marxa de la llibertat, arribà pel desert a la muntanya del Sinaí i Déu els proposà una aliança, un pacte d'amistat i de pertinença mútua. El poble acceptà. I aleshores Déu volgué que rubriquessin el pacte tal com s'acostumaven a segellar els pactes en aquelles cultures antigues: barrejant la sang de les dues parts contractants, encara que fos de manera simbòlica. Moisès matà uns vedells i aspergí amb la seva sang l'altar —símbol de Déu— i el poble (cf. Ex 24). Jesús, en instituir l'eucaristia, digué: *Aquesta és la sang de la nova aliança, que serà vessada per vosaltres*. És a dir, amb la sang de Crist, que recordem i rebem en l'eucaristia, se segella el pacte definitiu d'amor entre Déu i l'home.

6. EL MANNÀ

Durant la peregrinació pel desert i davant les protestes del poble per manca de provisions, Déu féu ploure del cel un pa misteriós, al qual els israelites l'anomenaren 'mannà'. L'havien de recollir cada dia, sense guardar-ne gens per l'endemà (cf. Ex 16). Jesús, en el seu discurs eucarístic, digué: *Us ho ben asseguro: no és Moisès qui us ha donat el pa del cel; és el meu Pare qui us dona l'autèntic pa del*

cel. Jo sóc el pa viu que ha baixat del cel. Qui menja aquest pa, viurà per sempre. I el pa que jo donaré és la meva carn per a la vida del món (Jn 6, 32. 51). Amb això volgué dir-nos que l'eucaristia és l'aliment definitiu que, dia a dia, ens enforteix en el nostre camí vers el Pare.

7. EL BOC EXPIATORI

Déu manà a Moisès que, una vegada a l'any, en la festa solemne de l'Expiació, imposés les mans sobre un boc, com per a descarregar-hi totes les culpes dels israelites, i que després el deixés anar pel desert. Era una manera de significar que Déu oblidava i perdonava les culpes del seu poble (cf Lv 16, 20-22). Jesús digué: *Aquesta és la meva sang [...], vessada per tots per al perdó dels pecats*. La mort de Jesús, l'efecte de la qual ens arriba en l'eucaristia, és la font definitiva del perdó.

8. EL PA PER AL CAMÍ D'ELIES

El profeta Elies fugia perseguit per Jezabel. Avorrit i fastiguejat, es va estirar a l'ombra d'un arbre, demanà al Senyor la mort i s'adormí. Un àngel el despertà i, per dues vegades, el convidà a menjar un pa misteriós. Menjà, begué de l'aigua que li donà també l'àngel i *amb la força d'aquell pa caminà quaranta dies i quaranta nits fins a la muntanya de Déu, l'Horeb*, on veié a glòria de Déu (cf. 1Re 19, 1-8). Nosaltres, com Elies, anem caminant per la vida esgotats per les dificultats; ens cansem i defallim, però el pa de l'eucaristia ens dona força per a continuar caminant fins al trobament amb el nostre Pare.

9. EL BANQUET FINAL D'ISAÏES

El profeta Isaïes contempla poèticament la salvació final com un immens banquet, amb menges i begudes exquisides, al qual seran convidats tots els pobles i on desapareixeran les llàgrimes de tothom (cf. Is 25, 6-10). Aquesta imatge serà utilitzada per Jesús en les seves paràboles per a parlar-nos de la vida definitiva. I l'eucaristia és concebuda pel mateix Senyor com a anunci i anticipació d'aquest gran banquet final: *Us asseguro que des d'ara ja no beuré d'aquest fruit de la vinya fins al dia que begui vi nou amb vosaltres en el Regne del meu Pare* (Mt 26, 29).

2. L'ANUNCI DE L'EUCARISTIA EN LA VIDA DE JESÚS

1. JESÚS, EL VERITABLE ESPÒS

Joan el Baptista presenta Jesús com *l'Anyell de Déu, el qui treu el pecat del món* (Jn 1, 29), i com l'espòs veritable, a qui pertany l'esposa (cf. Jn 3, 27-30). En els primers dies de la seva vida pública, Jesús, amb la seva mare i els seus primers deixebles, assisteixen a unes noces a Canà de Galilea (cf. Jn 2, 1-12). La mare de Jesús constata que s'ha acabat el vi i ho diu a Jesús. Aquest li respon amb una frase misteriosa: *Encara no ha arribat la meva hora*. Però, davant la insistència de la mare, acaba convertint en vi l'aigua que omplia sis piques de les que utilitzaven els jueus per a les seves purificacions. Amb aquest miracle, diu l'evangelista, Jesús *manifestà la seva glòria, i els seus deixebles van creure en ell*. Però tota aquesta escena està carregada d'un profund sentit simbòlic. En realitat és un *signe* que anticipa i anuncia unes altres noces i, per tant, uns altres esposos. Jesús, quan li arribi *la seva hora*, la de la creu, serà realment glorificat pel Pare (cf. Jn 17, 1), perquè serà llavors quan, vessant el vi nou de la seva sang i lliurant l'Esperit (cf. Jn 19, 30. 34), crearà la seva Esposa, l'Església, els seus deixebles, donant-los una nova mare, una nova Eva, en la persona d'aquesta dona que ha forçat l'anticipació a Canà i que serà també present a la creu (cf. Jn 19, 25-27). I aquestes noces, en què Jesús recrea i s'uneix esponsalment als seus deixebles, són les que tenen lloc sempre que mengem la seva carn i bevem la veritable beguda de la seva sang.

2. JESÚS MENJA AMB ELS PECADORS

Els àpats tenien un sentit sagrat per als jueus, perquè expressaven la comunió amb Déu i també la comunió amb tots aquells que participaven en l'àpat. Jesús introdueix una gran novetat, ja que, no solament menja amb els seus amics, sinó que s'asseu a la taula amb els pecadors, publicans marginats

i gent de mala fama (cf. Mc 2, 13-17 ; Lc 15, 1-3 ; 19, 1-10). Els benpensants del seu temps li recriminaren aquesta conducta: *Aquest acull els pecadors i menja amb ells*. Jesús els contestà que, fent-ho, estava complint l'essència de la seva missió: *No he vingut a cridar els justos, sinó els pecadors*. I, per a corroborar-ho, els explicà les tres grans paraules de la misericòrdia, l'ovella, la moneda i el fill perduts i trobats (cf. Lc 15), en les que anuncia que ningú no queda exclòs de la comunió amb Déu, perquè en el Regne de Déu no hi ha fronteres per al perdó, per a l'amor de Déu i la salvació. Tots aquests àpats són un signe de reconciliació, que anticipen allò que després succeirà en el banquet eucarístic, en què Jesús oferirà la reconciliació als pecadors de tots els temps.

3. JESÚS ALIMENTA ELS AFAMATS

Jesús realitzà dues multiplicacions miraculoses de pans i peixos (cf. Mc 6, 34-44 ; 8, 1-10). Les circumstàncies dels dos miracles són semblants. Una gran gentada acudeix per a sentir Jesús, que en sent llàstima, *perquè eren com ovelles sense pastor*. Però, a més, sent també compassió, *perquè no tenen menjar*, i multiplica els pocs i peixos que tenen els seus deixebles. En les dues escenes, doncs, Jesús es presenta com el pastor que realitza a la vegada dues missions: ensenyar i alimentar. I en les dues missions involucra els seus deixebles, que acaben de tenir la seva primera experiència de predicació i que han de col·laborar perquè tots puguin menjar. Jesús continuarà realitzant aquestes dues missions a través dels seus deixebles en l'eucaristia, que ofereix sempre unides la taula de la paraula i la taula del pa.

Però les circumstàncies dels dos miracles, ni que siguin semblants, no són idèntiques: canvien els destinataris. En la primera (cf. Mc 6, 34-44), Jesús dóna de menjar a jueus, membres del poble de Déu: es realitza en territori jueu, el poble està perfectament organitzat i les cistelles de les sobres són dotze, nombre representatiu del poble de Déu. En la segona (cf. Mc 8, 1-10), els destinataris són pagans: té lloc a la Decàpolis, fora d'Israel, i les cistelles que reculen les sobres són set, nombre simbòlic de les nacions paganes (cf. Dt 7, 1 ; Ac 6, 1-4). L'eucaristia serà, a la vegada, un sagrament *d'iniciació*, que culminarà el procés pel qual un pagà es fa cristià, i un sagrament de *creixement*, que desenvoluparà i perfeccionarà la vida nova en el ja cristià.

4. JESÚS, PA DE VIDA

Després de la primera multiplicació dels pans, segons l'evangeli de sant Joan, Jesús pronuncià un cèlebre discurs a la sinagoga de Cafarnaüm. En realitat són dos discursos, encara que estiguin units: un sobre el pa de vida (cf. Jn 6, 23-51) i un altre sobre el pa eucarístic (cf. Jn 6, 52-58).

En el primer, Jesús intenta convèncer els oïdors perquè, a més de buscar l'aliment que sosté la nostra existència terrenal —el pa material que acaben de menjar—, aspirin a un altre aliment que dóna l'Autor de la vida, el que dóna la vida eterna. Qui dóna aquest aliment és el Pare: *El meu Pare és qui us dóna el veritable pa del cel*. I aquest pa és Jesús mateix: *Jo sóc el pa de vida*. Però aquest aliment exigeix ser acceptat de forma personal per la fe: *Allò que Déu espera de vosaltres és que cregueu en aquell que ell ha enviat*. Una fe, per cert, que ens és regalada: *Ningú no pot acceptar-me si el Pare que m'ha enviat no li ho concedeix*. Jesús conclou aquest primer discurs amb aquesta sentència solemne: *Us asseguro que el qui creu, té la vida eterna*.

En el segon discurs, ja no es tracta de creure, això era solament una condició prèvia necessària, sinó de menjar i beure la carn i la sang del Fill de l'home. Jesús, davant l'estranyesa dels seus oïdors, subratlla que no es tracta solament d'una expressió simbòlica, sinó d'un veritable menjar, d'un menjar real: *La meva carn és veritable menjar i la meva sang és veritable beguda*. A més, Jesús explica els efectes que produeix aquest aliment inaudit; són dos. Primer, una compenetració misteriosa, una immanència mútua entre Jesús i qui el menja: *Qui menja la meva carn i beu la meva sang viu en mi i jo en ell*. I el segon, la immortalitat: *Qui mengi d'aquest pa viurà per sempre*.

Ens trobem davant el text evangèlic que explica amb més gran profunditat el misteri de l'eucaristia. Les ofrenes sacramentals del pa i el vi són el mitjà per aconseguir la unió personal amb Crist, mort i ressuscitat, que és l'única manera d'aconseguir la salvació definitiva. I aquesta unió només és eficaç i es realitza quan es compleix l'exigència única i decisiva imposada a l'home, la fe en el Revelador, enviat per Déu i portador de la salvació.

5. JESÚS RENTA ELS PEUS ALS SEUS DEIXEBLES

Aparentment, aquest relat de sant Joan (cf. Jn 13, 1-20) no diu res sobre l'eucaristia. Però succeí *la vigília de la festa de la pasqua*, sabent Jesús *que li havia arribat l'hora de deixar aquest món per anar al Pare*, i mentre *estaven sopant*. És a dir, en el mateix moment en què, segons els altres evangelistes, Jesús instituí l'eucaristia. Què mogué l'evangelista a substituir una cosa per una altra? No serà que ens vol descobrir el sentit que té la mateixa eucaristia, de la qual ja ens n'ha parlat llargament en el discurs del pa de vida?

L'escena comença amb dues afirmacions solemnes de l'evangelista, que ens preparen per presenciar el que sembla que serà la culminació de l'obra de Jesús. Primer ens el presenta com l'enviat diví a punt de complir definitivament la seva missió: *Aleshores Jesús, sabent que el Pare li ho havia entregat tot, i que de Déu havia vingut i a Déu tornava [...]*. Però, a més, ens mostra el mòbil i l'actitud fonamental amb què compleix aquesta missió: *I ell, que havia estimat els seus, duqué el seu amor fins a l'extrem*. Darrere aquesta preparació, ens explica què ocorregué: Jesús es posa a rentar els peus als seus deixebles, en un gest propi de servents.

Les reaccions que aquest gest produeix en els seus deixebles, sobretot en Pere, i les paraules amb què Jesús ho aclareix, ens descobreixen un doble missatge. Primer, que aquest gest només el pot fer Jesús perquè simbolitza la seva missió: el servei suprem ofert a la humanitat pel Servent de Déu, l'entrega de la seva vida per purificar-los. Sense aquest servei, no tindrien part en la seva pròpia filiació i en l'herència promesa: *Si no et rento els peus, no et podràs comptar entre els meus*. Això és el que Pere no entén de moment, però entendrà més tard, com diu Jesús. Però, després, el Mestre converteix la seva actuació en exemple que els seus han d'imitar: *Vosaltres heu de fer el mateix, els uns als altres. Us n'he donat exemple, perquè feu el que us he fet a vosaltres*. És a dir, els deixebles s'han de servir els uns als altres.

Els dos missatges estan íntimament units: la missió de Jesús té com a objectiu crear uns deixebles capaços d'estimar-se els uns als altres amb una actitud humil de servei. Però això no seria possible sense l'amor de Jesús per ells, sense la seva paraula i l'entrega de la seva vida, que els renta de tot allò que s'oposa a l'amor.

Tots aquests missatges ens descobreixen el sentit profund de l'eucaristia. Jesús hi realitza plenament la seva missió en nosaltres estimant-nos fins a l'extrem; perquè, en morir per nosaltres, ens purifica dels nostres egoismes, ens associa a la seva pròpia entrega i ens fa capaços d'estimar-nos com ell ens ha estimat. Per això l'eucaristia és la font i el cim de la vida cristiana, la que ens fa cristians i la que fa l'Església.

6. JESÚS RESSUSCITAT CAMINA AMB ELS SEUS DEIXEBLES

Jesús continuà menjant amb els seus deixebles després de la resurrecció! I aquests àpats del ressuscitat són precisament els més propers al que nosaltres celebrem, ja que el Jesús amb qui ens trobem ara en l'eucaristia és ja el Senyor ressuscitat i gloriós.

El primer tingué lloc el mateix dia de Pasqua i com a convidats dos deixebles que anaven camí d'Emmaús (cf. Lc 24, 13-35). Realment aquesta escena és com una catequesi de l'itinerari de la nostra celebració eucarística, en les seves diferents parts.

Dos caminaven junts, encara que sense entendre's massa; anaven discutint: en l'eucaristia comencem esforçant-nos per formar comunitat.

Anaven *de retorn*, preocupats i afligits per les seves foscors i frustracions. El caminant que se'ls uneix els obliga a reconèixer aquesta situació: també nosaltres reconeixem les nostres deficiències en l'acte penitencial.

Jesús els surt a l'encontre i comença a caminar amb ells, però no el reconeixen, perquè a Jesús només se'l pot veure ara amb els ulls de la fe. Per a suscitar en ells aquesta fe, Jesús els explica tot el que es referia a ell en l'Esriptura. Aquesta explicació els abrusa el cor i els prepara per a reconèixer-lo: la Litúrgia de la Paraula, en què ens parla Jesús, ens desperta la fe i també ens prepara per a reconèixer-lo.

Els dos deixebles acullen l'ensenyament de Jesús i mostren el seu desig de continuar amb ell: amb la nostra professió de fe acollim la seva paraula i ens preparem per a trobar-nos amb la seva pròpia persona.

Jesús s'assegué a taula, prengué el pa, el beneí, el partí i els el donà. I aleshores el reconegueren, encara que ell desaparegué del seu costat: les quatre accions de Jesús són les que continuem repetint en la Litúrgia Eucarística. I, a través, d'elles, es produeix la presència real, encara que misteriosa, de Jesús entre nosaltres.

Després d'això, els dos deixebles se'n tornaren corrents a Jerusalem per a contar als altres allò que els havia succeït.: al final de l'eucaristia som enviats a donar testimoniatge del ressuscitat.

7. JESÚS RESSUSCITAT ACOMPANYA ELS SEUS DEIXEBLES EN LA SEVA MISSIÓ

L'última aparició del ressuscitat que ens explicarà sant Joan, en el llac de Tiberíades, ens ofereix una visió meravellosa de la presència de Jesús en l'avui de l'Església. I en concret la seva primera part, la pesca miraculosa (cf. Jn 21, 1-14), simbolitza la missió de l'Església i la importància de l'eucaristia per a l'evangelització.

Set deixebles estan pescant junts. Com que el nombre set és símbol de totalitat, es vol subratllar que la tasca de la pesca és de tots i de tots units. En un primer moment, el treball resulta inútil.: *no aconseguiren pescar res*. A trenc d'alba, com el dia de la resurrecció, Jesús s'hi presenta, no a la barca, sinó a terra ferma, encara que a prop. Des d'una nova situació, des de la glòria del Pare, no abandona els seus deixebles, els segueix de prop en els seus avatars i dificultats, encara que no es barreja directament en la seva feina. Els deixebles no el reconegueren, perquè estan vivint en la foscor de la fe.

Jesús mana calar la xarxa, mana que l'Església evangelitzi, contra totes les dificultats i càlculs pessimistes. I els deixebles, malgrat no haver-lo reconegut, li fan cas, calen la xarxa. I, per haver seguit la iniciativa de Jesús, aconseguen una pesca esplèndida. La xarxa s'omple fins a desbordar, però no es trenca: l'Església té capacitat per rebre en el seu si tothom, per molt diferent que sigui la seva mentalitat i cultura. I, davant el miracle, reconeixen Jesús, només ell ho podia fer! Apropen la barca amb la xarxa plena a la riba, que era a prop: no era molta la distància que els separava de la terra promesa on es troba el ressuscitat.

En saltar a terra veieren unes brases, amb peixos al damunt, i pa. Jesús mateix els ha preparat aquest àpat. Però demana als deixebles una aportació: *Porteu ara alguns dels peixos que heu pescat*. Aquesta aportació ve del fruit de la pesca. *Jesús s'apropà, prengué el pa amb les seves mans i el repartí; i el mateix feu amb els peixos*. Jesús els serveix el menjar, com havia fet tantes vegades i, sobretot, la nit abans de la seva mort.

L'eucaristia se celebra en la frontera entre aquest món i el que ha de venir, és menjar terrenal que prepara i anuncia el banquet final en la terra promesa. És do totalment gratuït del Ressuscitat, però exigeix l'aportació dels convidats, una aportació que suposa la participació en la missió de Jesús. L'eucaristia és, ensems, punt d'arribada de la tasca evangelitzadora i font d'on emana tota la seva vitalitat.

PER A LA REFLEXIÓ I L'ORACIÓ

Continuem aprofundint la nostra relació personal amb Déu. Les escenes bíbliques que recordem en aquest tema destaquen, sobretot, la necessitat de la fe. A Déu no el veiem amb els nostres ulls ni el sentim amb la nostra oïda natural. I, tanmateix, Abel, Abraham, Moisès... sembla que el veieren i sentiren d'alguna manera. Reberen com *uns nous ulls i una nova capacitat d'escolta* que els féu adonar que, més enllà de tot allò que veien i sentien, hi havia Algú fonamental, del qual en depèn tot; i que aquest Algú els parlava.

El mateix ens passa a nosaltres! La fe són aquests ulls i orelles misteriosos, que no sabem com apareixen en nosaltres, perquè ens són regalats des de fora; són com un miracle, que no acabem de comprendre mai. Però el que sí que experimentem és que, a través d'aquestes noves capacitats de conèixer, Algú ens està cridant, oferint amistat i demanant amistat. Per això creure és entregar-se

totalment a aquesta amistat, fer-ne l'absolut de la nostra vida. I, vivint aquesta nova amistat, tot canvia en la nostra existència: sembla que entrem en una nova dimensió, en una vida diferent, d'una plenitud insospitada. És com si aquest Algú ens hagués fet sortir de la nostra vida anterior i ens hagués transportat a una altra, a noves perspectives, noves possibilitats, noves esperances.

Qui és aquest Algú? No coneixem el seu nom. Però una cosa és clara: té molt interès a presentar-se, a demostrar-se, com l'Amic, el benefactor, el vetllador, el pastor, el Pare, i ens convida a llançar-nos als seus braços, a confiar-hi totalment. Per això creure és, en definitiva, fiar-nos d'ell, confiar en la seva indicible bondat. Així ho féu Abraham i així ho fem nosaltres, que ens confessem fills seus.

Et proposo que, en la teva **oració personal** durant aquest mes, et meravellis de la teva fe, li'n donis gràcies a Déu, i li demanis que te l'augmenti. Sí, perquè la fe és un do gratuït de Déu, el do per excel·lència, ja que és el que ens obre la porta a tots els altres dons. Parla a Déu dels teus dubtes, sense espantar-te'n, perquè són els que et fan adonar que la fe no la produïm nosaltres. I, sobretot, no oblidis que la fe no és *saber* sinó *entregar-se*. Renova, doncs, aquesta aliança d'amor que és al que conduïx: «Fes de mi el que vulguis».

¿No creus que aquesta nova relació que estableix la fe il·lumina també el tipus de relació amb la teva parella? De fet és curiós que s'apliqui al teu matrimoni la mateixa paraula que serveix per designar la relació creient amb Déu: aliança d'amor. Per això, en el vostre **diàleg conjugal** podríeu comentar: Com ens veiem l'un a l'altre? Simplement com un mascle i una femella, o com alguna cosa més? Hem estat capaços de descobrir que, en l'altre, Déu ens està cridant a viure la seva amistat? Ens fíem l'un de l'altre, o tenim reserves, per si de cas? Confies plenament en mi? Què no estem disposats a donar-nos? Compartim la nostra fe? I podríeu acabar recitant junts el credo, com dient-li a Déu: creiem en la parella, som una parella creient.

La **celebració eucarística** és el *misteri de la fe*, és a dir, el moment en què la fe s'exerceix de forma única i quan la fe viu el seu secret més profund, l'amistat amb Déu, l'aliança. Us proposo, doncs, que durant tot aquest mes les vostres eucaristies siguin veritables celebracions de la fe. I per això tingueu en compte:

1. Al començament de la missa, demaneu-li perdó a Déu per no haver tingut prou cura de la vostra fe ni haver-ne estat coherents.
2. Professeu conscientment la vostra fe en el credo i en el moment de la consagració.
3. Durant la Pregària eucarística, doneu gràcies a Déu per la vostra fe.
4. En la comunió, ofereix a Jesús tota la vostra vida.

PER A LA REUNIÓ DE L'EQUIP

Diàleg sobre el tema

Hem viscut com l'eucaristia s'ha anat preparant en tota la història de la salvació, tant de l'Antic com del Nou Testament. I totes les escenes que hem evocat ens descobrien alguns dels aspectes d'aquesta culminació que és el banquet de la nova aliança.

1. Quins elements de l'eucaristia ens descobreixen amb claredat les figures de l'Antic Testament?
2. A la llum de les escenes evangèliques que hem comentat, què és per a nosaltres Jesús?
3. Com es reflecteixen aquestes característiques de Jesús en la celebració eucarística?

Paraula de Déu per a l'oració en comú

Lectura de la Carta als Hebreus (11,1-4. 8. 17. 27-28. 39-40 ; 12, 1-2)

Creure és posseir anticipadament allò que esperem, és conèixer realitats que no veiem. Els antics han merescut per la fe el testimoni de l'Esriptura. Gràcies a la fe, comprenem que tot l'univers va ser creat per la paraula de Déu i que, per tant, allò que veiem no prové de simples aparences. Gràcies a la fe, Abel va oferir a Déu un sacrifici millor que el de Caín. Per aquesta fe, Abel va rebre el testimoni que era just, ja que Déu va acceptar els dons que li oferia. Ell va morir, però la seva fe encara parla.

Gràcies a la fe, Abraham, cridat per Déu, va obeir i se n'anà cap al país que havia de rebre en herència. Abraham sortí sense saber on anava. [...] Gràcies a la fe, Abraham, posat a prova, va oferir Isaac; i era el seu fill únic que oferia, tot i que havia rebut les promeses

Gràcies a la fe, [Moisès] va abandonar el país d'Egipte sense témer la indignació del rei i, com que anava veient el Déu invisible, es mantingué ferm i constant. Gràcies a la fe, va immolar l'anyell pasqual i féu l'aspersió amb la sang, perquè l'exterminador no toqués els primogènits d'Israel.

Tots aquests han merescut per la seva fe el testimoni de l'Esriptura, però no van obtenir el que Déu havia promès, perquè ell, que ens tenia preparada una sort millor, no volia que arribessin a la plenitud sense nosaltres.

Així, doncs, també nosaltres, envoltats d'un núvol tan gran de testimonis, traguem-nos tot impediment, i el pecat que tan fàcilment ens subjecta, i llancem-nos a córrer sense defallir en la prova que ens és proposada. Tinguem la mirada fixa en Jesús, el qui ens ha de guiar pel camí de la fe i el qui la porta a la plenitud. Ell, per arribar a la felicitat que li era proposada, va suportar el suplici de la creu, sense fer cas de la vergonya que havia de passar, i està assegut a la dreta del tron de Déu.

CAPÍTOL IV

El dia de la festa

L'eucaristia es pot celebrar, i se celebra, cada dia, però, des del principi, la comunitat cristiana és convocada, tota sencera i de forma oficial, per a celebrar-la el diumenge, el **Dia del Senyor** com l'anomenem des dels temps apostòlics, que és per als cristians el **senyor dels dies**, perquè hi celebrem la resurrecció Jesús, nucli fonamental de la fe cristiana i esdeveniment central de la història.

Ara bé, els diumenges, que presideixen i configuren la setmana, s'insereixen en un cicle anual, presidit per la festa de la Pasqua, en què es desenrotlla tot el Misteri de Crist: «Cada setmana, en el dia que anomenà “del Senyor”, [l'Església] commemora la seva resurrecció, que també celebra una vegada a l'any, junt amb la seva santa passió, en la màxima solemnitat de la Pasqua. A més, en el cercle de l'any, desenrotlla tot el Misteri de Crist, des de l'encarnació i el naixement fins a l'ascensió, el dia de Pentecosta i l'expectativa de la felicitat i esperança i vinguda del Senyor» (SC 102).

Per això, a cada eucaristia dominical, celebrem la resurrecció del Senyor, però, des d'aquesta llum pasqual, descobrim i ens apropem del significat salvador d'un misteri de la vida de Crist, segons el moment de l'any. Descobrirem, primer, la riquesa del diumenge com a Pasqua setmanal i, després, contemplarem la seva inserció en el cicle anual.

1. EL DIUMENGE

Els cristians d'avui necessitem descobrir de nou el sentit del diumenge, el seu misteri i el seu valor de celebració, per no confondre'l amb un simple *cap de setmana*, entès solament com a temps de descans o diversió. Per a fer-ho, ens deixarem guiar per un preciós document de Joan Pau II, la carta apostòlica *Dies Domini*, “el Dia del Senyor” (1998), que desgrana els diversos aspectes d'aquesta festa primordial dels cristians a través de diversos noms.

1. DIA DEL SENYOR

a) Dia de la creació

El diumenge celebra la *nova creació* duta a terme per Crist en la seva mort i resurrecció. Però aquesta *nova creació* és culminació i perfeccionament de la primera creació que realitzà Déu, donant principi al món i a la humanitat. El Fill etern del Pare, autor de la nova creació, és també origen i fi de la primera: *Déu ha creat per ell totes les coses [...]. Tot ha estat creat per ell i destinat a ell* (Col 1, 16). Per això els cristians, per comprendre plenament el diumenge, necessitem rellegir la pàgina de la creació. El matí de Pasqua ens porta a fixar-nos en el primer matí del món. Déu mateix beneí i santificà aquest dia, perquè descansà del seu treball creador i dirigí una mirada de complaença vers la bellesa de la seva obra (cf. Gn 1, 31–2, 3). L'home i la dona, destinataris últims de la creació i responsables de tot el que ha estat creat, són convidats a associar-se a aquest descans de Déu i a participar de la seva pròpia alegria en la lloança, l'acció de gràcies, en la intimitat filial i en l'amistat. El **Dia del Senyor** és, per excel·lència, el dia de la relació amorosa, en què l'home, fent-se veu de la creació, eleva a Déu aquest cant: «Tot ho ha fet Déu; tot és seu; tot és bo; tot ho ha fet per a mi».

b) Dia d'alliberament

Però l'Antic Testament no relaciona el dissabte solament amb el descans de Déu després de la seva acció creadora; el converteix també en el record *celebratiu* de la salvació oferta a Israel per alliberar-lo de l'esclavatge d'Egipte (cf. Dt 5, 12-15). D'aquesta manera se subratlla la relació íntima entre l'ordre de la creació i el de la salvació. Déu ho creà tot per a poder establir una aliança d'amor amb l'home. Per això. Després que el pecat pertorbés aquest disseny amorós, posà en marxa la història de la salvació, realitzant meravelles i prodigis, per alliberar la persona humana i tornar-la a introduir en la seva amistat.

c) Dia de la nova creació i alliberament

No és estrany que els cristians hàgim transferit tot el sentit espiritual del dissabte al *primer dia després del dissabte*, al dia en què ressuscità Jesús. Perquè el misteri pasqual de Crist és la revelació plena del misteri de la creació, el vèrtex de la història de la salvació i l'anticipació del perfeccionament definitiu del món. Allò que Déu obrà en la creació i el que féu amb el seu poble a l'èxode trobà el seu compliment en la mort i la resurrecció de Crist; encara que la seva realització definitiva només es descobrirà en la seva vinguda gloriosa. Per això, el **dia del Senyor** s'ha convertit en **dia de Crist**.

2. DIA DE CRIST**a) Dia de la resurrecció i de Pentecosta**

Encara que el dia del Senyor, com hem vist, té les seves arrels en l'obra mateixa de la creació i en el misteri del descans de Déu, allò que el diumenge cristià proposa sobretot a la consideració i a la vida dels fidels, és l'esdeveniment pasqual, del qual en brolla la salvació del món.

Segons el testimoni unànime dels evangelis, la resurrecció de Jesús tingué lloc *el primer dia després del dissabte* (cf. Mc 16, 2 ; Lc 24, 1 ; Jn 20, 1). Aquell mateix dia el ressuscitat es manifestà als dos deixebles que caminaven cap a Emmaús (cf. Lc 24, 13-35) i s'aparegué als onze apòstols reunits (cf. Lc 24, 36 ; Jn 29, 19). Vuit dies més tard, els deixebles es trobaven reunits de nou quan Jesús se'ls aparegué i es féu reconèixer per Tomàs (cf. Jn 20, 26). Era també diumenge el dia de la Pentecosta, primer dia de la vuitena setmana després de la pasqua jueva, quan amb l'efusió de l'Esperit, la primera predicació de Pere i els primers baptismes, tingué lloc l'epifania o manifestació de l'Església com a nou poble de Déu (cf. Ac 2, 1-41).

Sobre aquesta base, el diumenge començà a marcar el ritme de la vida dels deixebles, com a dia de reunió, de la **fracció del pa** (cf. Ac 20, 7-2) i de compartir (cf. 1Co 16, 2). El llibre de l'Apocalipsi testimonia el costum d'anomenar aquest dia el **dia del Senyor**.

b) Dia baptismal

I si el diumenge es considera com una Pasqua i una Pentecosta, serà també el dia en què el cristià se senti cridat a recordar el baptisme, que el féu persona nova en Crist: *Pel baptisme heu estat sepultats amb Crist, i amb ell també heu ressuscitat, ja que heu cregut en l'acció poderosa de Déu que el va ressuscitar d'entre els morts* (Col 2, 12). La litúrgia senyala aquesta dimensió baptismal del diumenge exhortant a celebrar els baptismes aquest dia, suggerint com a ritu penitencial de l'eucaristia l'aspersió amb l'aigua beneïda i imperant la recitació del credo o professió de fe, perquè el batejat renovi la seva adhesió a Crist i al seu evangeli.

c) Dia de la llum

Íntimament relacionat amb aquest record del baptisme hi ha també la consideració del diumenge com a **dia de la llum**. Els romans l'anomenaven **dia del sol**, denominació que s'ha mantingut en algunes llengües modernes (*Sunday* en anglès; *Sonntag* en alemany). Els cristians donaren a aquesta expressió un sentit nou, perfectament evangèlic. En efecte, Crist és **la llum del món** (Jn 9, 5). Reunint-se aquest dia, els cristians, amb el pare del Baptista, aclamen Crist com el *sol que ve del cel, per il·luminar els qui viuen a la fosca, a les ombres de la mort* (Lc 1, 78-79) i vibren en sintonia amb l'alegria de Simeó, que, en prendre el Nen als seus braços, el confessà com a *llum per il·luminar les nacions* (Lc 22, 32). Aquest aspecte del diumenge com a dia lluminós, és a la base del ritu del lucernari amb el qual els cristians antics, i fins i tot avui els cristians orientals, iniciaven la seva

celebració en caure la tarda del dissabte. En encendre les llànties després de la posta del sol, cantaven: «Joiosa llum santa que ens portes la glòria del Pare del cel, immortal, Déu i Salvador Jesucrist». La litúrgia romana ha conservat aquest ritu en la Vetlla Pasqual, que comença amb la benedicció i la lloança del ciri pasqual, que lluirà durant totes les celebracions pasquals.

d) Dia vuitè

Finalment, aquest **dia de Crist** evoca també en els cristians un altre pensament important. El diumenge, a més de primer dia, és també el **dia vuitè**, perquè ve després del bloc setmanal dels set dies. I això ens projecta vers la meta situada després del temps: la vida eterna. El diumenge prefigura el dia final en què la creació, que *gemega fins al present i pateix dolors de part* (Rm 8, 22) serà rescatada definitivament del pecat i de la mort per la força de la resurrecció de Crist. El cristià viu el diumenge com anticipació, promesa i penyora de la salvació definitiva que espera assolir.

3. DIA DE L'ESGLÉSIA

a) L'Església viu de l'eucaristia

Encara que el diumenge és el dia de la resurrecció de Crist, no és només el record d'un esdeveniment passat, sinó celebració de la presència viva del ressuscitat enmig dels seus: *Jo seré amb vosaltres cada dia fins a la fi del món* (Mt 28, 20).

Però, perquè aquesta presència sigui viscuda i anunciada de manera adequada, no n'hi ha prou que els cristians la visquin en el seu interior i en donin testimoniatge individualment. Perquè, els qui han rebut la gràcia del baptisme, no han estat salvats només a títol personal, sinó com a membres del Cos de Crist i formen part del nou poble de Déu. Per això és important que es reunixin per a expressar així la identitat de la mateixa Església, que és l'assemblea convocada pel Senyor ressuscitat, que oferí la seva vida *no tan sols pel poble, sinó també per reunir els fills de Déu dispersos* (Jn 11, 52). Tot ells s'han fet un en Crist mitjançant el do de l'Esperit (*cf.* Ga 3, 28).

Aquesta realitat de l'Església té la seva expressió principal i la seva font en l'eucaristia. Perquè si l'Església celebra l'eucaristia és perquè l'eucaristia constitueix, confirma i alimenta la mateixa Església; l'Església viu de l'eucaristia: *El pa és un de sol, i per això nosaltres, ni que siguem molts, formem un sol cos, ja que tots participem d'aquest únic pa* (1Co 10, 17).

b) L'eucaristia dominical

Aquesta relació essencial entre l'Església i l'eucaristia es realitza en tota celebració eucarística. Però s'expressa de manera particular el dia en què tota la comunitat és convocada per commemorar la resurrecció del Senyor. L'eucaristia dominical, amb la presència comunitària i la solemnitat especial que la caracteritzen, precisament perquè se celebra el dia en què Crist ressuscità, subratlla amb nou èmfasi aquesta dimensió eclesial i es converteix en paradigma de totes les altres celebracions eclesials. Cada comunitat, en reunir tots els seus membres per a la **fracció del pa**, se sent com el lloc en què es realitza el misteri de l'Església, una, santa, catòlica i apostòlica.

La celebració eucarística dominical es converteix en la principal manifestació de l'Església quan és presidida pel bisbe, especialment a la catedral, o en la comunitat parroquial, el pastor de la qual fa les vegades de bisbe (*cf.* SC 41-42). Per això és convenient que les celebracions eucarístiques que tenen lloc en altres esglésies i capelles estiguin coordinades amb la celebració de l'església parroquial; i que en la celebració parroquial es trobin els grups, moviments, associacions i comunitats religioses. Això els permet de viure i experimentar allò que els és comú, més enllà dels carismes i orientacions específiques que legítimament els caracteritzen. Per això, també, en diumenge no s'han de fomentar les eucaristies en grups petits, a no ser per particulars exigències formatives o pastorals.

En ser l'eucaristia el veritable centre del diumenge, es pot comprendre perquè, dels primers segles, l'Església no ha parat d'afirmar la seva necessitat i fins i tot l'obligació de consciència de participar-hi. Certament, al principi, era tant el desig que els cristians tenien de participar-hi, que no es considerà necessari imperar-la. Així, quan a començaments del segle IV, durant la persecució de Dioclecià, un jutge pregunta a un cristià per què no ha impedit que se celebrés l'eucaristia a casa seva, ell contesta: «No m'era possible, perquè nosaltres no podem viure sense celebrar el misteri del Senyor» (*Actes dels màrtirs africans sota Dioclecià*). Només més tard, davant la tebior o negligència de molts, hi hagué necessitat de subratllar el deure de participar en l'eucaristia dominical. Actualment continua en vigor,

com a primer manament de l'Església, el deure dels fidels de participar en la celebració eucarística dels diumenges i altres festes senyalades per l'Església sota pena de pecat greu, a no ser que estiguin excusats per una raó seriosa o dispensats per l'autoritat eclesial (*cf.* CEC 2181).

Fora d'això, l'Església aconsella els fidels que, per malaltia, incapacitat o qualsevol altra causa important, es vegin impeditos d'assistir a la celebració, s'hi uneixin espiritualment, ja sigui llegint les lectures i oracions del dia amb el desig de rebre l'eucaristia, ja sigui seguint alguna transmissió radiofònica o televisiva de l'eucaristia, o, preferentment, si és possible, rebent la comunió portada per algun prevere o ministre.

És possible que avui, quan el cristianisme sociològic s'està afeblint, les minories cristianes que continuen fidels a la pràctica dominical no tinguin ja el precepte com a principal motiu, encara que el respectin i mirin de complir-lo, sinó altres motius més profunds, derivats de la importància objectiva de l'eucaristia. I, en aquest sentit, se sentin més identificats amb aquestes precioses afirmacions del Catecisme: «La participació en la celebració comuna de l'eucaristia dominical és un testimoni de pertinença i de fidelitat a Crist i a la seva Església. Els fidels proclamen així la seva comunió en la fe i la caritat. Ensenys, donen testimoniatge de la santedat de Déu i de la seva esperança en la salvació. Es reconforten mútuament, guiats per l'Esperit Sant» (CEC 2182).

4. DIA DE L'HOME

El temps ofert a Crist mai no és un temps perdut, sinó més aviat guanyat per a la humanització profunda de les nostres relacions i de la nostra vida. El **dia de Crist** és també **dia de l'home**.

a) Dia de l'alegria

Primer que tot, els cristians sempre l'han viscut com a dia d'alegria. El ressò setmanal de la primera experiència del ressuscitat porta el signe de l'alegria amb la que els deixebles acolliren el Mestre: *els deixebles s'ompliren d'alegria en veure el Senyor* (Jn 20, 20). El caràcter festiu de l'eucaristia dominical expressa l'alegria que Crist transmet a la seva Església per mitjà del do de l'Esperit. L'alegria és precisament un dels fruits de l'Esperit (*cf.* Rm 14, 17 ; Ga 5, 22). Certament, l'alegria cristiana ha de caracteritzar tota la nostra vida, i no només un dia de la setmana. Però el diumenge, pel seu significat com a dia del Senyor ressuscitat, és dia d'alegria per un títol especial. Encara més, és un dia propici per a educar-se en els trets autèntics de l'alegria. Perquè no hi ha cap oposició entre l'alegria cristiana i les alegries humanes veritables, que són exaltades i tenen el seu fonament últim precisament en l'alegria de Crist gloriós. Però no es pot confondre l'alegria amb sentiments presumptuosos de satisfacció o de plaer, que ofusquen la sensibilitat i l'afectivitat per un moment, deixant després el cor en la insatisfacció i l'amarguesa. Entesa cristianament, és molt més gran i consoladora; sap resistir fins i tot en la nit fosca del dolor, i és una virtut que s'ha de conrear. El diumenge ens vol educar perquè fem de la vida una festa, preparació i anticipació de la festa final a què som destinats.

b) Dia de descans

Perquè sigui dia de festa i d'alegria, el diumenge necessita també ser dia de descans. L'alternança entre treball i descans, propi de la naturalesa humana, és volguda per Déu mateix (*cf.* Gn 2, 2-3 ; Ex 20, 8-11): el descans és **sagrat**, perquè suposa alliberar-se dels compromisos terrenals i prendre consciència que tot és obra de Déu.

El treball és per a molts una dura servitud, ja sigui per les miserables condicions en què es realitza, ja sigui per les injustícies i abusos que pateixen moltes persones. Per aquest motiu cal entestar-se perquè tots els pobles puguin gaudir de la llibertat, del descans i la distensió que són necessaris per a la dignitat humana. I això és difícil d'aconseguir si no és salvaguardant almenys un dia de descans setmanal en el que gaudir plegats de la possibilitat de descansar i de fer festa. Per mitjà del descans dominical, les preocupacions i les tasques diàries poden trobar la seva justa dimensió: les coses materials per les quals ens inquietem deixen pas als valors de l'esperit; les persones amb les quals vivim recuperem, en el trobament i en el diàleg més serè, el seu veritable rostre. Les mateixes bellesa de la naturalesa poden ser descobertes i assaborides profundament. Així, el diumenge es converteix en dia de pau de la persona amb Déu, amb ella mateixa, amb els seus semblants i amb la naturalesa; en dia de la creació restaurada per la força del ressuscitat

Per això l'Església, a més de l'obligació de participar en l'eucaristia, preceptiva també als cristians: «S'abstindran, a més, d'aquells treballs i activitats que impedeixin donar culte a Déu i fruit de l'alegria pròpia del dia del Senyor o gaudir del merescut descans de la ment i del cos» (CIC c. 1247).

c) Dia de solidaritat

El diumenge també ha d'oferir als cristians l'ocasió de dedicar-se a activitats de misericòrdia, de caritat i d'apostolat. La participació interna en l'alegria de Crist ressuscitat implica compartir plenament el seu amor; no hi ha alegria sense amor! Jesús mateix ho explicà relacionant el *manament nou* amb el do de l'alegria (cf. Jn 15, 10-12).

Des dels temps apostòlics, la comunitat cristiana ha sentit el deure de fer de l'eucaristia dominical el lloc on la fraternitat es converteix en solidaritat concreta, i els últims són els primers per la consideració i afecte als germans; on Crist mateix, per la generositat envers els pobres dels qui més tenen, pot continuar en el temps el miracle de la multiplicació dels pans.

Des de l'eucaristia ha de sorgir una onada de caritat destinada a estendre's per tot el diumenge i fins i tot per tota la vida. Acollir alguna persona sola, visitar malalts. Proporcionar menjar a algun necessitat, dedicar algun temps a iniciatives de voluntariat, de solidaritat, d'apostolat, serien formes concretes de dur a la vida l'amor de Crist rebut en l'eucaristia.

2. L'ANY LITÚRGIC

A més de celebrar cada diumenge la resurrecció del Senyor, l'Església desenrotlla durant l'any el misteri de Crist, des de l'encarnació fins al dia de Pentecosta i l'expectació de la vinguda del Senyor. Així, «commemorant els misteris de la redempció, obre les riqueses del poder santificador i dels mèrits del seu Senyor, de tal manera que, en cert sentit, es fan presents en tot temps perquè els fidels pugin posar-s'hi en contacte i omplir-se de la gràcia de la salvació» (SC 102).

L'any litúrgic compta amb 52 setmanes, les mateixes que l'any civil; però, a diferència d'aquest, comença el primer diumenge d'advent —que acostuma a coincidir amb el primer diumenge de desembre—. El seu centre, com veurem, és el Tríduum Pasqual, però presentarem les diverses parts per ordre cronològic (cf. *Normes universals sobre l'any litúrgic i sobre el calendari*, 1969):

1. Temps d'advent

És temps de preparació per al Nadal, en què es commemora la primera vinguda del Fill de Déu i, a la vegada, temps d'expectació de la segona vinguda de Crist al final dels temps.

Conté quatre diumenges i va des de la vigília del primer fins a la vigília de la festa de Nadal.

2. Temps de Nadal

S'hi commemora el naixement del Senyor i les seves primeres manifestacions. Per això conté dues solemnitats centrals: Nadal (25 de desembre) i Epifania (6 de gener). Entre les dues se situa també la solemnitat de Santa Maria, Mare de Déu (1 de gener).

Aquest temps comprèn des de la vigília de Nadal fins al diumenge després de l'Epifania, en què se celebra la festa del Baptisme del Senyor.

3. Temps ordinari

Aquest temps no celebra cap aspecte peculiar del misteri de Crist, sinó tot el misteri de Crist en la seva plenitud per aconseguir la seva progressiva assimilació per part dels fidels. Per això va presentant successivament els principals esdeveniments de la vida pública de Jesús i la dinàmica interna del creixement del Regne de Déu en aquest món.

És el temps més llarg, ja que té 33 o 34 setmanes. Però està dividit en dues parts desiguals. La primera, la més curta, abasta des del dilluns posterior al diumenge del Baptisme del Senyor fins al dimarts anterior al Dimecres de Cendra. La segona part, la més llarga, comença el dilluns del diumenge de Pentecosta i acaba la vigília del primer diumenge d'advent.

4. Temps de quaresma

És una celebració per a la preparació de la Pasqua. Preparació. Primer, per als catecúmens, que reben els darrers ritus i una formació intensiva de cara als sacraments d'iniciació que rebran en la Pasqua. I preparació també per a tots els fidels que, dedicant-se amb més assiduitat a escoltar la paraula de Déu i a l'oració, i mitjançant el sacrament de la reconciliació, es preparen per renovar les seves promeses baptismals..

Aquest temps va des del Dimecres de Cendra fins al Dijous Sant al matí. Els seus darrers dies, a partir del diumenge de Rams, formen part ja de la Setmana Santa, que recorda i celebra la passió de Crist.

5. Tríduum pasqual

És el punt culminant de tot l'any litúrgic, perquè celebra la passió, mort i resurrecció de Crist. La preeminència que té el diumenge en la setmana la té la solemnitat de la Pasqua en l'any litúrgic.

Comença amb la missa vespertina del Sopar del Senyor del Dijous Sant, té el seu centre en la Vetlla Pasqual i acaba el diumenge de Pasqua a la tarda.

6. Temps pasqual

Els cinquanta dies que van des del diumenge de Resurrecció fins al diumenge de Pentecosta se celebren amb alegria, com si es tractés d'un sol i únic dia festiu; més encara, com **un gran diumenge**. Aquest temps és imatge i figura de l'Església com a temps de la presència de Senyor ressuscitat. I, per això, és també el temps sacramental per excel·lència; sobretot el temps dels sacraments d'iniciació.

Dura, com ja hem dit, des de Pasqua fins a Pentecosta. Els vuit primers dies constitueixen l'octava de Pasqua i se celebren com a solemnitats del Senyor. Als quaranta dies se celebra l'Ascensió del Senyor. Des d'aquest dia fins a la Pentecosta, la comunitat es prepara per rebre l'Esperit Sant.

7. Altres solemnitats

A part dels diumenges i festes que caracteritzen els diversos temps litúrgics, durant l'any l'Església celebra unes altres festes amb el rang de **solemnitat**. Són les següents: Immaculada Concepció (8 de desembre); Santa Maria, Mare de Déu (1 de gener); sant Josep (19 de març); Anunciació del Senyor (25 de març); Santíssima Trinitat (diumenge després de Pentecosta); Santíssim Cos i Sang del Senyor, també anomenat Corpus (diumenge després de la Trinitat); Sagrat Cor de Jesús (divendres després del Corpus); naixement de Joan Baptista (24 de juny); sants Pere i Pau (29 de juny); sant Jaume (25 de juliol); Assumpció de la Mare de Déu (15 d'agost); Tots Sants (1 de novembre); Jesucrist, rei de l'univers (darrer diumenge del temps ordinari). A més, tenen el rang de solemnitats la festa del patró principal del poble o ciutat, la del titular de l'església i l'aniversari de la dedicació de l'església.

PER A LA REFLEXIÓ I L'ORACIÓ

Aquest tema ens convida a plantejar-nos una qüestió important: com celebrem el diumenge nosaltres i la nostra família?

Un dels reptes més important que té avui la família és crear una nova cultura familiar; perquè certament han canviat moltes coses en la configuració i en el tipus de relacions dins la família. Ja no ens serveixen molts dels esquemes que configuraren la família tradicional. I els cristians, que vivim també en aquest nou món, necessitem esforçar-nos per crear una nova cultura familiar cristiana. La cultura suposa una forma d'entendre la vida familiar, que es plasma en gestos, símbols, celebracions, organització de la llar... i, enmig de tot això, necessitem descobrir una nova forma de celebrar el diumenge, aquest dia que ha configurat el cristianisme en tota la seva història. El tema ens ha proporcionat una rica teologia del **dia del Senyor**, però aquests continguts necessiten traslladar-se a la vida. Fem alguns suggeriments, però queden oberts a la creativitat de cada família: cada família és tan diferent!

a) Dia de Déu

És l'aspecte fonamental: un dia que oferim a Déu, origen, guia i meta de la nostra vida; i li oferim junts. Això vol dir organitzar algunes petites celebracions. Per exemple, podríeu recuperar el preciós ritu del **lucernari**: al capvespre del dissabte podeu fer una reunió de tots els qui sou a casa, enceneu una espelma i feu una petita pregària d'acció de gràcies, o reciteu plegats aquest himne, joia de la litúrgia cristiana antiga:

«Joiosa llum de la santa glòria
del Pare del cel immortal,
sant i benaurat, oh Jesucrist.
Arribats a la posta del sol
i contemplant la llum vespertina,
lloem el nostre Déu, Pare, Fill i Esperit Sant.
És just que sigueu lloat en tot per veus sagrades,
oh Fill de Déu, que ens doneu la vida:
per això el món us glorifica.»

Una altra celebració significativa podria tenir lloc a la taula: beneir abans de menjar; llegir un petit fragment de l'Esclatpura; donar gràcies a Déu per tots els beneficis concedits a la família; recordar els familiars necessitats, els difunts... També podríeu, sobretot el matrimoni, resar junts laudes i vespres; molts ja ho fan. I, si sou al camp, és un dia molt apropiat per fer una oració des de la contemplació de la naturalesa.

b) Dia de família

El treball avui ens dispersa i moltes vegades ens impedeix tenir prou temps per a les relacions familiars. El dia del Senyor ha de ser també un dia per a viure aquesta petita comunitat tan determinant per a nosaltres: menjar junts, donar espai a la conversa tranquil·la entre els esposos, entre els pares i els fills, conuiuere amb els grans. I tot en un clima de serenitat i alegria: prohibit enfadar-se aquell dia! Perquè, a vegades, només aprofitem les ocasions en què ens trobem junts per a tirar-nos els plats al cap.

c) Dia de descans

Us heu adonat que, per a molts, el **cap de setmana** és un temps de més aclaparament, nerviosisme i estrès? El descans és sagrat per a nosaltres; Déu el vol; i el vol perquè és una necessitat imperiosa de l'home i, a més, un signe del seu senyoratge. Per això és important que els diumenges siguin tranquils, relaxants i agradables. Si fos veritat, com diuen alguns, que l'home modern ja no sap descansar, és que ja no sap ni ser home. Perquè estem fets per al descans, per a experimentar el goig de viure.

d) Dia de l'eucaristia

És el dia eucarístic per excel·lència: els antics cristians anomenaven a la celebració eucarística el *dominicum*, l'acte dominical per antonomàsia. Però no es tracta d'anar a missa de qualsevol manera: per complir l'obligació, buscant la missa més curta o la que ens vagi millor, en qualsevol lloc que ens vingui de pas. És l'acte central del dia i, per tant, ha de respectar-se com a tal. Sempre que puguem, hem d'anar a la *nostra* comunitat, és a dir, a la nostra parròquia, on coneixem el prevere i els cristians amb els quals compartim normalment la nostra fe i amb els que treballem junts. (Aquest tipus de cristià *apàtrida*, sense comunitat, que abunden sobretot a les ciutats, no l'ha inventat l'evangeli). I hem d'anar a l'eucaristia *parroquial*; sí, a aquella que potser només dura un quart d'hora, però que és una missa festiva, participada, cantada. Les eucaristies ràpides tenen gairebé sempre més de ràpides que d'eucaristies.

PER A LA REUNIÓ DE L'EQUIP

Diàleg sobre el tema

Avui canviarem una mica la dinàmica del diàleg. Se suposa, és clar, que us heu llegit el tema, sobretot pel que fa al diumenge. L'any litúrgic és un complement important per a la vostra formació, però que ara deixarem una mica de banda. El diàleg podria tenir tres temps:

1. Què feu normalment els diumenges? Cada matrimoni que faci un resum breu... i veraç.
2. Què té a veure el que fem amb totes aquelles coses que hem llegit: dia del Creador, dia del Senyor, dia de l'Església, dia de la persona?
3. Què se'ns acudeix entre tots, en pla molt realista però valent, perquè els nostres *caps de setmana* s'assemblin una mica més a un diumenge?

Paraula de Déu per a l'oració en comú

Lectura del llibre de l'Apocalipsi (1, 9-15. 17-19 ; 3, 14-17. 19-21)

Jo, Joan, germà i company vostre en la tribulació, la reialesa i la constància que compartim amb Jesús, em trobava exiliat a l'illa de Patmos per haver anunciat la paraula de Déu i per haver donat testimoni de Jesucrist. El dia del Senyor, l'Esperit es va apoderar de mi i vaig sentir darrere meu una veu forta, com un toc de trompeta, que deia: «Escriu en un llibre això que veus i envia-ho a les set esglésies d'Efes, Esmirna, Pèrgam, Tiatira, Sardes, Filadèlfia i Laodicea». Vaig girar-me per veure de qui venia la veu que em parlava i vaig veure set lampadaris d'or i, enmig dels lampadaris, algú que semblava un fill d'home, vestit amb una túnica llarga fins als peus i cenyit a l'alçada del pit amb un cenyidor d'or; tenia els cabells del cap blancs com la llana més blanca i com la neu, i els seus ulls eren com una flama; els seus peus semblaven metall incandescent, i la seva veu era com el bramul de les onades [...].

En veure'l vaig caure als seus peus com mort, però ell va posar sobre meu la mà dreta i em digué: «No tinguis por. Jo sóc el primer i el darrer. Sóc el qui viu: era mort, però ara visc pels segles dels segles i tinc les claus de la mort i del seu reialme. Escriu, doncs, el que has vist, el que ara és i el que vindrà després.

A l'àngel de l'església de Laodicea, escriu-li: «Això diu l'Amén, el testimoni fidel i veraç, l'origen de tot el que Déu ha creat: Conec les teves obres i sé que no ets ni fred ni calent. Tant de bo que fossis fred o calent! Però, ja que ets tebi, i no fred o calent, estic a punt de vomitar-te. Tu dius: "Sóc ric, m'he enriquit i no em manca res", però no t'adones que ets el més miserable i digne de compassió, pobre, cec i nu [...].

Jo reprenc i corregeixo tots aquells que estimo. Sigues zelós i converteix-te. Mira, sóc a la porta i truco. Si algú escolta la meua veu i obre la porta, entraré a casa seva i soparé amb ell, i ell amb mi.

Als qui surtin vencedors, els concediré d'asseure's amb mi en el meu tron, tal com jo, que he vençut, m'he assegut amb el meu Pare en el seu tron.

Qui tingui orelles, que escolti què diu l'Esperit a les esglésies».

CAPÍTOL V

El lloc de la festa

1. ON CELEBREM L'EUCARISTIA?

L'eucaristia se celebra sempre en un lloc, però no necessàriament en un lloc determinat o *sagrat*: «El culte *en esperit i veritat* de la Nova Aliança no està llogat a un lloc exclusiu. Tota la terra és santa i ha estat confiada als fills dels homes. Quan els fidels es reuneixen en un mateix lloc, allò fonamental és que ells són les *pedres vives*, reunides per a l'*edificació d'un edifici espiritual* (1 Pe 2, 4-5)» (CEC 1179). Per això celebrem l'eucaristia en llocs molt diferents. Quan Joan Pau II diu: «He pogut celebrar la santa missa en capelles situades en camins de muntanya, a la vora dels llacs, a la riba del mar; l'he celebrada sobre altars construïts en els estadis, en les places de les ciutats...» (EdE 8), està expressant una experiència que tenim tots. Nosaltres podríem afegir-hi encara: a les nostres cases, en palaus de congressos, en sales de reunió, sota els arbres...

Però els cristians, sempre que ens han deixat, hem construït edificis dedicats exclusivament al culte diví: són les **esglésies** o **temples**, que omplen tota la nostra geografia, des del petit llogaret a la gran ciutat, i que són el lloc normal de les nostres celebracions.

El temple cristià és sempre un edifici original que està marcat per tres característiques, que imposen la seva estructura i sense les quals no és possible entendre'l:

1. És **casa de l'Església**, lloc on es reuneix el nou poble de Déu i que intenta materialitzar visiblement les seves peculiaritats, convertint-se en símbol de la seva dignitat i de la seva estructura interna. Per això l'anomenem amb el mateix nom, *ecclesia*, que és la denominació principal de la comunitat cristiana.
2. És **estació de pas**, *statio*, frontera entre dos móns, casa provisional d'un poble peregrí vers la seva veritable pàtria, d'un Cos que té el seu Cap i molts membres en el cel, mentre que d'altres encara són a la terra. Per això se l'ha anomenat moltes vegades **parròquia** (*paroikia*), domicili provisional.
3. És **menjador familiar**, lloc del banquet, del **sopar del Senyor**, on Jesús ens convida a la doble taula de la seva paraula i del seu pa.

Mantenint sempre aquestes característiques, els temples cristians s'han diversificat segons les necessitats de cada lloc i de cada temps. Totes les cultures, tots els moviments artístics, tots els pobles han pogut deixar la seva empremta en l'edifici eclesial. Totes les espiritualitats, les diferents maneres d'entendre la litúrgia, els diversos moviments han influït en la seva estructura i en els seus elements. De fet, els cristians actuals estem usant temples construïts al llarg de quinze segles. Aquí, concretament, tenim temples visigots (segles V-VII), romànics (segles IX-XII), gòtics (segles XIII-XV), renaixentistes (segles XV-XVI), barrocs (segle XVIII), neoclàssics (segles XVIII-XIX), modernistes (segles XIX-XX)... Cadascun d'aquests estils té la seva pròpia concepció del temple cristià. Però tots hem conegut la gran reforma litúrgica del Vaticà II que, en renovar el sentit i l'estructura de la celebració cristiana, apropant-la més a les seves mateixes fonts bíbliques i patristiques, ha revolucionat tant la concepció com l'estructura dels nostres temples.

Per això avui, per entendre tot el ric simbolisme de les nostres esglésies i poder captar els missatges que ens dirigeixen de cara a entendre millor la nostra celebració, ens fan falta dues mirades. Una mirada a la història: com sorgí i perquè el temple cristià? Com ha evolucionat en la seva estructura i en els seus elements concrets? I una altra mirada al present: com concep el temple l'actual litúrgia de l'Església?

2. HISTÒRIA DEL TEMPLE CRISTIÀ

«L'arquitectura, l'escultura, la pintura, la música, deixant-se guiar pel misteri cristià, han trobat en l'eucaristia, directament o indirectament, un motiu de gran inspiració. Així ha passat, per exemple, amb l'arquitectura, que, de les primeres seves eucarístiques en les *domus* de les famílies cristianes, ha donat pas, quan ho ha permès el context històric, a les solemnes **basíliques** dels primers segles, a les imponents **catedrals** de l'edat mitjana, fins a les **esglésies**, petites o grans, que han constel·lat de mica en mica les terres on ha arribat el cristianisme» (EdE 49).

1. LA CASA

Malgrat que els primers cristians de Jerusalem continuaren sovintejant el temple jueu (cf. Ac 3, 1), com ho havia fet Jesús mateix, quan aquest temple fou destruït l'any 70, el cristianisme es configurà com una religió sense temples. Els cristians estaven convençuts que l'únic temple, l'únic estatge de Déu en el món, era el mateix Jesús, com ell havia dit: *El temple de què parlava Jesús era el seu propi cos* (Jn 2, 21). I, com que els deixebles són membres d'aquest cos, pensaren que el nou culte *en esperit i veritat* s'havia d'oferir, per una part, en el cor de cadascun dels membres, ja que, com diu Pau: *Vosaltres [cadascú] sou temple de Déu* (1Co 3, 17); però, per altra part, en l'assemblea dels batejats, on tothom, com pedres vives, forma una casa espiritual (cf. 1Pe 2, 5), la cambra de Déu (cf. Ef 2, 22).

Per això és comprensible que els cristians dels primers segles no pensessin construir llocs específics per al culte. La llar d'un germà o altre, que tingués una sala una mica més àmplia, era prou per acollir la petita assemblea, quan celebraven la fracció del pa després d'haver llegit els escrits dels apòstols: *Saludeu Prisca i Aquil·la [...] i l'església que es reuneix a casa seva [...]; saludeu els cristians de la casa de Narcís* (Rm 16, 3-11).

2. LA BASÍLICA

A partir de la segona meitat del segle III, les cases privades ja no foren prou per a contenir la multitud dels nous fidels i començaren a edificar-se **cases d'oració**, edificis senzills dedicats en exclusiva al culte cristià. Però molt aviat aquests primers edificis també resultaren insuficients i es donà el gran salt. L'historiador Eusebi ens informa que, a finals de segle, en vigílies de la gran persecució de Dioclecian, milers d'homes i de dones acudien a les cases de pregària i, per causa d'això, «no contents ja amb els antics edificis, aixecaren des dels fonaments esglésies de gran grandària per totes les ciutats» (*Història eclesiàstica* VIII, 1,5).

Per a construir aquestes «esglésies de gran grandària», els cristians escolliren el model arquitectònic de **basílica**, que en principi era la sala d'audiències del rei de Pèrsia o *basileus*, i havia estat adoptada pel món romà per a les grans reunions socials. Es tractava d'una gran sala rectangular amb diverses naus, amb fileres de columnes i acabada amb un absis.

Els cristians, sense modificar la planta de l'edifici, comencen dotant-lo d'una mística, el converteixen en un edifici simbòlic: les seves files de columnes, les seves parets senzilles i la seva fàbrica a la vista els evoca la tenda del nòmada en el desert, la morada provisional d'un poble peregrí que camina vers la pàtria on és Crist, representat en la volta de l'absis com a **pantocràtor** o com l'Anyell de l'Apocalipsi. Però, a més, doten l'edifici dels elements necessaris per al seu culte.

En el centre de l'absis, sota el Crist gloriós, col·loquen la **càtedra del bisbe**, des d'on presideix i ensenya. A ambdós costats, formant un semicercle, se situen **els escons dels preveres**. Prop de l'absis, entre el clergat i el poble, i una mica elevat respecte al pis del presbiteri, hi ha l'**únic altar**, de pedra, la taula del Senyor i símbol també de Crist, la roca viva. Molt aviat aquest altar acollirà les

reliquies dels màrtirs, associant així al sacrifici de Crist el dels seus testimonis. Al començament de la nau principal s'aixeca una tribuna de marbre, l'**ambó**, veritable tron de la paraula de Déu. Al costat de la basílica, en edifici extern o adossat, s'hi troba el **baptisteri**, amb la seva petita piscina. I, a partir del segle V, les basíliques estaran també dotades de **campanars**, per a convocar l'assemblea i per cantar festivament la glòria de Déu.

Aquest fou el primer gran edifici del culte cristià, el que es multiplicà per Orient i Occident durant tota l'època d'or de la patristica, i el que ha quedat per sempre com a model més adequat a la identitat i exigències de la litúrgia cristiana.

3. LA CATEDRAL

L'edat mitjana introduí en el temple cristià nous estils artístics —el romànic primer i el gòtic després—, algunes modificacions importants en la seva planta i traçat i, sobretot, una nova distribució dels seus elements, com a fruit d'una concepció litúrgica diferent de la de l'edat antiga. Els edificis més emblemàtics d'aquesta època són les esglésies monàstiques i, sobretot, les **catedrals**.

En primer lloc, la introducció generalitzada del **creuer** canvià la forma rectangular dels temples, que passaren a tenir **planta en forma de creu** —de creu grega o llatina, segons la llargària de la nau principal—. Els sostres plans deixaren pas a les **voltes**, amb arcs de mig punt en l'època del romànic o amb creuer ogival en l'època del gòtic. I pel que fa a la lluminositat, el romànic preferí la penombra que convidava al recolliment; i el gòtic optà per amplis finestrals amb **vidrieres**, per on entrava el sol a raig.

Però els canvis més importants es produïren en la distribució interna. La litúrgia llatina, intel·ligible per al poble, menà a un retrocés en la seva participació, que tingué com a conseqüència la clericalització. La celebració eucarística i la salmòdia de les hores passen a ser comesa exclusiva de monjos i canonges, que modelen l'edifici per a la seva comoditat; així, per protegir-se del fred, construeixen grans **cors** amb parts altes que separaven la nau del presbiteri i dificultaven la visibilitat de l'altar. Com que la proclamació de la paraula de Déu en llatí ja no era accessible per al poble, desaparegué l'ambó, per a ser substituït senzillament per un simple **faristol**. La multiplicació de les misses per a intencions particulars o pels difunts tingué com a conseqüència la multiplicació dels altars, trencant el simbolisme antic d'un sol Crist, un sol altar. La difusió del costum. Per part del prevere, de pregar de cara a orient, fa que el celebrant doni l'esquena a l'assemblea i que l'altar major s'enganxi més a l'absis. Per altra part, aquest altar adquireix unes dimensions més grans, de manera que puguin caber també **la creu i els canelobres**.

Una altra innovació té lloc, a partir dels segles XII i XIII respecte a la reserva de l'eucaristia. En lloc de conservar el Cos de Crist a la sagristia, de cara a la comunió dels malalts, es prefereix col·locar-lo en un **nínxol excavat en el mur**, o suspès sobre l'altar en un recipient en forma de **cofre** o de **colom**.

4. L'ESGLÉSIA MODERNA

La reforma litúrgica del Concili de Trento (s. XVI), produí una estructuració de les esglésies que duraria pràcticament fins al segle XX, malgrat la successió d'estils diferents (renaixentista, barroc, neoclàssic).

Es continua optant preferentment per la **planta de creu llatina**, però apareix un nou element arquitectònic espectacular, la **cúpula**, edificada sobre la intersecció dels dos braços de la creu. La nau principal és àmplia i condueix a un **presbiteri**, menys profund que en el passat, bastant espaiós. Al fons sorgeix l'**altar major**, com a element principal de tot l'edifici. Però aquest altar està enganxat a un element que va agafant una importància cada vegada més gran, el **retaule**, que intenta crear un marc de glòria per a la celebració, però que té l'inconvenient de disminuir l'altar a la vista dels fidels. A una certa alçada sobre la nau principal apareix la **trona**, diferent de l'antic ambó i adquireix una importància primària. S'utilitzarà sobretot fora de la missa, per a la catequesi i especialment per als sermons doctrinals. A ambdós costats de l'única nau, o en les naus laterals, s'obren capelles laterals, amb altars dotats també de retaules amb profusió d'imatges de Crist, de la Mare de Déu i dels sants.

En les capelles o en el fons de l'església es divisa un moble nou, el **confessionari**, dedicat al sagrament de la penitència, al qual el concili de Trento havia donat una gran importància. L'**schola** es distancia del poble col·locant-se en una tribuna a cor **elevat**, normalment al fons de la nau principal, mentre que l'**orgue** va prenent una importància creixent. La difusió de la devoció franciscana al **Via**

Crucis, fa que les parets de l'església s'ornamentin amb escenes de la passió per a les catorze estacions prescrites. El **baptisteri** s'acostuma a col·locar a la mateixa entrada del temple o en una de les primeres capelles laterals, per a significar el caràcter d'entrada a l'Església que té el baptisme.

Al costat de l'edifici principal, i comunicant-hi, apareix en totes les esglésies una altra edificació més reduïda, però bastant àmplia: **la capella del Santíssim**, amb un altar sobre el que apareix el **sagrari**, de pedra o de metalls nobles, on es guarden les Sagrades Formes, no solament per a la comunió dels malalts, sinó també i sobretot per al culte públic i privat de l'eucaristia i per a distribuir la comunió als fidels fora de la missa. En efecte, Trento convidava a la comunió freqüent, però les rúbriques no preveïen la distribució de l'eucaristia durant la missa; els fidels que volien combregar havien d'anar a aquesta capella.

Aquest tipus de temple és el que ha arribat fins a la reforma del Concili Vaticà II.

3. EL TEMPLE CRISTIÀ SEGONS EL CONCILI VATICÀ II

El Concili Vaticà II, des d'un apropament més profund a la Sagrada Escripura i als escrits dels Sants Pares, es proposà els objectius següents, que el converteixen en el concili reformador més gran de la història: «acréixer cada vegada més la vida cristiana dels fidels, adaptar millor a les necessitats del nostre temps les institucions que siguin subjectes a canvi, promoure tot allò que pugui contribuir la unió de tots els qui creuen en Crist i enfortir tot el que serveix per convidar tothom al si de l'Església» (SC 1). I pensà que, en aquest pla, era important procurar la reforma i el foment de la litúrgia, a la que considerava com el lloc privilegiat on es viu i es manifesta la naturalesa genuïna de l'Església (cf. SC 2), el cim al qual tendeix tota la seva acció i font d'on brolla tota la seva força (cf. SC 10). I, efectivament, dugué a terme, potser, la reforma litúrgica més gran que mai no s'hagi conegut en la història de l'Església.

Un canvi tan important en la celebració cristiana no podia deixar d'influir en la manera de concebre el lloc de la celebració, el temple. El mateix concili s'ocupà d'aquest tema en el capítol VII de la constitució *Sacrosantum concilium*. I els criteris d'aquest document s'encarnaran en el capítol V de l'Ordenació general del missal romà, del Missal de Pau VI, que és el gran instrument sortit de la reforma per reglar i dirigir la celebració de l'eucaristia.

Posteriorment, altres documents afegiran algun aspecte important. Ara veurem com s'entén el temple, al que es prefereix anomenar **església**, en aquests documents. Però. Abans, descobrim una mena de *clau secreta*: de tots els models de temple que s'han donat en la història, és evident que el Vaticà II sent una preferència especial per la **basílica** antiga, perquè creu que encarna millor la seva manera d'entendre la celebració.

1. PRINCIPIS GENERALS SOBRE LES ESGLÉSIES

1. **Llibertat d'estils artístics**: «L'Església no considerarà com a propi cap estil artístic, sinó que acceptà els estils de cada època. [...] També l'art del nostre temps i de tots els pobles i regions han d'exercir-se lliurement en l'Església»(SC 123).

2. **Aptitud per a una litúrgia comunitària**: «que siguin idonis per a seguir les accions litúrgiques i aconseguir la participació activa dels fidels» (SC 122-124).

3. **Capacitat simbòlica**: «els edificis sagrats que pertanyin al culte, han de ser, de debò, dignes i bells, signes i símbols de les realitats celestials» (OGMR 253 ; cf. SC 124).

4. **Senzillesa i autenticitat**: «L'ornamentació ha de tenir una noble senzillesa més que una luxosa ostentació. I en l'elecció dels materials ornamentals s'ha de procurar l'autenticitat, perquè contribueixin a la formació dels fidels i a la dignitat de tot lloc sagrat» (OGMR 279 ; cf. SC 124).

5. **Comodat**: «que es prevegin, a més, totes les circumstàncies que ajudin la comoditat dels fidels, com també es té en compte en els llocs normals de reunió» (OGMR 280).

6. **Casa oberta i acollidora:** «L'Església visible simbolitza la casa paterna vers la qual el poble de Déu està en marxa i on el Pare *eixugarà tota llàgrima dels seus ulls* (Ap 21, 4). Per això també l'Església és la casa de tots els fills de Déu, àmpliament oberta i acollidora» (CEC 1186).

7. **Reforma dels edificis existents:** «Que es corregeixin o suprimeixi tot allò que sembla menys conforme amb la litúrgia reformada; que es conservi o s'introdueixi allò que l'afavoreixi» (SC 128).

2. DISPOSICIÓ GENERAL DE L'ESGLÉSIA

«La disposició general de l'edifici sagrat convé que es faci de tal manera que sigui com una imatge de l'assemblea reunida, que consent un proporcionat ordre de totes les seves parts i afavoreixi la perfecta execució de cada un dels ministeris» (OGMR 257). L'edifici es concep, doncs, com una epifania de l'Església, alhora una i diversa. Una Església que es fa present en una litúrgia concelebrada pels preveres, envoltats pels diaques i els altres ministres, amb la participació unànime de l'assemblea.

Aquesta disposició prevé certament llocs propis i diferents per al prevere amb els seus ministres, i per als fidels. Però vol que es percep també la unitat del presbiteri amb la nau, ja que el prevere i ministres formen amb els fidels un sol poble de batejats.

3. DISPOSICIÓ DELS DIVERSOS ELEMENTS

L'altar: «centre vers al qual espontàniament convergeixi l'atenció de tota l'assemblea dels fidels» (OGMR 262); es destaca l'altar major, concebut com a únic; «els altars menors seran pocs [...] i a les capelles separades de la nau de l'església» (OGMR 267). I aquesta unitat li ha tornat tota la seva força simbòlica: «en ell s'hi fa present el sacrifici de la creu [...] és, a més, la taula del Senyor [...]; és també el centre de l'acció de gràcies que es realitza en l'eucaristia» (OGMR 259). És, doncs, la gran icona que representa Crist, únic sacerdot, víctima i font de la vida. Ha de ser preferentment fix i de pedra natural. Però, sobretot, ha d'estar «separat de la paret, de manera que es pugui rodejar fàcilment i que la celebració es pugui fer de cara al poble» (OGMR 262). Per a destacar-ne la seva importància i significat, es prescriu una ornamentació senzilla però eloqüent: unes tovalles, que destaquen el seu caràcter de taula i que pot ser el símbol de la túnica d'una sola peça del Senyor; una creu, situada damunt o a prop per a recordar que és la taula del sacrifici; i uns canelobres amb ciris, també damunt o a prop de l'altar, que són signes honorífics. Tant durant la celebració com fora, l'altar serà objecte de reverència: es farà inclinació davant ell i se'l besarà.

La seu: és el lloc del bisbe o del prevere, del «president de l'assemblea i director de l'oració» (OGMR 271). Ell parla i obra en nom de Crist i amb la seva autoritat. El ministre ordenat representa Crist, Sacerdot, Mestre i Pastor del seu poble, actua «en persona de Crist, Cap i Pastor», com ha ensenyat el Vaticà II. El lloc més habitual d'aquesta seu serà de cara al poble, al fons del presbiteri, però procurant que no «resulti difícil la comunicació entre el prevere i l'assemblea dels fidels». I s'insisteix que «s'eviti tota aparença de tron». Entorn de la seu es col·locaran també els seients per als preveres concelebrants i per als ministres.

L'ambó: El Vaticà II ha destacat amb tota força que «en la litúrgia Déu parla al seu poble; Crist continua anunciant l'evangeli» (SC 33). La importància de la proclamació de la paraula de Déu i de la seva recepció per part de l'assemblea, té com a conseqüència lògica la valoració del lloc des d'on s'anuncia la paraula, el concep com un ambó estable —no un faristol portàtil— situat en el presbiteri o a prop, que posi de manifest la dignitat de la paraula de Déu i afavoreixi el seu anunci. Per tant, «ha d'estar col·locat de tal manera que permeti al poble veure i sentir bé els ministres» (OGMR 272).

El lloc dels fidels: resulta molt simptomàtica la preocupació per la localització dels fidels. Davant de la *marginació* que han sofert durant tants segles en les celebracions litúrgiques, el Vaticà II ha defensat «que els fidels tinguin la participació plena, conscient i activa que exigeix la mateixa naturalesa de la litúrgia i a la qual té dret i obligació en virtut del baptisme, el poble cristià, *llinatge escollit, sacerdocí reial, nació santa, poble adquirit* (1Pe 2, 9)» (SC 14). No és estrany, doncs, que ens trobem amb aquesta afirmació rotunda, cridada a condicionar essencialment l'estructura i disposició dels temples: «Que estigui ben estudiat el lloc reservat als fidels, de forma que els permeti participar amb la vista i amb l'esperit en les sagrades celebracions» (OGMR 273). En funció d'aquest

objectiu, es donen algunes indicacions: que hi hagi bancs o cadires, encara que es reprova el costum de reservar seients a determinades persones privades; que aquests bancs o cadires estiguin disposats de manera que permetin adoptar les diverses postures que requereix la celebració i moure's per rebre la comunió; que es disposi de mitjans tècnics per assegurar una perfecta audició.

I, en íntima relació amb l'assemblea, hi ha els cantors. Davant la tribuna allunyada que ocupaven en el temple anterior, aquí es desitja que es col·loquin «on es vegi més clarament el que són en realitat, o sigui, que constitueixen una part de la comunitat dels fidels i que hi tenen un ofici particular; on ensems sigui més fàcil exercir el seu ministeri litúrgic; on sigui possible [...] la plena participació en la missa» (OGMR 274).

Capella del Santíssim Sagrament: Es continua optant per una capella especial per a la reserva de l'eucaristia. Però la seva finalitat principal ja no és la distribució de la comunió fora de la missa, fet que es considera excepcional, sinó l'adoració i l'oració privada dels fidels (cf. OGMR 276). Se la concep, doncs, com un recinte molt apte per a l'oració personal davant la presència eucarística del Senyor. Encara que, no cal dir, no és obligatòria.

Des de totes aquestes prescripcions, tots els nostres temples han conegut una nova estructuració, la qual, acomodant-se al seu estil i procurant no malmetre massa els elements de més valor artístic, ha intentat crear l'ambient i les condicions necessàries per a la nova concepció litúrgica. I els temples nous es construeixen ja totalment des d'aquesta perspectiva.

Per acabar, podíem transvasar a l'església cristiana allò que de fet fa la litúrgia, que és l'activitat principal a la que són destinats: «edifica, dia a dia, aquells que són dins, per a ser temple sant en el Senyor [...] i mostra l'Església als qui en són fora, com a signe aixecat enmig de les nacions, perquè, sota d'ell, els fills de Déu que són dispersos es congreguin en la unitat fins que hi hagi un sol ramat i un sol pastor» (SC 2). És a dir, el temple cristià és, a la vegada, lloc de comunió i de missió. I, per això, a més a més d'allotjar les nostres celebracions comunitàries, és lloc privilegiat per a la nostra oració personal. El seu ambient, els seus signes i, sobretot, la presència eucarística del Senyor, el converteixen en un marc únic per a trobar-nos amb Déu, enmig d'un món en què poques coses ens en parlen, de Déu.

PER A LA REFLEXIÓ I L'ORACIÓ

Els nostres temples són «la casa de la família cristiana, de la comunitat, de l'Església». I, com a tota casa o llar, compleixen tres funcions importantíssimes.

En primer lloc, són la llar que ens permet **viure junts** tots els membres de la família; en aquest cas, el Pare, Jesucrist i els seus deixebles. Són, doncs, lloc de reunió i de trobada, de col·laboració en els serveis necessaris per a tothom; ambient on ens sentim estimats i lliures; recinte segur; lloc on hem nascut i on trobem solució a les necessitats fonamentals de la nostra vida: menjar, descans, cura. Totes aquestes característiques i funcions de la llar, els cristians les hem trobades en el temple, referides, és clar, a la nostra vida espiritual. Amb el salm, podem dir dels nostres temples: *totes les meves fonts són en tu* (Sl 86).

Però, precisament per tot el que hem dit, el temple, com la nostra llar, és també el lloc de la intimitat, del diàleg i, per tant, de l'oració, tant personal com comunitària. El primer nom que rebé fou precisament aquest: **casa d'oració**. I, per ser àmbit d'intimitat, hi són els records de la nostra història familiar i les empremtes de la nostra identitat, materialitzades en símbols, decoració, mobiliari...

I una darrera funció del temple consisteix en ser casa oberta, acollidora, perquè la casa de Déu necessàriament ha de ser casa humana, de tota persona; sobretot del qui busca i necessita una família que no té.

Un gran perill que tenen avui les nostres esglésies és convertir-se en museus, en edificis visitables pel turisme. Certament, la bellesa de moltes d'elles s'ho mereix. Però ens hem de plantejar si el preu

que hem de pagar per això és que deixin de ser la nostra casa, la de Déu i la nostra. Trist destí i gran responsabilitat! Perquè Algú ens podrà recriminar: *No convertiu la casa del meu Pare en un mercat* (Jn 2, 16).

Si volem evitar-ho, els cristians d'avui necessitem fer tres operacions, que us proposo com a compromís d'aquest mes. Primera, conèixer i estimar el nostre temple: conèixer la seva història; comprendre la seva simbologia, les seves imatges i la seva decoració; ajudar al seu manteniment i dignitat. Segona, utilitzar-lo, viure-hi molts moments de la nostra vida de fe, personals i comunitaris. I, tercera, col·laborar perquè estigui obert i pugui acollir els qui necessiten ajuda material o espiritual.

Un motiu especial que ens ha de dur al temple és la presència de Crist sota les sagrades espècies que es conserven després de la missa en el sagrari. És una presència privilegiada del Senyor, que ens convida contínuament al diàleg íntim amb ell. Per què no us proposeu fer-li algunes visites, sols o en parella? Per animar-vos, podem recordar les paraules de Joan Pau II: «És bonic estar amb Ell, reclinats sobre el seu pit com el deixeble predilecte» (cf. Jn 13, 25), palpar l'amor infinit del seu cor. Si el cristianisme ha de distingir-se per **l'art de la pregària**, ¿com no sentir una renovada necessitat d'estar llargues estones en conversa espiritual, en adoració silenciosa, en actitud d'amor, davant Crist present en el Santíssim Sagrament?» (EdE 25).

I un darrer suggeriment: ¿no us convindria tenir a casa un petit **santuari familiar**, un lloc tranquil i adequat, amb alguna imatge o símbol, que us servís com a lloc habitual d'oració?. Podem fer **llocs sagrats**, que després tenen una certa *màgia*, és a dir, que ens criden a entrar en l'oració.

PER A LA REUNIÓ DE L'EQUIP

Diàleg sobre el tema

És possible que us hagi sorprès aquest tema: a primera vista sembla una mica marginal respecte a l'eucaristia. Però ja hem vist que el temple ressalta la presència concreta de Déu en la nostra vida i la seva comunicació amb nosaltres. I ambdues coses els cristians les trobem, primer que tot, en la persona de Crist, i, després, en la comunitat cristiana i en el nostre propi interior. I per a viure aquestes tres presències, el temple material ens ofereix un clima i unes facilitats especials. Per això, el diàleg podria versar sobre diferents aspectes:

1. Cada matrimoni, a la seva manera, podria oferir una petita síntesi de la significació del temple cristià.
2. On ens trobem més fàcilment amb Déu? Quins ambients, símbols, imatges, ens ajuden més a sentir la seva presència?
3. És Jesucrist, la seva persona, el seu missatge, la seva acció, la nostra principal via d'accés a Déu?
4. Estimem i utilitzem els nostres temples més propers com a lloc de pregària i de trobament amb la comunitat cristiana? O els sovintegem poc?

Paraula de Déu per a l'oració en comú

Lectura de la Carta als Efezés (2, 17-22 ; 3, 14-19)

Ell ha vingut a anunciar la bona nova de la pau: la pau a vosaltres, que éreu lluny, i la pau als qui eren a prop. Per ell, uns i altres, units en un sol Esperit, tenim accés al Pare.

Ara, doncs, ja no sou estrangers o forasters, sinó ciutadans del poble sant i membres de la família de Déu. Formeu un edifici construït sobre el fonament dels apòstols i els profetes, que té el mateix Jesucrist per pedra angular. Sobre ell, tota la construcció es va alçant harmoniosament fins a ser un

temple sant gràcies al Senyor. Per ell, també vosaltres heu entrat a formar part de l'edifici, fins a ser, gràcies a l'Esperit, el lloc on Déu resideix.

Per tot això, jo m'agenollo davant el Pare, de qui rep el nom tota família, tant al cel com a la terra, i li prego que, per la riquesa de la seva glòria, consolidi amb la força del seu Esperit allò que sou en el vostre interior; que, per la fe, faci habitar el Crist en els vostres cors, i així, arrelats i fonamentats en l'amor, sigueu capaços de comprendre, amb tot el poble sant, l'amplada i la llargada, l'alçada i la profunditat de l'amor de Crist; que arribeu a conèixer aquest amor que sobrepassa tot coneixement i, així, entreu del tot a la plenitud de Déu.

CAPÍTOL VI

La celebració

Com hem de celebrar, els cristians, l'eucaristia? Per què la celebrem així? Dedicarem la resta dels capítols a respondre aquestes preguntes

En aquest capítol, que inicia aquesta part important de la nostra reflexió, presentarem, primer, una visió de conjunt sobre el desenvolupament de la celebració. Però també ens fixarem en les postures, gestos i fins i tot vestits que fem. En els propers capítols tindrem ocasió d'aprofundir les diverses parts de la celebració.

1. DESENVOLUPAMENT GENERAL DE LA CELEBRACIÓ

1. ELS RITUS LITÚRGICS

Els cristians portem vint segles celebrant l'eucaristia, des de cultures i amb llengües molt diverses, en situacions històriques també molt diferents. No és estrany que ens trobem amb una gran pluralitat de maneres de celebrar-la.

Durant els quatre primers segles, sembla que la litúrgia de l'eucaristia era més aviat improvisada, malgrat seguia uns esquemes bàsics que tenien com a font la tradició jueva i, sobretot, els textos institucionals del Nou Testament. Fou una època d'una gran creativitat, en què els pastors componien textos litúrgics pensant concretament en una determinada comunitat cristiana i, a més, per a una data específica.

Però, a partir del segle V, es van perfilant les grans famílies litúrgiques, amb uns rituals més fixes i que permeten la composició de llibres litúrgics. Aquestes famílies litúrgiques neixen en les grans seus patriarcals de l'Església, que són, alhora, potents centres culturals de l'Imperi Romà. En cadascuna d'aquestes seus s'anirà configurant una manera pròpia de celebrar, que, en algun dels casos, encara se subdividirà amb el temps. D'aquesta manera sorgiran els anomenats **ritus**, que són tradicions litúrgiques autònomes i diferents, amb la seva pròpia llengua, els seus propis llibres i la seva pròpia estructura per a la celebració.

Els ritus que actualment subsisteixen, agrupats a l'entorn de la seu on nasqueren, són els següents:

Roma *ritu llatí*

Constantinoble: *ritu bizantí*

Alexandria: *ritu copte*

Antioquia: *ritus siríac-caldeu, siríac-antioquè o jacobita, armeni, maronita i malabar.*

A més, cal tenir en compte que a l'Occident, que pertany al patriarcat romà, arribaren a existir alguns ritus diferents del romà. Alguns, amb el temps, deixaren de tenir vigència com a conseqüència dels avatars històrics, com el cas del *ritu afro-llatí* i del *gal·licà*. D'altres han aconseguit arribar fins als nostres dies, encara que el seu àmbit d'ús sigui molt reduït: són el *ritu ambrosià* de Milà i de l'*hispano-mozàrab*, el ritu de l'Església que s'usa en algunes esglésies de Toledo i excepcionalment, en altres llocs d'Espanya.

«La santa Mare Església concedeix igual dret i honor a tots els ritus legítimament reconeguts i vol que en el futur es conservin i fomentin» (SC 4).

Els cristians d'Espanya, des del segle IX en què deixà d'utilitzar-se el ritu hispànic, celebrem l'eucaristia segons el ritu romà o llatí. Per això el missal que fem servir s'anomena **Missal romà**.

2. ESTRUCTURA DE LA CELEBRACIÓ

Resulta sorprenent que, malgrat la gran diversitat de ritus, l'estructura fonamental de la celebració eucarística sigui la mateixa en tots i, a més, molt senzilla i lògica. I és que els cristians sempre hem volgut ser fidels al record d'allò que féu el Senyor Jesús la nit abans de morir:

1. Es reuní amb els seus deixebles.
2. Tingué amb ells una conversa important. Els evangelistes Lluç i sobretot Joan ho testimonien.
3. Celebrà amb ells el sopar pasqual en què instituï l'eucaristia.
4. Es dirigiren després als escenaris on tingué lloc la passió i la mort de Jesús, és a dir, l'esdeveniment que constitueix el veritable contingut de l'eucaristia.

Encara ho podríem simplificar més: aquella nit Jesús ens parlà i se'ns donà. Amb això seguí i dugué a la plenitud les dues operacions que ha fet Déu des que començà a revelar-se a la humanitat: ens ha parlat i ha actuat a favor nostre. L'amor de Déu sempre se'ns ha manifestat en paraules i obres, perquè així és com Déu sempre se'ns ha manifestat, en paraules i obres. Perquè així és com estimem les persones; Déu, perquè l'entenguéssim, ha volgut adaptar-se a la nostra manera de ser i d'obrar. Per aquest motiu la celebració eucarística té una configuració tan semblant a la de qualsevol àpat amb amics.

Quan Jesús, ja ressuscitat, es torni a trobar amb els seus deixebles, a l'escena d'Emmaús (*cf.* Lc 24, 13-35), l'estructura del trobament serà molt semblant: es posa a caminar amb ells, entaula una conversa, i després s'asseu a taula amb ells per a partir el pa. L'únic que canvia és el final: ja no es dirigeixen a la passió sinó a ser testimonis de la resurrecció. I quan, uns vint-i-cinc anys després, Pau celebri l'eucaristia amb la comunitat de Tròada, ens tornarem a trobar amb els mateixos elements: *El diumenge ens vam reunir per partir el pa. Pau, que havia d'anar-se'n l'endemà, els adreçava la paraula i va allargar la predicació fins a mitjanit. [...] partí el pa i en menjà. Després va continuar la conversa força estona, fins a trenc d'alba, i se n'anà.* (Ac 20, 7-11).

Des del principi, doncs, tenim testificades les dues parts fonamentals de la celebració eucarística: la conversa i l'àpat. I aquestes dues parts estan enquadrades entre dos moments lògics: la reunió i el comiat. Però, com es desenvolupen aquestes dues parts principals?

Els mateixos textos dels evangelis ens en donen algunes pistes. Pel que fa a la conversa, en l'escena d'Emmaús se'ns diu que Jesús *començant pels llibres de Moisès i continuant pels de tots els profetes, els va explicar tots els passatges de les Escripures que es refereixen a ell* (Lc 24, 27). És a dir, Jesús explica la seva obra a la llum dels textos de l'Antic Testament. I, pel que fa a l'àpat, tots els textos institucionals coincideixen, insistentment, en referir quatre accions de Jesús: *prengué el pa, donà gràcies, el partí i els el donà*. Tenim així configurat el nucli fonamental de la celebració de l'eucaristia, que es repetirà invariablement a través dels segles.

Per comprovar-ho, podem adduir el testimoni més antic que tenim després dels escrits del Nou Testament. Cap a la meitat de segle II, el filòsof cristià sant Justí envia a l'emperador Antoninus Pius la seva *Apologia* en defensa dels cristians. En aquesta obra descriu així la celebració eucarística (*Apologia* 1, 65 i 67).

El dia anomenat del sol té lloc la reunió en un mateix lloc de tots els qui habiten en la ciutat o en el camp.

Es llegeixen les memòries dels apòstols i els escrits dels profetes, tot el temps com sigui possible. Quan el lector ha acabat, qui presideix pren la paraula per incitar i exhortar la imitació de tan belles coses. Seguidament ens aixequem tots alhora i alcem les nostres pregàries. Quan acaba l'oració ens besem els uns als altres.

Després es porta al qui presideix [...] pa i una copa d'aigua i vi barrejats.

El president els pren i eleva lloança i glòria al Pare de l'univers, pel nom del Fill i de l'Esperit Sant, i dona gràcies llargament perquè hàgim estat jutjats dignes d'aquests dons. Quan acaben les oracions i les accions de gràcies, tot el poble present pronuncia una aclamació dient: **Amén.**

Quan el qui presideix ha fet l'acció de gràcies i el poble ha respost, els qui d'entre nosaltres s'anomenen diaques distribueixen a tots els qui són presents pa, vi i aigua eucaristitzats i els porten als absents.

Divuit segles després!, el relat de sant Justí coincideix fonamentalment amb el de l'estructura de la nostra celebració actual, que té les parts següents:

1. **La comunitat es reuneix:** els *ritus inicials* intenten constituir l'assemblea, conscienciant-la, ja des del primer moment, a ser una comunitat celebrant i preparant-la per a tota la celebració.

2. **La comunitat celebra la paraula de Déu:** en la *Litúrgia de la Paraula* es proclamen les lectures de l'Antic Testament, dels apòstols i dels evangelis, es canta un salm i es prossegueix amb l'homilia, la professió de fe i l'oració universal.

3. **La comunitat celebra sacramentalment l'eucaristia:** en la *litúrgia eucarística* es presenten les ofrenes (*prengué el pa*), es fa la pregària eucarística (*donà gràcies*) i combreguem el cos i la sang de Crist (*el partí i els el donà*).

4. **La comunitat s'acomiada:** amb el *ritu de conclusió* es dissol l'assemblea com a tal i tots tornem a la nostra tasca, enviats a la missió enmig del món.

2. POSTURES I GESTOS LITÚRGICS

1. EL COS EN LA CELEBRACIÓ

La persona té esperit i cos, íntimament units com dos elements d'un sol i d'un mateix ésser. Per això, no hi ha sentiment autèntic que no es tradueixi espontàniament per mitjà de l'actitud corporal o el gest; i, alhora, l'actitud i el gest produeixen un compromís tal de tot l'home, que expressen, intensifiquen o fins i tot provoquen l'actitud interna.

Això afecta també la nostra relació amb Déu i el nostre culte. Perquè ens relacionem amb Déu des d'allò que som. Un culte purament espiritual seria inhumà i, a més, impossible. Per a nosaltres, els cristians, el cos està destinat a la resurrecció, s'ha convertit en temple de l'Esperit Sant pel baptisme i s'alimenta de l'eucaristia. És a dir, Déu s'emmotlla a la nostra manera de ser i actua també en nosaltres encarnant la seva acció en signes visibles. Jesús utilitzà gestos per obrar miracles que hagués pogut realitzar amb una sola paraula. I tots els sacraments es realitzen sobre el cos per santificar l'ànima. Per això, en l'eucaristia, Déu se'ns ofereix a través de signes visibles, el pa i el vi, i el nostre cos en participa a través d'una sèrie de postures, gestos i accions corporals que tradueixen les nostres actituds i sentiments interns.

Però el cos, a part de servir per a expressar-nos, i precisament per això, és també l'instrument de la nostra comunicació amb els altres. L'eucaristia és essencialment comunitària, és a dir, necessita la unanimitat dels cors. Però aquesta unanimitat espiritual no la podem aconseguir sense gestos comuns, comprensibles per tots, és a dir, sense la comunicació a través del cos.

2. POSTURES LITÚRGIQUES

1. **Drets:** és la postura litúrgica fonamental, perquè té un significat molt ric:

- a) Primer que tot, i en el seu sentit més natural, és **signe de respecte:** ens posem drets davant una persona que volem honorar. Per això ens hi posem a l'entrada i a la sortida del celebrant i durant la proclamació de l'evangeli.
- b) És també la **postura normal de l'oració**, tant jueva com cristiana. Per això el president i els fidels estem drets durant les oracions solemnes.

- c) És la **postura pasqual** per excel·lència. Com que Crist ens ha alliberat del pecat i de la mort, ja no som esclaus, sinó fills que s'apropen a Déu amb una gran confiança. Per això la litúrgia antiga prohibia agenollar-se els diumenges.
- d) És també la **postura dels qui esperen la benaurança eterna**, perquè és l'actitud d'acció de gràcies dels elegits en el cel: *Vaig veure que hi havia una multitud tan gran que ningú no l'hauria poguda comptar [...]. S'estaven drets davant el tron i davant l'Anyell, vestits de blanc i amb palmes a les mans* (Ap 7, 9).

2. **De genolls:** és l'altra postura cristiana per a l'oració, que també té sentits diferents:

- a) És postura **d'humilitat i de penediment**, per reconèixer que el pecat ens ha fet caure a terra. Per això la utilitzem per a actes i moments de penitència.
- b) Però és també **actitud de reconeixement de la grandesa de Déu i de petició**. En aquest sentit la utilitzaren els apòstols: *Pere va fer sortir tothom i es quedà pregant agenollat* (Ac 9, 40). *Després de dir aquestes paraules, Pau s'agenollà i va pregar amb tots ells* (Ac 20, 36). Per això els cristians la utilitzem molt en l'oració individual. A l'eucaristia només la utilitzem en el moment de la consagració.

3. **Prostrats:** en la nostra litúrgia actual és més aviat excepcional. Però té un significat profund amb un doble vessant. Com que és **un signe de total entrega personal a Déu**, serveix per destacar la importància que se li vol donar a l'oració, és a dir, **indica una súplica solemne**. Per això apareix a la Bíblia en moments culminants: quan Abraham accepta l'aliança amb Déu (*cf.* Gn 17, 3); quan Moisès intercedeix pel poble (*cf.* Dt 9, 18); en la renovació de l'aliança després de l'exili (*cf.* Ne 8, 6); en la dedicació del temple després de la profanació (*cf.* 2 Ma 10, 4). I, sobretot, segons el testimoniatge dels evangelis, és l'actitud que adoptà Jesús a Getsemaní per a acceptar la voluntat del Pare (*cf.* Mt 26, 39 ; Mc 14, 35 ; Lc 22, 41). Actualment, en els ordes sagrats (de bisbe, de prevere i de diaca), els candidats es prosternen mentre es canten les lletanies dels sants. I també ho fa el prevere al principi de la litúrgia del Divendres Sant. Tanmateix, aquesta actitud és utilitzada molt més sovint en els costums orants d'algunes congregacions monàstiques i religioses, i fins i tot en l'oració privada de molts cristians.

4. **Asseguts:** és, en primer lloc, **la postura del qui ensenya**. En la introducció del Sermó de la Muntanya ens diu l'evangelista: *En veure les multituds, Jesús pujà a la muntanya, s'assegué, i [...] començà a instruir-los* (Mt 5, 1-2); ens vol presentar Jesús com el Mestre suprem. El bisbe presideix i parla des de la seva seu (**càtedra**), com el mestre autèntic de la comunitat cristiana.

Però, a la vegada, estar assegut és la **postura del qui escolta**, com Maria de Betània que, asseguda als peus del Senyor, escolta la seva paraula (*cf.* Lc 10, 39). Per això els fidels s'asseuen per a escoltar totes les lectures —excepte l'evangeli—, els cants de meditació, la predicació. I també ho poden fer durant el silenci meditatiu de la comunió.

5. **Anar en processó:** és una súplica solemne que s'expressa en una **marxa festiva**, acompanyada de cants, vers un lloc que constitueix la meta. Encara que és una forma de culte comú a totes les religions, per als cristians és signe i manifestació del caràcter essencialment pelegrinatori del poble de Déu. En tota celebració eucarística existeixen desplaçaments que són actes processionals: la processó d'entrada dels celebrants i els seus ministres, la processó de l'evangeli, la de les ofrenes, la processó dels fidels per a rebre la comunió.

Hi ha altres processions extraordinàries, vinculades a determinades festes: la de les candeles en la festa de la Presentació del Senyor, la del Diumenge de Rams, el trasllat del Santíssim al monument el Dijous Sant, la de l'adoració de la Creu el Divendres Sant, la de la nit de Pasqua rere el ciri pasqual, la de Corpus, la de les rogatives. I, fora de la litúrgia, la pietat popular n'ha creat moltes d'altres, en honor del Senyor, de la Mare de Déu i dels sants.

6. **Les mans alçades i esteses:** aquesta era la postura normal que expressava l'**actitud orant** en el poble jueu: així pregà Moisès (*cf.* Ex 17, 9-14). Els cristians li canviàrem el significat: per a nosaltres és un record que Jesús ens salvà alçant les seves mans en la creu. En els primers segles era l'actitud d'oració comuna a tots els cristians, com apareix en els orants de les catacumbes romanes.

Actualment només la fa servir el prevere en les oracions presidencials i en la pregària eucarística. Alguns cristians l'empren també en l'oració privada.

7. **El silenci:** el Vaticà II, en enumerar els elements de la participació activa dels fidels, afegeix: «Que es guardi, a més, al temps degut, un silenci sagrat» (SC 30). El silenci permet meditar la paraula de Déu i és també expressió d'admiració, adoració i del sentit de la grandesa de Déu, que no podem expressar amb paraules. Concretament, en l'eucaristia té funció important d'ajudar-nos a personalitzar l'oració comunitària. Per això es prescriu per a després de la invitació a l'oració que fa el prevere, i s'aconsella també per a després de l'homília i després d'haver rebut la comunió.

3. GESTOS LITÚRGICS

1. **El senyal de la creu:** en el baptisme som marcats amb el senyal de la creu al front, com a **signe de la nostra pertinença a Crist**. Per això, cada vegada que repetim aquest gest, volem renovar la nostra condició de cristians. I, a més, aquest significat s'ha enriquit en unir-se a una confessió trinitària.

En l'eucaristia ens serveix de gest de començament, per prendre consciència d'allò que som i que estem a la presència de la Trinitat. Després ho repetim tres vegades, damunt el front, damunt els llavis i damunt el cor abans d'escoltar l'evangeli, amb el ric simbolisme que la paraula de Jesús penetri en la nostra intel·ligència i en el nostre cor, i que siguem capaços de proclamar-la amb els nostres llavis. I, finalment, el celebrant l'empra com a gest de benedicció.

2. **El cop en el pit:** és un **signe de penediment i humilitat**, com el publicà de la paràbola (Lc 18, 3), o els testimonis de la crucifixió (Lc 23, 45). Podem emprar-lo opcionalment en dir les paraules «per culpa meva» en l'oració del Jo confesso, de l'acte penitencial.

3. **La inclinació:** és un **signe de veneració**. Hi ha dues menes d'inclinacions: de cap i de cos, o inclinació profunda.

El prevere fa inclinació de cap sempre que nomena les tres divines Persones, al nom de Jesús, de la Mare de Déu i del sant en honor del qual se celebra l'eucaristia.

La inclinació de cos la fa el prevere per saludar l'altar al començament i al final de la celebració, si no hi és present el Santíssim Sagrament, per a la consagració i mentre recita algunes oracions que subratllen la humilitat de l'orant. I tots ens hem d'inclinar profundament durant la professió de fe, a les paraules: «I per obra de l'Esperit Sant s'encarnà de la Verge Maria i es féu home», i durant la benedicció final, quan s'empra la fórmula solemne.

4. **La genuflexió:** és sempre un **signe d'adoració a Jesucrist present en l'eucaristia**. Per això el celebrant fa aquest gest després de l'elevació del pa consagrat, després de l'elevació del calze i abans de la comunió. A més, si el sagrari és a l'altar on se celebra, fa també genuflexió al començament i al final de la celebració i sempre que hi passa pel davant. Els fidels han de fer genuflexió en entrar i en sortir del temple, si el sagrari és a l'altar major o en un altre lloc del presbiteri.

5. **El bes:** en la litúrgia el bes és un **signe important de reverència**. Per això només es besen aquelles coses que representen Crist d'una forma especial. El prevere besa l'altar al començament i al final de la celebració, i besa el llibre després de la lectura de l'evangeli, també besem la creu el Divendres Sant.

3. VESTITS I INSÍGNIES LITÚRGICS

1. SIGNIFICAT DE LES VESTIDURES LITÚRGIQUES

El vestit mai no ha tingut un valor purament utilitari: protegir-nos del fred o de la calor i cobrir la nostra nuesa. Ja des de les cultures més primitives, el vestit ha tingut sempre un valor simbòlic: ha servit per distingir diferents maneres de ser (home o dona), diferents activitats i sobretot, per senyalar la seva funció o rang social. Tots ens vestim de diferent manera, segons siguem homes o dones. Tots

portem un vestit diferent a la feina, a l'oci o als actes socials. I tots coneixem els uniformes de determinades professions.

Els cristians utilitzem des del principi el simbolisme del vestit. Sant Pau diu: *Tots els qui heu estat batejats en Crist us heu revestit de Crist* (Ga 3, 27); empra el simbolisme del vestit per a designar la nova vida, el nou ésser que hem rebut. No és estrany, doncs, que en la litúrgia del baptisme hi entrés aviat la imposició simbòlica del nou vestit, signe de la nova vida. Encara avui se'ns diu en el baptisme: «Rep aquesta vestidura blanca. Conserva-la sense taca fins a la vida eterna». El record d'aquest uniforme del cristià es farà present en la litúrgia eucarística en **l'alba**, que porten totes els ministres que hi actuen, en la túnica o vel blanc que durà l'adult batejat en l'eucaristia de la seva iniciació, i, opcionalment i segons costum, en el vestit dels nens en la seva primera comunió i de la núvia en el sagrament del matrimoni.

Però l'ús de vestits especials per a la celebració s'ha concretat sobretot en els ministres que hi actuen, i especialment en els ministres ordenats, per recordar a la comunitat i a ells mateixos allò que són i la funció especial que hi exerceixen: representants de Crist Cap, capacitat per actuar *in persona Christi*. Al principi, aquests vestits eren els comuns en la vida civil, encara que no els ordinaris sinó els més dignes que utilitzaven els ciutadans benestants en les festes, per destacar la importància de la funció litúrgica. Però en l'edat mitjana, des del segle VIII al XII, els vestits s'anaren **sacralitzant**, és a dir, es convertiren en vestits exclusius per a la litúrgia. Des d'aquella època, les vestidures i insígnies litúrgiques s'han mantingut gairebé invariables, encara que la reforma del Vaticà II les ha simplificades i ha introduït un criteri d'austeritat: «És més digne que la bellesa i la noblesa de cada vestidura es busqui no en l'abundància dels ornaments sobreafegits, sinó en el material que s'empra i en la seva confecció» (OGMR 305).

2. VESTIDURES LITÚRGiques ACTUALS

L'Ordenació General del Missal Romà en determina les següents (cf. OGMR 298-306):

1. **Tots els ministres**, de qualsevol grau, vestiran **l'alba**, amb o sense **cíngol**.
2. **El bisbe**, sobre l'alba, hi durà **l'estola** entorn del coll i penjant sobre el pit, i **la casulla**. Usarà, a més, les insígnies exclusives del seu rang: **l'anell** i, en determinats moments de la celebració, **el bàcul** i **la mitra**.
3. **El prevere**, com el bisbe, vestirà alba, estola i casulla. Els preveres concelebrants podran usar solament l'alba i l'estola.
4. **El diaca** vestirà alba, estola creuada sobre el pit des de l'espatlla esquerra fins al costat del tronc, i **dalmàtica**.

3. ELS COLORS LITÚRGICS

El ritu llatí empra, en les vestidures litúrgiques, diversos colors per a «expressar amb eficàcia, fins i tot exteriorment, tant les característiques dels misteris de la fe que se celebren com el sentit progressiu de la vida cristiana durant l'any litúrgic» (OGMR 307).

En concret, són els següents (cf. OGMR 308):

1. **El blanc**: s'usa en el temps pasqual i de Nadal, en les festes del Senyor, que no siguin de la seva Passió i en les festes de la Mare de Deu i dels sants no màrtirs.
2. **El vermell**: el Diumenge de Passió, el Divendres Sant, Pentecosta, i les festes dels apòstols, els evangelistes i els sants màrtirs.
3. **El verd**: en el temps ordinari.
4. **El morat**: en els temps d'advent i de quaresma. Pot utilitzar-se també en les misses de difunts.
5. **El negre**: pot utilitzar-se en les misses de difunts.
6. **El rosa**: pot emprar-se els diumenges III d'advent i IV de quaresma.
7. **El blau** per privilegi de la Santa Seu, concedit el 1864, es pot utilitzar a Espanya en la festa de la Immaculada Concepció.

PER A LA REFLEXIÓ I L'ORACIÓ

El cristianisme és la religió més *encarnada* i més *humana*. I la raó és clara: creiem que Déu es féu home. Déu es comunica amb nosaltres amb paraules i gestos humans i vol que nosaltres també ens hi relacionem com allò que som, esperit i cos. Les dues coses succeeixen en l'eucaristia, encontre fonamental entre ell i nosaltres: ho acabem de veure en aquest ritual admirable en què allò invisible de Déu s'encarna en llenguatge i gestos humans, i les nostres actituds internes es tradueixen en postures i gestos corporals

Ara bé, l'eucaristia, principal acte de culte de la nostra fe, ha de ser el model paradigmàtic de la nostra oració personal i conjugal. Primer que tot ens ha d'inspirar les grans actituds i formes d'oració, però també la seva estructura i la participació del nostre cos. Us proposo, doncs, que aquest mes us dediqueu a *eucaristitzar* la vostra oració. Ja ho féreu en el segon capítol respecte a les actituds orants. Ara ho podeu fer respecte a l'estructura i a les postures i gestos corporals..

Podríeu organitzar els vostres actes d'oració, personals i conjugals, en aquests quatre moments::

1. **Us presenteu davant el Senyor.** Podeu començar fent el senyal de la creu. Després, una estona de silenci per a prendre consciència de la seva presència. Després una paraula de salutació: «Beneït siguis, Pare», «Hola, Senyor», «Vinc de gust a la teva presència»... i una invocació a l'Esperit: «Ensenya'm a pregar». Us pot servir per entrar en oració la postura més rara però també la més humil i respectuosa: de genolls.

2. **L'escolteu i li parleu.** Us asseieu i feu el senyal de la creu damunt el vostre front, boca i cor. Llegiu un fragment de la Sagrada Escriptura; podeu agafar-lo de la litúrgia del dia o escollir-lo al vostre albir. Després us quedeu en silenci rumiant-lo: «Què em vols dir a mi amb això?». A continuació, Déu espera de tu, o de vosaltres, l'acceptació: «Que es faci en mi, segons la teva paraula». I, com que això no pot succeir si ell no us ajuda, fa falta també un moment de petició: «Ajuda'm». Si et surt del cor, fes-la amb les mans esteses cap a enlaire.

3. **Li doneu gràcies i us ofereu.** Doneu-li gràcies primer pels dons fonamentals, sobretot pel seu amor vers vosaltres; i també pels dons més diaris, pels que ara esteu rebent. I, en resposta, digueu-li que voleu correspondre el seu amor fent la seva voluntat i tractant bé els seus fills. Si l'oració és personal, podríeu fer aquesta part drets i amb les mans esteses. Si és conjugal, podeu romandre asseguts, perquè potser el que hem dit abans us podria semblar una mica *teatral*.

4. **Us acomiadeu del Senyor.** Aneu a tornar a la vida habitual. Feu un petit acte d'acció de gràcies pel que ha succeït en l'oració i ofereu-li la vostra disponibilitat per a continuar essent fills de Déu i enviats per ell en totes les circumstàncies de la vida. Al final, podeu repetir el senyal de la creu..

Aquest tema es presta, a més, per a plantejar-se una altra qüestió important: Utilitzem bé el nostre cos per a manifestar-nos el nostre amor conjugal? Em refereixo si hi ha entre vosaltres suficients gestos de tendresa, detalls, carícies. Però també a les relacions més íntimes: la nostra relació sexual, ¿expressa bé el respecte, la generositat, l'entrega a l'altre, l'actitud de servei que caracteritzen, o han de caracteritzar, el nostre amor? Fóra important tenir un diàleg sobre aquest tema.

PER A LA REUNIÓ DE L'EQUIP

Diàleg sobre el tema

Podria versar sobre els següents punts:

1. Comprovar si hem captat tots els significats de les quatre parts de la celebració i les actituds que ens demanen cada una d'elles. Perquè això és el que ens evitarà d'anar a les celebracions només com a espectadors.

2. ¿Donem importància i cuidem prou les postures i gestos en la celebració, o ens sembla que és un element insignificant?

3. Podem dialogar també sobre la importància del cos en la nostra relació conjugal; aparença neta i agradable, gestos de tendresa, estil de la nostra relació sexual...

Paraula de Déu per a l'oració en comú

Lectura del llibre de l'Apocalipsi (7, 9-17)

Després d'això, vaig veure que hi havia una multitud tan gran que ningú no l'hauria poguda comptar. Eren gent de totes les nacions, tribus, pobles i llengües. S'estaven drets davant el tron i davant l'Anyell, vestits de blanc i amb palmes a les mans, i proclamaven amb veu forta: «La salvació ve del nostre Déu, que seu al tron, i de l'Anyell».

I tots els àngels que s'estaven drets al voltant del tron, dels ancians i dels quatre vivents es van prosternar davant el tron amb el front a terra i adoraven Déu dient: «Amén. Lloança, glòria, saviesa, acció de gràcies, honor, poder i força al nostre Déu pels segles dels segles. Amén».

Aleshores un dels ancians va prendre la paraula i em preguntà: «Aquests que van vestits de blanc, qui són i d'on vénen?».

Jo li vaig respondre: «Senyor meu, tu ho saps».

Ell em digué: «Aquests són els qui vénen de la gran tribulació. Han rentat els seus vestits amb la sang de l'Anyell i els han quedat blancs. Per això estan davant el tron de Déu donant-li culte nit i dia dins el seu temple. El qui seu al tron els farà viure en el seu tabernacle. Mai més no passaran fam ni set, ni els farà mal el sol ni la xardor, perquè l'Anyell que està en el tron els pasturarà i els conduirà a les fonts d'aigua viva. I Déu eixugarà totes les llàgrimes dels seus ulls».

CAPÍTOL VII

El diàleg

La primera part de la celebració eucarística, tant el que anomenem els **Ritus inicials** com la **Litúrgia de la Paraula**, és un gran diàleg entre Déu i nosaltres.

El diàleg és una comunicació entre dos éssers, que, a través de la paraula i dels gestos, obren la seva interioritat, el seu misteri, a l'altre. I aquesta comunicació íntima crea entre els dos una comunió de vida, una *complicitat*, a la que anomenem amor o amistat. Doncs bé, això és el que passa entre Déu i nosaltres. Ell ha pres la iniciativa i ens ha obert la seva intimitat, però espera que nosaltres fem el mateix. Perquè, en definitiva, vol viure amb nosaltres i que nosaltres visquem amb ell, en una comunió d'amor.

En aquest capítol recordarem, primer, com se'ns ha comunicat Déu i com es continua comunicant; perquè Déu ens continua parlant avui. I, després, veurem com aquest diàleg té un moment privilegiat precisament en l'eucaristia: analitzarem els diversos passos d'aquesta conversa admirable que té lloc en la primera part de la celebració.

1. UN DÉU QUE ENS PARLA

1. DÉU HA PARLAT A LA HUMANITAT

En moltes ocasions i de moltes maneres, Déu antigament havia parlat als pares per boca dels profetes; però ara, en aquests dies, que són els definitius, ens ha parlat a nosaltres en la persona del Fill, per mitjà del qual ja havia creat el món i a qui ha constituït hereu de tot (He 1, 1-2).

No creiem en un Déu reservat que, en el seu tron excels, es tanca en la seva pròpia felicitat, indiferent als avatars de la pobra raça humana. Creiem en un Déu que, en un desbordament de la seva vida íntima, que és precisament amor, decidí un dia crear l'home per a gaudir de la seva felicitat amb ell. I, així que li donà la vida, començà a revelar-li el seu disseny amorós, parlant-li a través de totes les coses creades i convidant-lo a una comunió íntima amb ell, revestit d'una gràcia i una justícia resplendents. Malauradament, els primers progenitors de la humanitat no acceptaren aquesta oferta d'amistat i, en trencar les relacions amb Déu, deixaren als seus descendents separats de Déu, dividits entre ells i ferits en el seu propi ésser. Però Déu no volia deixar-ho així; des del principi, també, prometé tornar a insistir en l'oferta i restaurar l'home; a més, continuà tenint cura de la humanitat, sense abandonar-la mai a la seva sort.

I, en efecte, un dia Déu començà a parlar de nou amb la humanitat amb paraules humanes per oferir-li de nou la seva amistat: començà el que anomenem **història de la salvació**. Primer, dirigint-se a persones concretes, Abraham., Isaac, Jacob, anomenant-los pel seu propi nom, promentent-los un futur millor i, sobretot, proposant-los una aliança d'amor. Arribà un dia en què el grup d'amics de Déu constituïren tot un poble, i aleshores Déu els alliberà d'un esclavatge històric i pactà amb ells una aliança col·lectiva que els convertí en el **poble de Déu**, propietat seva i portador de l'esperança per a tota la humanitat. A aquest poble Déu li anà revelant el seu rostre i els seus plans a través d'uns portaveus, els profetes que, inspirats per Déu, foren capaços de traduir en paraules humanes el seu

llenguatge inefable. La paraula divina a través dels profetes fou capaç d'il·luminar foscors, de convertir infidelitats i, en definitiva, de madurar la relació d'amistat gràcies a l'amor sempre fidel, compassiu i misericordiós de Déu.

Però arribà un dia, el dia que Déu volgué, en què la comunicació divina féu un capgirell totalment inesperat, encara que certament preparat per Déu i fins i tot intuït per l'home: Déu es presentà davant la humanitat en la persona del seu Fill, l'únic que el coneixia. Aquest Fill es féu un de nosaltres i visqué entre nosaltres. En ell, que és la seva Paraula, Déu ens ha dit tot allò que volia dir-nos. De manera que totes les paraules anteriors apareixen com a preparació d'aquesta última i només en ella assoleixen la seva darrera significació.

En Jesús, Déu no solament ens ho ha dit tot, sinó que ens ho ha donat tot: s'ha donat ell mateix. I amb això ens ha obert la seva pròpia vida, perquè hi puguem entrar. A partir d'aquest moment, tots els qui creguin en el Fill i el rebin en la seva vida, seran constituïts fills de Déu i partícips de la vida divina.

2. DÉU ENS PARLA A NOSALTRES

Hem recordat l'admirable història d'amor entre Déu i la humanitat. Però aquesta història continua i en ella hi entrem tu i jo. En nosaltres, en la nostra pròpia història, es reproduïx d'alguna manera tot el que acabem de recordar. Creats per a ser amics de Déu, cridats personalment per ell, com Abraham, inserits en el poble de Déu, alliberats del nostre esclavatge, convidats i il·luminats constantment per la seva paraula, rescatats de les nostres infidelitats, amanyagats per promeses inefables. I, sobretot, cridats per Jesús, que s'ha fet present en la nostra vida, ens dirigeix el seu missatge i els ofereix la seva amistat.

Sí, la història que narra la Bíblia és també la meua pròpia història i la teua. Certament, en cadascú la història es reinventa d'una manera absolutament original i irrepetible, perquè no estima generalitats, *l'home*, sinó persones concretes, amb el seu nom i cognoms. Cada vegada que recordem la història de la salvació, des d'Abraham a Jesús, aquesta història es converteix en clau i llum per a descobrir la veritat de la nostra pròpia història.

I això, precisament això, és el que succeeix sempre que, reunits amb la comunitat creient, anem llegint la història sagrada, escoltant els profetes i, sobretot, escoltant la Paraula que és Jesús. En cadascuna de les celebracions Déu em declara el seu amor i em pregunta: «Vols ser el meu amic?» I jo li contesto: «No ho mereixo, però... sí. Gràcies per la teua paciència i pel teu amor incompreensible». I aquest diàleg, tantes vegades repetit però sempre nou, és el que va construint la meua vida.

2. ELS RITUS INICIALS

En tota conversa són molt importants les primeres paraules: d'elles en pot dependre el to i el caire de tota la trobada. Per això els **ritus inicials** de l'eucaristia (*cf.* OGMR 24-32), que són l'element més recent de la celebració, han estat molt cuidats perquè siguin una bona presentació i començament del que vindrà. Intenten aconseguir dos objectius importants: que els qui hem acudit formem una comunitat —i no un conjunt de persones aïllades—, i que disposem el nostre esperit tant per a sentir la paraula de Déu per a participar en la taula eucarística.

1. ENTRADA

La celebració comença així: «Reunit el poble, mentre entra el prevere amb els seus ministres, comença el cant d'entrada». Ens trobem, doncs, amb dos elements. Primer, amb una processó en què, segons els casos, el prevere, sol o acompanyat de tots els ministres que tenen una part activa en la celebració, es desplaça des de la sagristia fins a l'altar. I, per acompanyar aquesta processó, el poble o els cantors, o ambdós alternant, entonen el que s'anomena **cant d'entrada**.

Aquest cant no és un simple factor de solemnitat, sinó un element que intenta afavorir la comunicació. Perquè la seva funció és doble: fomentar la unió dels qui s'han reunit i introduir-los en el misteri de la festa o del temps litúrgic corresponent.

2. SALUTACIÓ A L'ALTAR I A LA COMUNITAT

Quan el president i els ministres arriben a l'altar, el primer que fan és saludar els protagonistes de la trobada: Crist i la seva comunitat de deixebles. I, amb això, els preveres i els ministres manifesten que la seva funció és precisament la de ser servidors d'aquesta trobada.

Primer saluden l'altar, símbol i figura de Crist, i de Crist oferint-se per nosaltres, amb una inclinació profunda. El prevere i el diaca, a més, el veneren besant-lo. També es contempla la possibilitat d'encensar-lo. Els cristians, al principi, evitaren l'ús de l'encens per les seves reminiscències paganes. Però de mica en mica s'anà introduint en el culte cristià per influència de la litúrgia de Jerusalem.

La salutació a la comunitat és carregada de sentit, ja que se li recordarà tot el que és. El prevere comença dient: «En el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant»: no ens reunim en nom propi, sinó en el de Déu u i tri. I, a més, mentre diu aquestes paraules, fa el senyal de la creu, que és una professió de fe abreujada, una mena de símbol del nostre baptisme. El poble aclama: «Amén», és a dir, sí, volem celebrar l'eucaristia com a comunitat cristiana. Més encara, el prevere i la comunitat s'intercanvien a continuació una salutació en què recorden el darrer secret de la seva identitat, la presència del Senyor en les seves vides. «El Senyor sigui amb vosaltres». «I amb el vostre esperit».

Aquesta salutació pot prolongar-se amb una breu monició del prevere o d'un altre ministre per introduir l'assemblea en la missa del dia.

3. ACTE PENITENCIAL

Després de la salutació, el prevere convida a l'acte penitencial, que realitza tota la comunitat amb una fórmula de confessió general, i acaba amb l'absolució del celebrant.

Aquest ritu és absolutament nou en el missal actual. Abans només el feia el celebrant, com una confessió de la seva pròpia indignitat. Ara ha deixat de ser una pregària privada per convertir-se en una acció amb què el celebrant, juntament amb els fidels, es reconeixen pecadors davant Déu i del proïsme, i imploren el perdó. D'aquesta manera manifesten el seu desig de purificar-se per poder sentir la paraula de Déu i rebre el cos i la sang del Senyor dignament. El mateix Jesús recordava que, abans de dur les ofrenes a l'altar, era necessari reconciliar-se amb el germà i, per tant, amb Déu (*cf.* Mt 5, 23). No serà la darrera vegada que, durant la celebració, confessem la nostra realitat de pecadors, indignes de l'amor de Déu, amb paraules o amb signes.

4. SENYOR, TINGUEU PIETAT

Ja sigui formant part de l'acte penitencial o immediatament després d'ell, ens trobem amb una petita lletania que té una personalitat pròpia: és la primera salutació dels fidels a Jesús, a qui aclamem amb els títols principals de **Senyor** i de Crist i a qui demanem la seva misericòrdia. La importància d'aquesta aclamació queda ressaltada per les normes del missal: «regularment ho haurà de fer tothom, és a dir, en prendran part el poble i els cantors». I afegeix: «si no es canta [...], almenys que es reciti».

Aquesta lletania és una relíquia preciosa de l'antiga litúrgia oriental. Ja la peregrina espanyola Egèria ens explica com, vers l'any 390, a Jerusalem, el diaca començava aquesta lletania, que continuaven els nens repetint contínuament *Kyrie eleison*. Cap al segle V la lletania s'introduí en la litúrgia llatina, però conservant-la en la seva llengua original grega, i així ha perdurat fins a la reforma litúrgica actual. Ara l'hem traduïda a les diferents llengües que parlem, però podem continuar repetint-la, almenys en algunes celebracions més solemnes, amb les mateixes paraules amb les quals han cantat a Crist tantes generacions cristianes: *Kyrie eleison, Christe, eleison*.

5. GLÒRIA

Les normes del missal actual ens el presenten com «un antiquíssim i venerable himne amb el qual l'Església, congregada en l'Esperit Sant, glorifica Déu Pare i l'Anyell i li presenta les seves súpliques». En efecte, ens trobem amb l'himne més antic d'entre els que empra la litúrgia actual. Es va redactar, no per a l'eucaristia, sinó per a l'oració del matí de les festes; però, ja cap al segle VI, s'introduí en la celebració eucarística.

Presenta una estructura dividida en tres parts: comença amb el cant dels àngels la nit de Nadal (*cf.* Lc 2, 14); després es dirigeix al Pare amb una sèrie d'expressions de lloança i agraïment, i enaltint els seus noms i atributs; a la tercera part, la lloança es dirigeix a Crist amb tot l'entusiasme, desembocant

en una petita lletania de súplica —«Vós que traieu el pecat del món»— i en diverses aclamacions —«Vós sou l'únic sant, l'únic Senyor, l'únic altíssim Jesucrist»—. I acaba amb una invocació trinitària.

Com que és un himne alegre i festiu, només s'utilitza els diumenges, excepte els d'advent i quaresma, i en les solemnitats i festes.

6. ORACIÓ COL·LECTA

Els ritus inicials acaben amb aquesta oració que porta el qualificatiu curiós de **col·lecta**, és a dir, *reunió, aportació*. I és que ens trobem amb la primera de les **oracions presidencials**, que són les que el prevere en nom dels fidels i en virtut de la missió que l'Església li ha conferit. Per això té una estructura dialògica: primer, el prevere convida el poble a pregar; i tots, amb el prevere, romanen una estona en silenci per fer-se conscients de ser a la presència de Déu i formular interiorment les seves súpliques; després, el prevere, recollint les súpliques de tots, pronuncia aquesta oració dret amb els braços alçats i estesos; i finalment tots s'hi uneixen i donen el seu assentiment amb l'«Amén».

L'estructura de l'oració que diu el prevere és típica: a la invocació del nom de Déu, li segueix una ampliació que expressa la peculiaritat de la festa o algun aspecte de la iniciativa salvadora de Déu; després es passa a una súplica, per concloure amb una lloança a la Trinitat centrada en la mediació de Crist i la unitat de l'Esperit Sant.

3. LA LITÚRGIA DE LA PARAULA

Preparats espiritualment i constituïts en comunitat pels ritus inicials, comencem ara la primera gran part de l'eucaristia, la primera taula: la **Litúrgia de la Paraula**. El primer que hem de recordar és que aquesta part està íntimament relacionada amb la que vindrà després. Com diu el Vaticà II: «les dues parts de què consta la missa, la litúrgia de la paraula i la litúrgia eucarística, estan tan estretament unides entre elles, que constitueixen un únic acte de culte» (SC 56). I és que, en realitat, ens trobem davant un trobament únic i progressiu amb Crist ressuscitat, que es dona primer als seus com a Paraula viva de Déu per a fer-los participar després de la seva entrega sacrificial en forma d'aliment eucarístic.

Certament el més important d'aquesta part és allò que Déu ens diu. Però, quan ell parla, sempre espera la nostra resposta. Per això la Litúrgia de la Paraula és un diàleg en el que parlem tots dos. En un primer moment, la paraula de Déu tindrà tot el seu protagonisme. Però després passarà a primer pla la nostra resposta creient. Així es manifesta la profunda visió de fe que és l'essència del cristianisme: només Déu pot donar inici a la salvació de la humanitat. La fe prové de l'escolta, i per això primer és l'anunci de la paraula de Déu. Però, perquè es realitzi la salvació, fa falta acceptar amb fe aquesta paraula i adherir-s'hi.

És important descobrir que, en aquesta primera part, Déu no es limita a parlar, per a actuar després en la segona part. En la Litúrgia de la paraula succeeix ja un esdeveniment de salvació, perquè Crist ja és present i s'està donant com a aliment salvador, malgrat aquest trobament arribarà a la plenitud en la litúrgia eucarística. I és que la paraula de Déu sempre és eficaç, Déu sempre fa allò que diu.

1. LECTURES BÍBLIQUES

El Vaticà II havia imperat: «per tal que la taula de la paraula de Déu es prepari més abundantment per als fidels, que s'obrin amb més amplitud els tresors bíblics, de manera que, en un espai determinat d'anys, siguin llegides al poble les parts més importants de la sagrada Escripura» (SC 51). I el manament s'ha complert esplèndidament: mai no s'havia llegit tant l'Escripura en l'eucaristia com ho fem avui! Si ajuntem el leccionari dominical i el ferial, entre tots dos contenen el noranta per cent de la Bíblia. I el leccionari dominical, en què concentrem la nostra atenció per ser el típic i el més sentit, fa una selecció magistral de les millors pàgines del llibre sagrat.

Cada diumenge es llegeixen tres lectures que es poden nomenar així: **profeta** (Antic Testament), **apòstol** (els escrits del Nou Testament, excepte els evangelis), **evangeli** (els quatre evangelis). L'ordre té la seva importància: els escrits profètics i els apostòlics ens preparen per sentir la paraula directa i definitiva de Jesús, que és la culminació de la revelació. La mateixa manera d'executar les lectures contribueix a ressaltar la centralitat de l'evangeli: les dues primeres lectures poden ser

llegides per un lector, mentre l'assemblea està asseguda; l'evangeli, en canvi, ha de ser llegit pel prevere o el diaca, mentre tota l'assemblea l'escolta dreta. A més, la lectura de l'evangeli se solemnitza també amb diversos gestos: cant de **l'al·leluia**, salutació inicial del prevere o diaca, signació triple de tots els fidels —damunt el front, els llavis i el cor—, encensament del llibre, aclamació final i bes de l'evangelari.

Les lectures dominicals han estat distribuïdes en tres cicles anuals caracteritzats per l'ús d'un dels evangelis anomenats **sinòptics** pel paral·lelisme de la seva estructura i dels seus continguts. Porten els noms de **Cicle A** (Evangeli de Mateu), **Cicle B** (Evangeli de Marc) i **Cicle C** (Evangeli de Lluc). L'evangeli de Joan es llegeix cada anys a la segona part de la quaresma i durant tot el temps pasqual. En aquests cicles, la primera lectura de l'Antic Testament s'ha seleccionat normalment en funció de l'evangeli: un text que d'alguna manera anunciï i prepari allò que després escoltem en el relat evangèlic. Però hi ha tres excepcions: per advent sempre es llegeix el profeta Isaïes; per quaresma la primera lectura va narrant els principals esdeveniments de la salvació abans de Crist; i durant el temps pasqual, la lectura de l'Antic Testament és substituïda per la del llibre dels Fets dels Apòstols. En canvi, la temàtica de la segona lectura (**apostòlica**) acostuma a ser independent de la que marquen l'evangeli i la primera lectura, i la seva selecció també respon a criteris diferents.

2. CANTS INTERLECCIONALS

Intercalats entre les lectures, per això el seu nom, hi ha dos cants (o recitacions) amb una peculiar significació.

Salm responsorial: després de la primera lectura es canta o recita sempre un **salm**, és a dir, una de les oracions contingudes en el **Llibre dels Salms**, que és la gran col·lecció de les oracions oficials del temple de Jerusalem. L'elecció del salm depèn del contingut de les lectures. El seu qualificatiu de *responsorial* es refereix a la forma en què és cantat: un salmista canta (o llegeix) les diferents estrofes i, després de cadascuna, tota l'assemblea respon repetint l'antífona. La finalitat del salm en la celebració és doble. Per una part, en ser també un text inspirat, és com una prolongació, en forma poètica, i un aprofundiment del missatge de la primera lectura. Però, en ser cantat o recitat per tots, constitueix també una resposta de lloança a la paraula de Déu que s'acaba d'escoltar.

Al·leluia: després de la segona lectura es canta l'al·leluia, que és una aclamació al Senyor que es farà present de manera particular en les paraules de l'Evangeli. La paraula *al·leluia* és una exclamació hebrea (*hallelu-Yah* = lloeu Jah[vè]), que passà de seguida a la celebració cristiana. Aquí el comença un cantor i el repeteix tothom; després s'intercala un verset, que normalment és una frase de l'evangeli que es proclamarà, i acaben repetint tots l'al·leluia. Com que és un cant festiu, s'ha de cantar sempre i se suprimeix durant la quaresma per a ser reintroduït solemnement en la Vetlla Pasqual.

3. HOMILIA

Després de molts segles en desús, el Vaticà II ha restaurat un dels elements més antics de la litúrgia de la paraula: **l'homilia**: «Es recomana encaridament l'homilia com a part de la mateixa litúrgia [...]; més encara, no s'ha d'ometre, a no ser per una causa greu, en les misses que se celebren els diumenges i festes de precepte amb assistència del poble» (SC 52). L'homilia (*prèdica familiar*, en el seu sentit etimològic) era un component de la litúrgia sinagoga jueva i Jesús mateix l'emprà per a ensenyar (cf. Lc 4, 16-27 ; Mc 1, 21). La comunitat cristiana la incorporà també des del principi. La seva funció és la d'ajudar-nos a dur a les circumstàncies concretes de la nostra vida el missatge de la paraula de Déu i el mateix misteri que celebrem. Per això s'ha d'adaptar a les particulars necessitats dels oïdors. Normalment la farà el mateix prevere celebrant: és un dels moments principals en què el prevere actua com a mestre de la comunitat.

La importància de l'homilia, i el deure de cuidar-la per part dels preveres, es basa en què és el canal de formació que arriba més als cristians, i per a molts gairebé l'únic.

4. PROFESSIÓ DE FE

Els diumenges i solemnitats, després de l'evangeli i l'homilia hi ha la professió de fe, per la raó «que el poble doni el seu assentiment i la seva resposta a la paraula de Déu escoltada en les lectures i en l'homilia, i porti a la seva memòria, abans de començar la celebració eucarística, la norma de la seva fe» (OGMR 43). És, doncs, un element que serveix d'anella entre les dues parts de la celebració.

Perquè, per una part, és la nostra resposta solemne a la paraula de Déu que acabem d'escoltar; però, per altra, és la preparació necessària per celebrar el **misteri de la fe** que és el banquet eucarístic.

Per fer la professió de fe utilitzem la fórmula anomenada **Credo**, que és una síntesi de les veritats fonamentals de la nostra fe; els antics l'anomenaven *breviari de la Sagrada Escripura*. Està composta de tres articles, en els que es resumeix la identitat i l'obra de cadascuna de les persones divines. Des del segle v, el credo que s'ha utilitzat en l'eucaristia ha estat l'anomenat *niceno-constantinopolità*, elaborat i ensenyat pels concilis ecumènics de l'antiguitat cristiana. Actualment podem utilitzar també un credo més antic, l'anomenat *apostòlic*, que és el que s'ha utilitzat sempre en la catequesi i litúrgia baptismal, i, per tant, el que els cristians sabíem també de memòria i utilitzàvem per a la professió personal de la nostra fe. Els dos comencen amb la paraula *crec* (bo creiem), per subratllar el caràcter absolutament personal de l'acte de fe.

5. ORACIÓ UNIVERSAL

La Litúrgia de la Paraula conclou amb l'**oració universal** o **oració dels fidels**, en què «el poble, exercitant el seu ofici sacerdotal, prega per tot el món» (OGMR 45). De nou ens trobem amb un element que, encara que fou molt present els primers segles, havia desaparegut de l'eucaristia ja des del segle VI. Tan sols s'havia conservat en la litúrgia del Divendres Sant. El Vaticà II ha retornat aquesta pregària al seu lloc d'origen, perquè també aquesta oració se situa com a vincle de les dues parts de la celebració. La paraula de Déu s'ha dirigit al poble creient, que és l'únic capaç d'escoltar-la de moment, però està destinada a tota la humanitat; i per això ens sentim portadors i enviats a transmetre-la a tothom. I el sacrifici de Crist, que anem a celebrar, és també la font de salvació per a tot el món; per això sentim la necessitat, en aquest moment, de fer-lo present davant Déu.

Aquesta oració s'anomena **universal**, perquè, en primer lloc, és una oració que *fem tots* seguint quatre passos:

1. El prevere, amb una breu monició, invita tothom a pregar.
2. El diaca, o un lector, proclama les diverses intencions.
3. Tota l'assemblea prega per cada una de les intencions, ja sigui amb una invocació en veu alta, ja sigui amb l'oració en silenci.
4. El prevere acaba amb una oració conclusiva.

Però és també **universal**, perquè la fem *a favor de tothom*. En concret, preguem per quatre intencions típiques:

1. Per les necessitats de l'Església i dels seus pastors.
2. Pels qui governen les nacions i per la salvació del món.
3. Pels qui pateixen qualsevol dificultat: pobres, malalts...
4. Pels presents i per la comunitat local.

Encara que aquestes intencions es puguin emmotllar millor a diverses situacions o tipus de celebració, per exemple, matrimoni, confirmació, primera comunió, exèquies, una situació comunitària important, una especial necessitat pública...

PER A LA REFLEXIÓ I L'ORACIÓ

La primera part de la celebració eucarística ens convida a reflexionar sobre la importància de la paraula de Déu en la nostra vida. L'Església considera que la suprema norma de la seva fe és la Sagrada Escripura unida a la Tradició, ja que, inspirada per Déu i escrita un cop per sempre, ens transmet la paraula del mateix Déu a través de les paraules dels apòstols i profetes. En els llibres sagrats, el Pare surt amorosament a l'encontre dels seus fills per conversar amb ells. Per això l'Església venera la Sagrada Escripura com ho fa amb el cos de Crist i la considera com a «manteniment i vigor de l'Església, fermesa de fe per als seus fills, aliment de l'ànima, font transparent i perenne de via espiritual» (DV 21).

No és estrany, doncs, que l'Església ens recomani insistentment la lectura assídua de l'Esriptura perquè adquirim *la ciència suprema de Jesucrist*, «perquè desconèixer l'Esriptura és desconèixer Crist [com deia sant Jeroni]» (DV 25). Nosaltres hem convertit aquesta recomanació en una de les orientacions fonamentals de la nostra vida. Però ara convé que revisem si dediquem prou temps a l'escolta de la paraula de Déu, personalment, en parella i en família, i si l'escoltem de forma adequada.

En efecte, la Sagrada Esriptura ha de ser llegida amb dues actituds fonamentals:

1. **Amb humilitat i esperit de fe:** és paraula de Déu i, per tant, la rebem amb esperit obert, amb confiança total i disposats a obeir-la: «Quan Déu revela, l'home s'ha de sotmetre amb la fe. Per la fe l'home s'entrega totalment i lliurement a Déu, li ofereix l'homenatge sencer del seu enteniment i voluntat assentint lliurement a allò que Déu li revela» (DV 5).

2. **Usant la intel·ligència per a entendre-la:** no es tracta de conformar-nos amb allò que em sembla a primera vista, o amb allò que m'interessa, sinó que m'he d'esforçar per captar el seu significat autèntic. Necessitaré fer les següents operacions (cf. DV 12).

a) Intentar conèixer allò que els autors volgueren dir; hauré de tenir en compte el tipus d'escrit — no és el mateix un poema que un relat històric—, i les maneres de pensar i expressar-se d'aquella època. Em serviran molt les introduccions i notes que porten les bíblies, així com algun bon comentari.

b) Posar atenció a la unitat de tota l'Esriptura: encara que hi hagi molts llibres i molt diversos, sempre em parla el mateix Déu per comunicar-me un únic disegni del que Jesús n'és el centre i el cor. Per això els cristians sempre llegim l'Esriptura des de Jesús, que és Paraula definitiva i que les explica totes.

c) Llegir l'Esriptura en la Tradició viva de l'Església: la Sagrada Esriptura ha sorgit des del poble de Déu i per a ell. Per això només es pot entendre des de l'Església, que és la memòria viva de la paraula de Déu, la que gaudeix de l'assistència de l'Esperit Sant per a interpretar-la.

d) Estar atents a la cohesió entre totes les veritats que m'ensenya, dins el projecte total de la revelació: és el que anomenem **analogia de la fe**. Déu no em pot dir coses disjunts o contradictòries. El que sí que pot passar, i de fet passa, és que ens vagi dient les coses progressivament, com fa qualsevol bon pedagog.

En concret, la tradició cristiana ha anat elaborant un mètode pràctic de lectura personal de la paraula de Déu, perquè ens serveixi d'aliment per a la nostra vida. És el que anomenem *lectio divina*. Us proposo que aquest mes us exerciteu en aquest mètode, seguint els diversos passos de què consta:

1. **Lectura:** esforçar-me per comprendre el que s'hi diu i qui ho diu. És un moment de total obertura i disponibilitat a allò que Déu vol dir en aquest text.

2. **Meditació:** i això, què em diu a mi? Aquí ja es tracta de connectar la paraula objectiva de Déu amb els meus coneixements, experiències i necessitats. Perquè el que Déu digué fa molts segles m'ho vol dir ara a mi, persona concreta i que visc en una situació concreta.

3. **Oració:** Pregar és dialogar amb Déu de tu a tu. Ell m'ha parlat primer i ara espera una resposta col·loquial per la meua part. Li comento els meus sentiments, els meus dubtes, les meves necessitats.

4. **Contemplació:** ja no necessito paraules, em quedo assaborint simplement la presència i la mirada amorosa de Déu. És gaudir d'estar amb ell.

5. **Acció:** La paraula de Déu i l'oració tenen sempre una efectivitat immediata perquè ens canvien el cor, d'on neixen totes les nostres actituds. Però, a més, una paraula concreta de Déu ens pot demanar un determinat comportament, un compromís de vida. En aquest cas, no n'hi ha prou amb la resposta oral que li hem donat en la pregària; Déu espera també una resposta vital.

Un darrer compromís per a aquest mes. Quan assistiu a l'eucaristia, tingueu cura especialment de la part que hem explicat. Seguiu-la amb atenció, fixeu-vos bé com es fa i, sobretot, procureu tenir les actituds adequada; o sigui, convindria que en la vostra preparació immediata féssiu un acte intern: «Senyor, digues-nos avui el que vols per a aquest moment de la nostra vida. Estem disposats a escoltar-te i a fer-te cas».

PER A LA REUNIÓ DE L'EQUIP

Diàleg sobre el tema

Aquest tema té dues parts diferents: una ens fa reflexionar sobre la importància de la paraula de Déu en la nostra vida, i l'altra ens explica la primera part de la celebració eucarística, els **ritus inicials** i la **litúrgia de la paraula**. Convé que en el diàleg comentem les dues.

1. Donem prou importància i temps per a l'escolta de la Paraula? Quin mètode seguim? Amb quines dificultats més importants ens trobem? Quines ajudes podríem fer?

2. En la descripció dels diversos moments de la celebració, quines coses noves hem après?, quines ens han semblat més interessants i significatives? S'acostumen a fer bé en les celebracions a las que assistim? Podríem col·laborar-hi d'alguna manera perquè es fessin millor?

Paraula de Déu per a l'oració en comú

Lectura del sant evangeli segons sant Joan (17, 1-4. 6-9. 14-17. 20-21)

Després d'haver dit tot això, Jesús va alçar els ulls al cel i digué: «Pare, ha arribat l'hora. Glorifica el teu Fill, perquè el teu Fill et glorifiqui, ja que li has concedit poder sobre tot home, perquè doni vida eterna a tots els qui li has confiat. I la vida eterna és que et coneguin a tu, l'únic Déu veritable, i aquell que tu has enviat, Jesucrist. Jo t'he glorificat a la terra, duent a terme l'obra que m'havies encomanat.

»He fet conèixer el teu nom als qui tu has pres del món i m'has donat; ert teus i tu me'ls has donat, i ells han guardat la teva paraula. Ara saben que tot el que m'has donat ho he rebut de tu, perquè jo els he confiat les paraules que tu m'has confiat. Ells les han acollides i han reconegut realment que jo he sortit de tu, i han cregut que tu m'has enviat. Jo prego per ells; no prego pel món, sinó pels qui tu m'has donat, perquè són teus.

Jo els he confiat la teva paraula, però ara el món els odia, perquè no són del món, com jo tampoc no en sóc. No et demano que els treguis del món, sinó que els preservis del Maligne. Ells no són del món, com jo tampoc no en sóc. Consagra'ls en la veritat, que és la teva paraula..

»No prego només per ells, sinó també pels qui creuran en mi gràcies a la seva paraula. Que tots siguin u, com tu, Pare, estàs en mi i jo en tu. Que també ells estiguin en nosaltres, perquè el món cregui que tu m'has enviat...»

CAPÍTOL VIII

El banquet

Al-leluia! El Senyor nostre, el Déu de l'univers, ha instaurat el seu Regne. Alegrem-nos-en i celebrem-ho, cantem la seva glòria. Ha arribat l'hora de les noces de l'Anyell, i la seva esposa ja està engalanada. Li ha estat concedit de vestir-se de lli blanc i resplendent, que són les bones obres del poble sant. [...] Feliços els convidats al banquet de les noces de l'Anyell! (Ap 19, 6-9). Aquest és el cant triomfal i alegre que ressona alhora en la litúrgia del cel i de la terra. Perquè enalteix el que passa en la celebració cristiana, que anticipa la salvació futura. Són les noces definitives de l'Anyell, la seva entrega amorosa i total, que realitza la sobirania de Déu sobre l'univers. I s'anomenen feliços els convidats a aquestes noces, perquè, oh sorpresa, ells són l'Esposa, la núvia, la destinatària de l'amor incommensurable de l'Espòs celestial, la humanitat redimida al preu de la seva sang que entra tota bella en el tàlem de la vida divina. Es comprèn que, en sentir aquest cant, el vident de Patmos caigués a terra en actitud de profunda adoració.

Amb actitud d'acció de gràcies i d'adoració ens apropem també nosaltres, convidats convertits en núvia, al cim de la celebració, tot el que ha succeït fins ara només era la preparació per a aquest encontre amorós, que descobreix i realitza el sentit profund de la vida humana. Recordarem, primer, el misteri d'aquest banquet i, després, analitzarem com es realitza.

1. ELS SAGRATS MISTERIS

Misteri anomenà Pau al pla amorós de Déu sobre la humanitat, manifestat i realitzat en Crist. I els cristians aplicaren de seguida aquesta paraula a l'eucaristia, però posant-la en plural, *sagrats misteris*, perquè en conflueixen diversos, de misteris. Primer, seguint sant Pau, hi assoleix la seva màxima manifestació i realització el projecte amorós del Pare, aquí ens trobem també amb la presència real de Crist ressuscitat que ens ofereix la seva entrega fins a la mort. I encara falta un tercer misteri, el nostre. Sant Agustí diu: Si vosaltres sou el cos de Crist, això que és damunt la taula és un misteri de vosaltres mateixos, el que rebeu és el vostre propi misteri. Vosaltres mateixos el ratifiqueu en respondre: "Amén"» (*Sermó 272*). És a dir, nosaltres estem units indissolublement a Crist i cada eucaristia reforça aquesta unió. Per això, el Crist gloriós que és al cel i que es fa present en l'eucaristia, ja no està sol, sinó unit a tots els seus membres, que som nosaltres. Sant Agustí dedueix que el que acabem de rebre és el cos gloriós de Crist i, alhora, la gràcia de la nostra unió amb ell. Més encara, si l'eucaristia fa present el sacrifici de Crist i nosaltres en formem part, és al mateix temps el sacrifici del Cap i dels membres: «Aquest és el sacrifici dels cristians: units a Crist formem un sol cos. Aquest és el sagrament tan conegut dels fidels que també celebra assíduament l'Església, i en el qual se li demostra que en l'oblació i sacrifici que ofereix, ella mateixa s'ofereix (*La ciutat de Déu* 10, 6). Seguint el Nou Testament, hem presentat l'eucaristia com un casament. Ara bé, en un casament, dues persones s'entreguen mútuament per a ser *una sola carn*. I això és el que passa entre Crist i nosaltres: l'eucaristia és l'entrega mútua entre Crist i nosaltres, i l'entrega dels dos, formant un sol cos, al Pare.

Per comprendre i expressar aquests misteris, la fe cristiana necessita fer quatre afirmacions (*cf.* CIC, 897 ; CEC 1356-1390):

1. **L'eucaristia és presència real de Jesús:** en ella no se'ns comunica simplement una gràcia, sinó Aquell en qui tota gràcia té el seu origen. Perquè, en dir *Aquesta és la meva carn* —en les paraules aramees originals—, estava dient: «Això sóc jo». Es tracta d'una presència **vertadera, real i substancial:** el pa i el vi deixen de ser tals, encara que continuïn semblant-ho, per a ser el cos, l'ànima i la divinitat de Jesús. Però, al mateix temps, és una presència servicial i gloriosa: Jesús continua entre nosaltres com el qui serveix, posa a la nostra disposició l'abaixament de l'encarnació i el de la mort en creu; però la seva presència ja és la del Senyor glorificat, que vol associar-nos a la seva glorificació. Per això Jesús fa de l'eucaristia la promesa i la garantia de la nostra resurrecció: *Qui menja la meva carn i beu la meva sang, té vida eterna, i jo el ressuscitaré el darrer dia* (Jn 6, 54).

2. **L'eucaristia és memorial:** Jesús manà als seus deixebles: *Feu això en memòria meva*, i es comprometé a fer sacramentalment present cada vegada el do que féu d'ell mateix una vegada per sempre. L'Església obeeix, al llarg dels segles, la voluntat expressa de Jesús. Aquest memorial no renova ni repeteix el sacrifici de la creu, sinó que l'actualitza per a nosaltres: fa als cristians de tots els temps contemporanis del drama del calvari. És a dir, els convida i els capacita per a participar en el misteri de la creu, fent de la seva vida una reproducció del sacrifici de Jesús.

3. **L'eucaristia és sacrifici:** com ja hem dit, aquesta memòria fa present la passió de Jesús —cos entregat i sang vessada— i també el seu desenllaç, que és la resurrecció. Jesús revolucionà el concepte jueu de sacrifici: *estimar-lo amb tot el cor, amb tot l'enteniment i amb tota la força i estimar els altres com a si mateix val més que tots els holocaustos i sacrificis* (Mc 12, 33). Per a ell, l'essencial està en la manera de viure per a Déu i per al proïsme. Tota la seva vida fou un sacrifici, perquè fou una entrega per amor al Pare i als seus germans. I la seva mort fou el moment suprem d'aquesta donació. Es tracta, doncs, d'un sacrifici espiritual, el contingut del qual és la mateixa existència: és una manera de viure i de morir, donant la preferència a Deu i als altres en la vivència quotidiana de l'amor. I aquest tipus de sacrifici és el que se'ns demana també als cristians: *Viviu estimant, tal com Crist ens va estimar i s'entregà a si mateix per nosaltres, oferint-se a Déu com a víctima d'olor agradable* (Ef 5, 2). L'eucaristia és sacrifici, perquè ens ofereix la donació total de Jesús i ens exigeix la nostra donació total com a resposta.

4. **L'eucaristia és banquet:** Jesús volgué que celebréssim la seva mort amb un convit de pa i de vi. El seu significat profund s'entén des del simbolisme natural d'aquests elements, i des del seu ús en la història de la salvació i en la vida mateixa de Jesús. En efecte, el pa significa allò necessari per a subsistir; i el vi, la plenitud, l'alegria de viure, l'amor: Jesús ens ha volgut dir que ell és indispensable per a la vida i, a més, que li dóna plenitud. Jesús relacionà aquest convit amb la Pasqua, el sopar de l'alliberament, i amb el manà, l'aliment miraculós que alimentà el poble d'Israel per a subsistir en el desert: amb això Jesús se'ns ha presentat com l'aliment del veritable alliberament i com l'autèntic *pa del cel* que dóna vida definitiva i eterna. Jesús menjà amb pecadors i utilitzà el símbol del banquet per parlar de la meta definitiva de l'home:; així anunciava que l'eucaristia és força purificadora del pecat i anticipació de la festa final.

2. EL MISTERI DEL MATRIMONI

La unió natural entre un home i una dona, obra del Creador, que en volgué fer una imatge del seu propi ésser, fou enlairada per Crist a la categoria de sagrament de la seva unió i del seu amor a l'Església (cf. Ef 5, 31-32). Els "casats en el Senyor" participen del mateix amor de Jesús, que estimà la seva Esposa fins a l'extrem, i en són signe en el món. O, dit d'altra manera, l'aliança dels esposos està integrada en l'aliança del Déu amb la humanitat: «L'autèntic amor conjugal és assumit per l'amor diví» (GS 48). I, com que aquesta aliança i aquest amor han arribat a la seva màxima plenitud i manifestació en la nova aliança de Jesús, en l'entrega de Jesús a la mort i la seva glorificació pel Pare es manifesta també la veritat última i la grandesa de l'amor conjugal cristià.

Ara bé, si aquesta entrega de Jesús se celebra i es fa present en l'eucaristia, també en l'eucaristia s'ha de celebrar i renovar aquest signe del seu amor que és el matrimoni. Així ho entén l'Església: «En l'eucaristia es realitza el memorial de la nova aliança, en la que Crist s'uní per sempre a

l'Església, la seva esposa estimada per la qual s'entregà. És, doncs, convenient, que els esposos segellin el seu consentiment en donar-se l'un a l'altre mitjançant l'ofrena de les seves pròpies vides, unint-se a l'ofrena de Crist per la seva Església, feta present en el sacrifici eucarístic, i rebent l'eucaristia, perquè, combregant el mateix Cos i la mateixa Sang de Crist, *formin un sol cos* en Crist (CEC 1621).

De manera que, repetint la frase de sant Agustí, podem dir als esposos cristians quan participen en l'eucaristia: «La santa taula és un misteri de vosaltres mateixos, allò que rebeu és el vostre propi misteri». Perquè el que rebeu és l'entrega amorosa del Senyor, que fa possible la vostra entrega mútua, la constitueix, l'alimenta i la fa créixer contínuament. I, en conseqüència, l'eucaristia aporta al vostre matrimoni les següents riqueses:

1. **Presència real de Jesús:** La presència eucarística del Senyor significa i augmenta la seva presència també real en la vostra unió: us casàreu “en el Senyor” i continueu vivint el vostre matrimoni en ell; perquè ell és fidel i no us abandona mai. És una presència servicial: us “renta els peus” contínuament, purificant el vostre amor de tot egoisme i de tot pecat. Però és també una presència gloriosa: us crida a créixer, perquè el vostre amor s'assembla cada vegada més al seu i, a més, us dóna la seguretat que això és possible; més encara, que això es realitzarà quan Déu us introduïxi definitivament en el seu propi amor.

2. **Memorial:** Memorial, primer que res, de la mort de Jesús per vosaltres, que és el que féu i que fa possible el vostre amor. Però memorial també de tota la vostra història d'amor, des d'aquell dia que us diguéreu: «Sóc teu», «sóc teva». I un memorial que no és un simple record nostàlgic, com quan mireu les fotos o el vídeo del vostre casament, sinó actualització i renovació d'aquesta admirable entrega. És un record que us fa viure el present amb més intensitat; i també amb més alegria, perquè, el que un dia era tan sols promesa i projecte, és ara densa i joiosa i realitat.

3. **Sacrifici:** El dia del vostre matrimoni oferíreu a Déu una vida en comú presidida per l'amor, és a dir, us entregàreu l'un a l'altre. I a cada eucaristia torneu a renovar aquesta ofrena, unint-la a la de Jesucrist al Pare: «Perquè el sacrifici de Jesús sigui també el vostre, no n'hi ha prou que oferiu el seu cos i la seva sang. El do de l'anell no ocupa el lloc del do del cor i de la vida, el suposa. Igualment, l'ofrena del cos i de la sang de Crist exigeix el vostre propi do intern. El do de cada un de vosaltres, però també el do de la vostra petita comunitat conjugal. Aquest do té múltiples aspectes: us heu d'oferir l'un a l'altre a Déu, oferir-vos l'un i l'altre, junts, oferir els vostres fills, i, més encara, oferir tot el que és la vostra existència» (H. Caffarel, *Le mariage, route vers Dieu*, 249-250). El dia del casament prometéreu: «en la prosperitat i en l'adversitat, en la salut i en la malaltia». Ara ja en teniu experiència i renoueu l'ofrena des de la realitat actual de la vostra vida, amb les seves alegries i problemes, amb els seus triomfs i frustracions. És a dir, el vostre sacrifici és ara més agradable a Déu, perquè assumeix i accepta la creu, sense la qual no hi ha amor veritable.

4. **Banquet:** Quantes vegades heu tingut la temptació de creure que el matrimoni era una empresa impossible? És saludable sentir aquesta temptació, perquè aleshores és quan experimenteu que sou cridats a una cosa que supera les pures forces humanes. Però Jesús no us ha cridat a una cosa impossible, perquè no esteu sols. Ell és l'aliment que fa possible el veritable amor i, per tant, qui manté i fa creure la vostra unió. Vosaltres us apropau junts a l'eucaristia, una vegada i una altra, perquè, com els màrtirs antics, reconeixeu que «no podríem viure sense l'aliment del Senyor»; i, sobretot, no podríem viure junts.

3. LA LITÚRGIA EUCARÍSTICA

En instituir l'eucaristia en l'últim sopar, Jesús prengué en les seves mans el pa i el calze, en donà gràcies, el partí i els donà als seus deixebles dient: *Preneu, mengeu, begueu; això és el meu Cos; aquest és el calze de la meva Sang. Feu això en memòria meva*. L'Església ha ordenat tota la celebració de la **Litúrgia eucarística** segons aquestes mateixes parts que responen a les paraules i gestos de Jesús. En efecte:

1) En la **Preparació de les ofrenes**, es porten a l'altar el pa i el vi amb l'aigua; és a dir, els mateixos elements que Crist prengué a les seves mans.

2) En la **Pregària eucarística**, es dona gràcies a Déu per tota l'obra de la salvació i les ofrenes es converteixen en el Cos i la Sang del Senyor.

3) En el **Ritu de comunió**, per la fracció d'un sol pa es manifesta la unitat dels fidels, i pe la comunió els mateixos fidels reben el cos i la sang del Senyor, de la mateixa manera que els apòstols els reberen de mans del mateix Crist

1. PREPARACIÓ DE LES OFRENES

A aquesta primera part se li ha canviat el nom: ja no és **ofertori**, sinó **preparació de les ofrenes**. S'ha volgut evitar així una ambigüitat. Alguns, moguts pel desig legítim d'unir l'eucaristia amb la vida, pensaren que aquest era el moment d'oferir els nostres esforços per convertir-nos, transformar el món i anunciar Crist. Però, aleshores, es produïa un sacrifici abans del Sacrifici; el moment de l'ofrena de nosaltres mateixos no és aquest, sinó quan presentem al Pare l'ofrena de Jesús. Els ritus actuals d'aquesta part tenen, doncs, una finalitat més humil, encara que també rica en significat.

Preparació de l'altar: Sobre l'altar o taula del Senyor, que és el centre de tota la litúrgia eucarística, s'hi col·loquen el corporal, el purificador, el missal, el calze i la patena. És un gest funcional, però que serveix per destacar que el més important des d'aquest moment és el que passarà damunt l'altar: comença el banquet.

Presentació de les ofrenes: S'aconsella que siguin els mateixos fidels els qui presentin el pa i el vi. A més, es conserva el costum, que ja existia en els temps apostòlics, de presentar també diners o altres aportacions per als pobres o per a l'Església. I aquesta presentació s'ha de fer en forma de processó festiva, acompanyada d'un cant d'ofrena.

Quan el prevere rep les ofrenes, les presenta a Déu amb unes oracions inspirades en el model de les benediccions jueves, que designen el pa i el vi com a fruits de la naturalesa i, per tant, dons de Déu, i alhora com a producte del treball de les mans humanes. Aquestes oracions les pot dir en veu alta, i aleshores els fidels poden respondre «Beneït siguis per sempre, Senyor», o en privat, mentre els fidels escolten l'orgue o l'**schola** executa algun cant o simplement es produeix un moment de silenci.

Encensament de les ofrenes i l'altar: Les ofrenes i el mateix altar poden ser encensats, per significar d'aquesta manera que l'oblació de l'Església i les seves oracions puguen davant el tron de Déu com l'encens. I també poden ser encensats el prevere i el poble, per a disposar-los a ser ofrena agradable al Senyor.

Lavabo: En un ritu privat, el prevere es renta les mans, expressant així el seu desig de purificació interna.

Pregueu, germans: Aquesta oració compartida pel prevere i l'assemblea està mirant ja l'acció eucarística que va a començar. El prevere convida a pregar, perquè el «sacrifici meu i vostre», és a dir, el sacrifici ofert pel sacerdoti baptismal i pel ministerial, sigui agradable a Déu. I el poble respon expressant molt més la finalitat del sacrifici que és a punt de realitzar-se: «per a lloança i glòria del seu nom, per al nostre bé i el de tota la seva santa Església». Joan Pau II comenta aquesta resposta dient: «aquestes paraules tenen un valor de compromís, perquè expressen el caràcter de tota la litúrgia eucarística i la plenitud del seu contingut tant diví com eclesial (*Dominicæ Cenæ*, 9).

Oració sobre les ofrenes: La presentació de les ofrenes conclou amb aquesta oració presidencial, que recull el sentit espiritual de tot el ritu i, alhora, avança el destí que les ofrenes ofertes tindran en l'eucaristia. En efecte, la seva idea dominant és presentar a Déu les ofrenes perquè les accepti benigne i les santifiqui. Abans de la renovació litúrgica, aquesta oració s'anomenava **secreta**, però ara es recita en veu alta, recuperant així l'antiga manera de recitar-la.

2. PREGÀRIA EUCARÍSTICA

L'*Ordenació del missal* la introdueix així: «Ara és quan comença el centre i el cim de tota la celebració, o sigui, la pregària eucarística, que és una pregària d'acció de gràcies i de consagració» (OGMR 54).

Aquesta pregària també tingué com a antecedents les benediccions del culte jueu, però amb els nous continguts, és clar, del nou misteri cristià. Als inicis del cristianisme es formulava lliurement, sense cap text fix prescrit, però de mica en mica anaren apareixen formes fixes oficials, sobretot per a evitar les deformacions que introduïen algunes sectes herètiques. A l'Orient hi hagué una gran abundància de pregàries eucarístiques, però a Roma es fixà bastant aviat un únic text, el **cànon romà** que ha estat obligat fins a la reforma litúrgica. Després del Vaticà II s'han anat aprovant diverses pregàries, fins al punt que en el nostre missal romà n'hi ha tretze: les quatre típiques —I **cànon romà**, II, III i IV— quatre creades per l'episcopat suís, que porten el nom de **pregàries per a diverses necessitats** —Va, Vb, Vc i Vd—; dues anomenades **pregàries sobre la reconciliació**, aprovades per Pau VI el 1975 —I i II—; i tres pregàries per a les misses amb nens. A més del centenar de prefacis, que és la part més variable de la pregària, per als diferents temps i situacions.

Malgrat aquesta varietat, totes les pregàries tenen una estructura semblant, que els ve donada per un sèrie d'elements comuns, que comentem a continuació:

Diàleg introductori: Aquest preàmbul dialogat és molt antic i es troba en totes les litúrgies amb poques variants. Després d'una salutació mútua entre el prevere i l'assemblea, conté una invitació a enlairar els cors i a donar gràcies a Déu. Encara que la pregària eucarística la recitarà només el prevere, amb aquesta invitació li recorda a tota l'assemblea que s'hi ha d'unir interiorment, perquè la fa en nom de tot el poble sant.

Prefaci: És un element essencial de la pregària, perquè és el que introdueixi l'acció de gràcies: glorifica Déu Pare i li dóna les gràcies per tota l'obra de la salvació o per alguns dels aspectes particulars, segons les variants del dia, festa o temps litúrgic. Per aquest motiu és la part més variable de la pregària.

Sant: Primera aclamació que canta o recitat tota l'assemblea, tot el poble amb el prevere, que s'uneixen així al cant de les jerarquies celestials. La primera part ressalta la santedat de Déu, repetint un himne del llibre d'Isaïes (*cf.* Is 6, 3), i la segona centra la lloança en el Salvador enviat pel Pare, utilitzant l'aclamació de la gent a Jesús quan entrà a Jerusalem (*cf.* Mt 21, 9).

Epiclesi: En totes les pregàries trobem dues invocacions que tècnicament s'anomenen **epiclesis**: el que s'hi demana al Pare és que vessi el seu Esperit Sant. La primera epiclesi, que està corroborada per un gest significatiu, està situada immediatament abans de la consagració: el prevere, amb les mans esteses sobre el pa i el vi, demana que l'Esperit els transformi en el Cos i la Sang del Senyor. L'altra, que està situada en la segona part de la pregària, demana que l'Esperit transformi i uneixi la comunitat. És a dir, es demana que l'Esperit creï el Cos eucarístic i el Cos eclesial de Crist.

Narració de la institució i consagració: És el punt culminant de l'eucaristia. Amb les paraules i gestos de Crist, es realitza el sacrifici que ell instituï en el darrer sopar, quan sota les espècies de pa i vi oferí el seu cos i la seva sang i els ho donà als apòstols, encarregant-los perpetuar aquest mateix misteri. Es comprèn que les paraules del Senyor siguin idèntiques en totes les pregàries. A més, els fidels, que fins aquest moment han estat drets, s'agenollen en senyal de veneració i adoració a la presència real del Senyor. I, per facilitar les mateixes actituds, el prevere eleva successivament la sagrada forma i el calze.

Memorial: Acabada la consagració, el prevere proclama: «Aquest és el sagrament (misteri) de la nostra fe». Joan Pau II comenta: «Amb aquestes paraules [...] l'Església, alhora que es refereix a Crist en el misteri de la seva passió, revela també el seu propi misteri: l'Església neix de l'eucaristia» (EdE 5). I immediatament l'assemblea respon amb una aclamació, que no és simple adhesió al que precedeix, sinó que té una importància pròpia: és el que s'anomena **memorial** o **anànnesi**, el sentit del qual és voler fer allò que manà el Senyor, recordem la seva mort, la seva resurrecció i la seva ascensió. I el prevere, en continuar sol la pregària, reprendrà aquesta mateixa idea: «Per això

nosaltres, Pare, celebrant ara el memorial de la nostra redempció [...]». Es tracta d'un record eficaç, que actualitza aquests misteris de Crist i ens fa participar de la seva salvació.

Oblació: L'Església ofereix al Pare l'entrega de Crist, però, ensems, s'hi ofereix ella mateixa tota sencera. Aquest és el moment en què tots els fidels s'han d'oferir ells mateixos junt amb el sacrifici que ofereix l'Església: «L'Església pretén que els fidels no només ofereixin la víctima immaculada, sinó que aprenguin a oferir-se ells mateixos, i que de dia en dia perfeccionin, amb la mediació de Crist, la unitat amb Déu i entre ells, perquè, finalment, Déu ho sigui tot en tots» (OGMR 55).

Intercessions: Són unes oracions de petició amb les que «es dona a entendre que l'eucaristia se celebra en comunió amb tota l'Església, del cel i de la terra, i que l'oblació es fa per ella i per tots els seus membres, vius i difunts, membres que han estat tots cridats a participar de la salvació i redempció adquirides pel cos i la sang de Crist» (OGMR 55). És el moment en què, els que celebrem l'eucaristia, ens adonem que no ho fem com un grup particular, sinó units a tota l'Església, militant, purgant i triomfant; i que, com Església pelegrina, caminem vers la salvació plena en unió amb tota la creació. L'eucaristia, així, es converteix en el centre de la història, que va fent madurar la comunitat celebrant com el Cos de Crist i signe visible de la salvació enmig del món «fins que ell torni».

Doxologia final: La pregària eucarística acaba amb una gran lloança trinitària, com un acte de glorificació a Déu, però units a Crist: Per Ell, amb ell i en ell». I les paraules del prevere són corroborades amb un gest expressiu: eleva la patena i el calze, no per a mostrar-los als fidels com després de la consagració, sinó com a lloança al Pare. Tota la comunitat celebrant respon «Amén», fent així seva la lloança i acollint el do de la salvació.

3. RITU DE COMUNIÓ

Com que la celebració eucarística és un convit pasqual, el normal és que els fidels, i no només el prevere, rebin el cos i la sang del Senyor, segons el seu propi encàrrec: *Preneu, mengeu, begueu*. Però, és clar, han de rebre'ls degudament disposats, com aliment espiritual, i a això tendeixen els ritus preparatoris amb els que se'ls va duent fins al moment central de la comunió.

El parenostre: Des de molt antic es resa l'**oració del Senyor** com a preparació a la comunió. La raó és que «en ella s'hi demana el pa de cada dia, amb el que també s'al·ludeix, per als cristians, el pa eucarístic i s'implora la purificació dels pecats» (OGMR 56). El prevere comença fent una invitació, que pot ser variable; tots alhora amb el prevere, el reciten i el canten; el prevere demana la darrera petició del parenostre demanant la pau que és fruit de l'alliberament del poder del mal; finalment tota l'assemblea conclou amb la doxologia: «Perquè són vostres per sempre el regne el poder i la glòria». És la primera vegada que entra en el ritu llatí aquesta doxologia, que apareix ja en els escrits cristians més antics —com la *Didaché*— i que és utilitzada tant per les Esglésies orientals com pels protestants.

Ritu de la pau: Ja sant Pau diu: *Saludeu-vos els uns als altres amb el bes de pau* (Rm 16, 16). No és estrany, doncs, que entrés aquest gest en la litúrgia «amb el que els fidels imploren la pau i la unitat per a l'Església i per a tota la família humana, i s'expressen mútuament la caritat, abans de participar d'un mateix pa» (OGMR 56), primer ens dona la pau el prevere i ens convida a donar-nos-la els uns als altres; després cadascú intercanvia amb els seus veïns un gest fratern.

Fracció del pa: El sopar pasqual jueu començava amb el gest de la fracció del pa per part del pare de família. I aquest fou el gest que realitzà Jesús en l'últim sopar: *Prengué pa i el partí*. Aquest gest féu que, en els temps apostòlics, s'anomenés tota la celebració eucarística **fracció del pa**. Aquest ritu no només té una finalitat pràctica, sinó que significa que, a més a més que nosaltres, que som molts, en la comunió d'un sol pa de vida, que és Crist, ens fem un sol cos (cf. 1Co 10, 17).

Després de partir el pa consagrat, el prevere deixa caire un fragment en el calze. Amb aquest petit gest, que pot passar inadvertit, la tradició cristiana ha volgut significar dues coses. Primer, que el pa i el vi consagrats són un sol sagrament del cos i de la sang del Senyor. Però també que la nostra eucaristia se celebra en comunió amb el bisbe: antigament aquest fragment que es tira al calze provenia de l'eucaristia presidida pel bisbe.

Durant la fracció i la **inmixió** els cantors i el poble canten o reciten la invocació **Anyell de Déu**, que es repeteix mentre dura el ritu.

Comunió: Arribem al moment culminant en què anem a rebre el Senyor present en les espècies eucarístiques. Primer, el prevere es prepara amb una oració privada i tots hem de fer el mateix, pregant en silenci. Després presenta el pa eucarístic amb unes paraules carregades de sentit: és la mateixa presentació que féu Joan Baptista i que resumeix tot el destí i la missió del Senyor (cf. Jn 1, 29). I a aquestes paraules afegeix una benaurança: «Feliços els convidats a la taula del Senyor». Com a resposta, prevere i fidels fan un acte d'humilitat i confiança en la misericòrdia de Crist, usant les mateixes paraules del centurió de l'evangeli (cf. Mt 8,8).

Per rebre la comunió, els fidels s'organitzen formant una processó acompanyada per un cant, que expressa, per la unió de les veus, la comunió espiritual de tots i l'alegria del cor. Arribats al davant del prevere o del ministre que distribueix la comunió, **rebem** (no "agafem") la Sagrada Forma en una de les dues variants autoritzades: a la boca o damunt la mà esquerra estesa. És convenient, a més, que en certs casos participem també del calze. En el moment de combregar s'estableix un petit diàleg entre el prevere o el ministre i el fidel: qui distribueix diu «El cos de Crist» o «La sang de Crist», i el fidel respon: «Amén».

Oració després de la comunió: Quan s'ha acabat de distribuir la comunió, el prevere i els fidels poden recollir-se en un moment d'oració silenciosa, o expressar la seva acció de gràcies amb un cant apropiat. Després el prevere fa una oració presbiteral, pregant perquè tots obtinguem els fruits del misteri celebrat. I el poble fa seva aquesta oració amb l'aclamació «Amén».

PER A LA REFLEXIÓ I L'ORACIÓ

L'eucaristia és per a nosaltres el trobament més important amb Déu. Primer, perquè és la manifestació i comunicació més definitiva de Déu a nosaltres: un Déu que ens dona la seva vida i amb això tots els seus béns definitius. Però, per part nostra, és també la nostra màxima realització com a persones: hem estat fets per a donar-nos i aquí oferim tot el nostre ésser. Per això l'eucaristia és la font principal i la culminació de la nostra vida.

Ara bé, perquè això sigui veritat, necessitem apropar-nos-hi sovint i celebrar-la amb dues disposicions fonamentals: disponibilitat agraïda i amorosa per acollir el do que Déu ens fa en Jesucrist, i decisió clara i lliure per entregar-nos totalment a ell.

Us proposo que, durant aquest mes, cuideu especialment aquestes dues actituds. Novament us aconsello aquesta estona prèvia de preparació, que en aquest cas es podria fins i tot allargar als dies previs a la celebració. En la vostra **oració** personal podríeu repetir dues oracions famoses, que han servit durant segles als preveres i als fidels per a actualitzar la disposició d'acollida i la d'entrega.

Oració de sant Tomàs d'Aquino

Déu etern i misericordiós, m'apropro al sagrament del teu Fill unigènit, nostre Senyor Jesucrist, com s'aproproa el metge al malalt, el pecador a la font de misericòrdia, el cec a la resplendor de la llum eterna i el pobre i indigent al Déu del cel i de la terra.

Mostra'm, Senyor, la teva bondat infinita i cura les meves febleses, esborra les taques dels meus pecats i il·lumina la meva ceguesa, enriqueix la meva indigència i vesteix la meva nuesa, per tal que pugui rebre en el Pa dels Àngels el Rei dels reis i Senyor dels senyors amb tota la reverència, el penediment i l'amor, la puresa, la fe i el desig que són necessaris per a la salvació de la meva ànima.

Feu, Senyor, que no només rebí el sagrament del cos i de la sang del teu Fill, sinó també la força que atorga el sagrament, i que amb tal amor rebí el Cos que el teu Fill, nostre Senyor Jesucrist, rebé de la Mare de Déu, que quedí jo incorporat al seu Cos Místic i pugui ser comptat com un dels seus membres.

Concedeix-me, Pare ple d'amor, arribar a contemplar, al terme d'aquesta vida, cara a cara i per sempre, el teu estimat Fill, Jesucrist, a qui rebé avui amagat en aquest sagrament, pel mateix Crist nostre Senyor, que viu i regna pels segles dels segles. Amén.

Oració de sant Ignasi de Loiola

Preneu, Senyor, i rebeu tota la meua llibertat, la meua memòria, el meu enteniment i tota la meua voluntat, tot el que tinc i posseeixo. Vós m'ho heu donat; a vós, Senyor, ho retorno. Tot és vostre, disposeu-ne segons la vostra voluntat. Doneu-me el vostre amor i gràcia, que només això em basta.

Però, com hem vist, l'eucaristia no és només font i cim de la nostra vida cristiana personal, sinó també de la vida conjugal. El papa ens recordava que l'eucaristia és la font mateixa del matrimoni cristià, perquè «en aquest sacrifici de la nova i eterna aliança els cònjuges cristians troben l'arrel de la que en brolla, que configura interiorment i vivifica des de dins, la seva aliança conjugal» (*Familiaris consortio* 57). I el mateix passa amb la família: l'eucaristia és el fonament i l'ànima de la seva comunió i de la seva missió. Per això us proposo també una **preparació el matrimoni per celebrar l'eucaristia**. En un moment previ d'oració conjugal, podeu recitar aquesta oració que incorpora tot el que Joan Pau II recordà als responsables dels Equips de la Mare de Déu:

Oració del matrimoni cristià abans de l'eucaristia

Senyor Jesús, ens has deixat en l'eucaristia el memorial del teu sacrifici d'amor per l'Església i a nosaltres ens has convertit en signe viu d'aquest mateix amor. Avui ens apropem junts a aquest sacrifici de la nova aliança, font del nostre matrimoni i model suprem del nostre amor, perquè vivifiquis la nostra aliança conjugal de manera que, cada dia més, es vagi configurant a la teva entrega total i fidel.

Volem renovar la nostra entrega mútua perquè, unida a la teva, sigui una ofrena agradable al Pare, que ens féu l'un per a l'altre i ens ha cridat a recórrer junts el nostre camí cap a ell.

Que la participació en el teu cos i la teva sang ens doni l'audàcia necessària per a l'acollida, el perdó, el diàleg i la comunió els cors. Que hi trobem l'ajuda preciosa per afrontar les dificultats actuals de la nostra vida familiar. I que, plens del teu Esperit, siguem testimonis convincents del teu amor en el món i proclamem, amb obres i paraules, que el matrimoni és un camí d'amor, de felicitat i de santedat. Amén.

PER A LA REUNIÓ DE L'EQUIP

Diàleg sobre el tema

Aquest ha estat, segurament, el capítol més dens: hi hem intentat captar el darrer misteri de l'eucaristia. Encara que ens resulti una mica difícil, convindria que el tornéssim a rellegir de tant en tant. Ara convé que ens centrem en els seus aspectes més importants:

1. Amb paraules senzilles, intentem explicar cada matrimoni com hem entès que l'eucaristia és presència, memorial, sacrifici i banquet.

2. Quina relació hi ha entre eucaristia i matrimoni?

3. De tota la descripció de la Litúrgia eucarística convé que destaquem la seva part central, la Pregària eucarística. Com que és el model de tota l'oració cristiana, fem entre tots una síntesi fonamental: quins tipus d'oració hi apareixen?

Paraula de Déu per a l'oració en comú

Lectura del sant evangeli segons sant Lluç (6, 51-59)

«Jo sóc el pa viu que ha baixat del cel. Qui menja aquest pa, viurà per sempre. I el pa que jo donaré és la meva carn per a la vida del món».

Lavors els jueus es posaren a discutir entre ells. Deien: «Com pot donar-nos aquest la seva carn per a menjar?»

Jesús els respongué: «Us ho ben asseguro: si no mengeu la carn del Fill de l'home i no beveu la seva sang, no teniu vida en vosaltres. Qui menja la meva carn i beu la meva sang, té vida eterna, i jo el ressuscitaré el darrer dia. La meva carn és veritable menjar i la meva sang és veritable beguda. Qui menja la meva carn i beu la meva sang, està en mi, i jo, en ell. A mi m'ha enviat el Pare que viu, i jo visc gràcies al Pare; igualment els qui em mengen a mi viuran gràcies a mi. Aquest és el pa que ha baixat del cel. No és com el que van menjar els vostres pares. Ells van morir, però els qui mengen aquest pa, viuran per sempre.»

Tot això, Jesús ho digué mentre ensenyava en una sinagoga, a Cafarnaüm.

CAPÍTOL IX

El comiat

1. EL RITU DE CONCLUSIÓ

La conclusió de la celebració eucarística és sòbria i senzilla, però plena de sentit. Consta d'uns elements fixes o obligatoris i d'altres opcionals, segons el criteri del president i les necessitats o conveniències de la comunitat.

1. ELEMENTS OBLIGATORIS

Salutació del prevere: Com al principi de la celebració, abans de llegir l'evangeli i al començament de la pregària eucarística, es produeix de nou una salutació mútua entre el prevere i l'assemblea, que ressalta la presència en ambdós de Crist ressuscitat.

Benedicció sacerdotal: El prevere beneeix els fidels assistents, ja sigui amb una fórmula ordinària o amb una altra de més solemne. L'ordinària consisteix en traçar damunt d'ells el senyal de la creu invocant la Santíssima Trinitat. En la fórmula solemne, abans de traçar aquest senyal, el prevere expressa alguns desigs de benedicció als quals l'assemblea respon «Amén»; o bé, sobretot a la quaresma, el prevere fa una benedicció anomenada **oració sobre el poble**.

Comiat: Amb les paraules «Aneu-vos-en en pau» o amb altres de semblants, el prevere o el diaca dissol l'assemblea, perquè cadascú retorni a la seva tasca. Tothom respon: «Donem gràcies a Déu».

Bes de l'altar: Aquest gest, amb què s'obrí i es tanca la celebració, és un signe de reverència a Crist i a la comunió dels sants, simbolitzats per l'altar.

2. ELEMENTS OPCIONALS

Avisos: Abans de la salutació que dona pas a la benedicció, el president o una altra persona pot fer els avisos o advertències oportunes per a la vida de comunitat.

Monició de comiat: Abans també de la salutació, el prevere o un monitor poden fer alguna monició, sòbria, essencial i cordial, per a convidar a dur a la vida ordinària el que s'ha celebrat..

Cant final: En principi, no està previst per la litúrgia cap cant final. Però pot sonar l'orgue, excepte en quaresma, o pot cantar-se alguna antífona mariana, com es fa en la Litúrgia de les Hores en acabar completes. Tampoc no resulta inoportú el costum que s'ha introduït en moltes comunitats d'acabar amb un cant que expressi l'agraïment, la lloança o la missió a la que aboca l'eucaristia. L'instint del poble cristià el porta moltes vegades a acabar cantant el que començà de la mateixa manera.

2. L'EUCARISTIA, FONT I CIMAL DE LA VIDA CRISTIANA

El final de l'eucaristia ens convida a recordar les relacions entre eucaristia i vida cristiana, i entre eucaristia i missió.

En efecte, abans d'enviar els seus deixebles a predicar l'evangeli i a donar testimoni de la resurrecció pel món, Crist alcà les mans i els beneí (cf. Lc 24, 50). I això mateix és el que fa el prevere el final de la celebració. La benedicció és l'anella que uneix la celebració eucarística amb la resta de la vida cristiana. Ens hem trobat amb Crist ressuscitat; ara es tracta de ser testimonis de la seva resurrecció en el món. Hem escoltat la seva paraula; ara ens toca transmetre-la als altres. Hem rebut el Pa que dona la vida; ara anem a viure la vida nova. Ens hem reunit com a germans; ara ens dispersem per a ser germans de tothom. Hem lloat Déu amb les nostres oracions i amb els nostres cants; ara anem a convertir la nostra vida ordinària en una lloança contínua a Déu. Ens hem associat a l'entrega total de Crist al Pare i a la humanitat; ara anem a verificar aquesta entrega amb totes les nostres obres.

Aprofundim, doncs, aquestes relacions, en les que es descobreix tota l'eficàcia, per a nosaltres i per al món, d'aquest trobament privilegiat amb Crist que és l'eucaristia. Així descobrirem el darrer sentit del que instituí Jesús i evitarem concepcions purament *pietoses* o *intimistes* d'aquest gran sagrament.

1. L'EUCARISTIA ENS TRANSFORMA I COMPROMET

La comunió amb la carn de Crist ressuscitat, «vivificada per l'Esperit Sant i vivificant» (PO 2) conserva, augmenta i renova la vida de gràcia rebuda en el baptisme. Però aquest do ha de ser acollit lliurement per nosaltres. Per això l'eucaristia, al mateix temps que ens capacita per a viure la vida nova, exigeix que ens esforcem per actuar segons els criteris evangèlics. A aquest doble aspecte de do i de tasca es refereix l'Església quan afirma que el sacrifici eucarístic és «font i cimal de tota la vida cristiana» (LG 11, cf. SC 10). Font, perquè conté l'amor suprem de Déu vers la humanitat, la donació total de Jesús, i ens comunica aquest mateix amor, perquè puguem estimar-nos com ell ens ha estimat. I cimal, perquè ens exigeix la donació total de tot el nostre ésser. La nostra vida, doncs, parteix de l'eucaristia i culmina en l'eucaristia. Desentranem més en concret aquesta relació essencial entre eucaristia i vida cristiana (cf. CEC 1391-1398).

1) **L'eucaristia fa créixer i exigeix la nostra unió amb Crist:** El Senyor digué: *Qui menja la meva carn i beu la meva sang, està en mi, i jo, en ell. A mi m'ha enviat el Pare que viu, i jo visc gràcies al Pare; igualment els qui em mengen a mi viuran gràcies a mi* (Jn 6, 56-57). L'eucaristia causa, doncs., una doble inhabitació, Jesús en mi i jo en ell, i una compenetració que em permet ser com una prolongació o imatge transparent de Jesús. «Podem dir que no solament **cadascú de nosaltres rep Crist**, sinó que també **Crist ens rep cadascú de nosaltres** [...] En la comunió eucarística es realitza de manera sublim que Crist i el deixeble **siguin** l'un en l'altre: *Estigueu en mi, i jo estaré en vosaltres* (Jn 15,4)» (EdE 22). I aquesta mateixa gràcia m'exigeix esforçar-me per seguir i imitar Jesús, perquè pugui dir cada dia amb més veritat: *Ja no sóc jo qui visc; és Crist qui viu en mi* (Ga 2, 20).

2) **L'eucaristia ens separa del pecat:** Cada vegada que anunciem la mort de Senyor, anunciem també el perdó dels pecats, perquè el cos de Crist és entregat per nosaltres i la seva sang és «vessada per molts per al perdó dels pecats». En unir-nos a Crist, l'eucaristia ens purifica dels pecats comesos i ens preserva de futurs pecats. Esborra els pecats venials i ens preserva de futurs pecats mortals. Però això ens exigeix, en primer lloc, apropar-nos-hi amb un ànim sincer de conversió, amb un penediment eficaç dels pecats que, en el cas dels mortals, s'ha d'expressar en el sagrament de la penitència. I, en segon lloc, ens exigeix cooperar amb la gràcia purificadora que en ella hi rebem, esforçant-nos per evitar tot el que contradiu la voluntat de Déu sobre nosaltres.

3) **L'eucaristia ens uneix més estretament al Cos de Crist que és l'Església:** Diu també sant Pau: *El pa és un de sol, i per això nosaltres, ni que siguem molts, formem un sol cos, ja que tots participem d'aquest únic pa* (1Co 10, 17). L'eucaristia renova, enforteix i aprofundeix la nostra incorporació a l'Església realitzada pel baptisme; fins a tal punt que podem afirmar que l'eucaristia fa l'Església. És a dir, ens introdueix amb una plenitud més gran en la **comunió els sants**, aquesta

solidaritat misteriosa que crea l'Esperit entre tots els fills de Déu; i, a més, ens capacita per transparentar aquesta comunió en una vida autèntica de fraternitat cristiana. Per això ens exigeix també intensificar els nostres esforços per actuar aquesta fraternitat, en dos nivells. Primer, responsabilitzant-nos dels nostres germans més propers, tenint vers ells una actitud de servei, mantenint la unitat a tots els nivells, treballant junts pel Regne de Déu i essent capaços de perdonar. I, en segon lloc, mantenint-nos en sintonia amb tota l'Església: la participació en l'eucaristia ens exigeix estar en comunió amb el propi bisbe i amb el papa; i, a través d'ella, amb totes les comunitats catòliques (cf EdE 39). Més encara, l'eucaristia ens exigeix pregar i treballar, perquè arribi un dia en què, tots els qui creiem en Crist, siguem un sol cos i un sol esperit (cf. EdE 43). Resumint, com diu el papa, «l'eucaristia crea comunió i educa per a la comunió» (EdE 40).

A més, aquest paper de sagrament d'unitat que té l'eucaristia resulta especialment necessari en les condicions en què vivim molts cristians avui. «Estem entrant en un mil·lenni que es presenta caracteritzat per un profund entramat de cultures i religions fins i tot en països d'antiga cristianització. En moltes regions els cristians són, o estan essent, un *petit ramat* (Lc 12, 32). Això els posa davant el repte de donar testimoni amb més força, sovint en condicions de soledat i dificultat, els aspectes específics de la seva pròpia identitat. El deure de la participació eucarística, congregant setmanalment els cristians com a família de Déu entorn a la taula de la Paraula i del Pa de vida, és també l'antídoto més natural contra la dispersió. És el lloc privilegiat on la comunió és anunciada i cultivada contínuament» (JOAN PAU II, *Novo millennio ineunte* 36).

4) **L'eucaristia ens capacita i exigeix reconèixer Crist en el més necessitats:** Sant Pau renyava els corintis perquè, quan es reunien per celebrar l'eucaristia, eren incapaços de compartir els seus béns: *i mentre els uns passen gana els altres beuen massa* (1Co 11, 21). L'eucaristia és la font de la caritat, perquè celebra i comunica l'amor de Jesús. Per això ens capacita per imitar la preferència de Jesús pels més pobres i, al mateix temps, ens exigeix que sapiguem descobrir-lo en ells, segons les mateixes paraules de Jesús: *Us ho asseguro: tot allò que fèieu a un d'aquests germans meus més petits, a mi m'ho fèieu* (Mt 25, 40). Tots els cristians d'avui, i especialment els que vivim en societats riques —que som minoria!—, necessitem recordar una pàgina d'or de la literatura cristiana del segle IV: «Desitges honorar el cos de Crist? No el menyspreïs, doncs, quan el trobis nu en els pobres, ni l'honoris aquí en el temple amb teles de seda, si en sortir l'abandones al seu fred i la seva nuesa. Perquè el mateix que digué: *Això és el meu cos*, i amb la seva paraula dugué a realitat el que deia, afirmà també: *Vaig tenir fam i no em donàreu menjar*, i més endavant: *Sempre que ho deixares de fer a un d'aquests petits, a mi, en persona, m'ho deixàreu de fer*. De què serviria ornamentar la taula de Crist amb vasos d'or, si Crist mateix es mor de fam? Dóna primer de menjar a l'afamat, i després, amb el que et sobri, ornamentaràs la taula del Senyor (sant JOAN CRISÒSTOM, *Homilies sobre l'evangeli de Mateu* 50, 3-4). Tota la caritat assistencial i promocional dels cristians i, com veurem de seguida, tots els nostres esforços per canviar les estructures injustes per aconseguir una "civilització de l'amor", són exigències de l'eucaristia i en ella hi troben la força i la motivació.

2. L'EUCARISTIA ENS ENVIA

L'eucaristia és també la font permanent de la missió de l'Església i de totes les tasques evangelitzadores: «Cada diumenge Crist ressuscitat ens convoca de nou com en el cenacle, on *el capvespre del primer dia de la setmana* (Jn 20, 19) es presentà als seus per a "exhalar" damunt d'ells el do vivificant de l'Esperit i iniciar-los en la gran aventura de l'evangelització» (JOAN PAU II, *Novo millennio ineunte* 36). I és que els llaços que uneixen l'eucaristia amb l'evangelització són múltiples i variats.

1) **L'eucaristia, contingut de l'evangeli:** Primer cal dir que l'eucaristia conté el nucli central de l'evangeli: la salvació de Déu oferta en Crist. En ella se'ns comunica tota l'obra salvífica de Crist, culminació i realització suprema del pla diví sobre l'home. Per aquest motiu l'eucaristia resumeix també tota la història de la salvació. L'Església confessa «la sagrada Eucaristia, en efecte, conté tot el bé espiritual de l'Església, és a dir, Crist mateix, la nostra Pasqua» (PO 5).

2) **L'eucaristia, experiència privilegiada de l'evangeli:** La celebració eucarística, a més d'oferir-nos el contingut de la Bona Notícia, és també el moment privilegiat i únic perquè nosaltres l'acollim i

ens deixem transformar per ella. En efecte, en aquesta celebració reavivem, fem créixer i compartim la nostra fe, per l'escolta de la paraula de Déu i la pregària. I, sobretot, en ella experimentem l'amor incondicional i total de Déu, que ens convida a correspondre-hi amb la nostra entrega a ell i als germans.

3) **L'eucaristia, mòbil de l'evangelització:** tots els qui es troben amb el Ressuscitat se senten cridats a comunicar als altres: *hem vist el Senyor!* Qui participa intensament en la celebració eucarística i hi reconeix la presència i l'amor fins a l'extrem del Senyor, se sent cridat a transmetre als altres la Bona Notícia: *Aneu per tot el món i anuncieu la bona nova de l'evangeli a tota la humanitat* (Mc 16, 15). Per això l'eucaristia és la font de tot apostolat, de tota participació activa en la missió evangelitzadora de l'Església. De tot el testimoniatge cristià. Perquè qui en participa no té més remei que concloure: *Si Crist ha donat la seva vida per mi, també jo he de donar-la pels meus germans*».

4) **L'eucaristia, força de l'evangelització:** L'eucaristia, no només ens dóna motius per a evangelitzar, sinó que també ens dóna l'energia necessària per fer-ho: «l'Església rep la força espiritual necessària per complir la seva missió perpetuant en l'eucaristia el sacrifici de la creu i combregant el cos i la sang de Crist» (EdE 22). L'evangelització no és mai una tasca fàcil, ja que troba obstacles seriosos, tant en nosaltres mateixos com en els altres. La comunió amb el sacrifici de Crist trena els lligams del nostre egoisme i de la nostra comoditat, i ens empeny a servir. Però, a més, crea en nosaltres aquella valentia o santa gosadia que és un do de l'Esperit i que ens disposa a ser testimonis de Crist fins al martiri: *Ells se'n van anar del Sanedrí, contents d'haver estat trobats dignes de ser ultratjats per causa del nom de Jesús. Cada dia, al temple i per les cases, no paraven d'ensenyar i d'anunciar la bona nova que Jesús és el Messies* (Ac 5, 41-42).

5) **L'eucaristia, força transformadora del món:** Si l'eucaristia ens empeny i ens capacita per difondre la llum de l'evangeli, també ens fa constructors d'un món més habitable i plenament conforme al disseny de Déu: Una conseqüència significativa de la tensió escatològica pròpia de l'eucaristia és que dóna impuls al nostre camí històric, posant una llavor de viva esperança en la dedicació quotidiana de cadascú en les seves pròpies tasques. En efecte, malgrat que la visió cristiana fixa la seva mirada en *un cel nou i una terra nova* (Ap 21, 1), això no debilita, sinó que més aviat **estimula el nostre sentit de responsabilitat respecte a la terra present** [...]. Molts són els problemes que enfosqueixen l'horitzó del nostre temps. N'hi ha prou amb pensar en la urgència per treballar per la pau, posar premises sòlides de justícia i solidaritat en les relacions entre els pobles, defensar la vida humana des de la seva concepció fins al seu terme natural. I, què podem dir, a més, de les nombroses contradiccions d'un món “globalitzat”, on els més dèbils, els més petits i els més pobres tenen ben poc que esperar? També per això el Senyor s'ha volgut quedar amb nosaltres en l'eucaristia, gravant en aquesta presència sacrificial la promesa d'una humanitat renovada pel seu amor. [...] Anunciar la mort del Senyor *fins que ell vingui* (1Co 11, 26) comporta el compromís de transformar la seva vida, perquè tota ella arribi a ser d'alguna manera “eucarística”, [...] i el compromís de transformar el món, segons l'evangeli». (EdE 20).

6) **L'eucaristia, mitjà d'evangelització:** La celebració eucarística és un acte evangelitzador privilegiat, perquè és la millor expressió de la nostra fe. En cap altre moment es visibilitza millor. La nostra actitud de creients i el contingut principal d'allò que creiem com en aquest trobament entre Jesús i els seus deixebles, en el que ell i nosaltres mostrem l'essència del que som i vivim. I en cap altre moment es manifesta millor l'autèntica naturalesa de la comunitat fundada per Crist, l'Església, com a criatura, llar i humil servidora de l'evangeli. Encara que, certament, això tingui una contrapartida terrible.

L'eucaristia, viscuda amb autenticitat, és un mitjà privilegiat d'evangelització, però, si se la converteix en un simple ritu buit de vida, pot convertir-se també en el pitjor dels antitestimoniatsges. No hi ha pitjor perversió que la que afecta els signes de l'amor. La traïció més perniciososa és la del bes de Judes: emprar els signes de l'amor per matar l'amic o per oblidar-se'n. Els quatre evangelis ens recorden aquesta terrible possibilitat precisament quan ens narren la institució de l'eucaristia.

7) **L'eucaristia, meta de l'evangelització:** Per últim, l'eucaristia, a més d'estar al principi del procés evangelitzador i en el seu mateix desenvolupament, és també al final: «L'eucaristia és [...] el **cimal** de tota l'evangelització, ja que el seu objectiu és la comunió de la humanitat amb Crist i, en ell,

amb el Pare i amb l'Esperit Sant» (EdE 22). La meta de l'evangelització és la participació plena de la persona en la vida divina, en aquesta taula del Regne del cel, com diu Jesús. Doncs bé, aquest banquet final s'anticipa en aquest altre banquet al que som convidats durant la vida terrenal. Per això tot l'esforç evangelitzador de l'Església pretén dur a participar en l'eucaristia, perquè, a través i gràcies a ella, puguin assolir la seva plena realització, la culminació de tota la seva aventura humana. Jesús digué: *des d'ara ja no beuré més del fruit de la vinya fins que haurà arribat el Regne de Déu* (Lc 22, 18). El mateix Jesús, a qui rebem sota les espècies de pa i de vi, ens sortirà a l'encontre directament, amb el rostre desvellat, en la gran festa final.

PER A LA REFLEXIÓ I L'ORACIÓ

En arribar al final del nostre itinerari, ens hem plantejat dues qüestions importants: la relació de l'eucaristia amb la nostra vida personal de fe i la seva relació amb l'acció evangelitzadora de l'Església. Després d'haver llegit el tema, us proposo que us plantegeu aquestes qüestions al vostre nivell, tant personal com de parella. El mètode concret consistiria primer una estona de revisió i oració. Cadascú per separat, i després una àmplia posada en comú. Per a aquestes dues activitats, que considero molt importants, us ofereixo algunes indicacions:

Primer, per a la **reflexió personal**. Tradicionalment la nostra gent ha estat molt dura a l'hora de criticar aquelles persones que anaven molt a missa, però que després deixen molt a desitjar; eren aquells “beats” i “beates” que amb prou feines donaven una acceptable talla humana i molt menys cristiana. «De què els serveix anar a missa?». Hem de reconèixer que aquesta crítica, encara que moltes vegades fos injusta i malintencionada, feia veritablement diana. L'eucaristia ha estat substituïda per aconseguir una nova qualitat de vida humana, i, si no ho aconsegueix, és que alguna cosa falla. La veritat de la celebració eucarística es demostra en allò que fem després d'acabar-la.

És possible que alguns de vosaltres, en veure el tema que ens proposàvem estudiar en aquest curs, hagin pensat: «Amb la quantitat de problemes vitals que necessitem il·luminar, ara fem un tema “pietós”. ¿no serà que l'Església té por a mullar-se i ens proporciona temes “angelicals”, allunyats de tot compromís valent?». Doncs no. Parlar de l'eucaristia no és allunyar-se de la vida real, sinó plantejar-se-la en tota la seva radicalitat i exigència. No hi ha problema humà que l'eucaristia no obligui a plantejar-se i a intentar donar-li solució. Si algú entén l'eucaristia com un “a part”, en el que es deixen fora totes les alegries, angoixes, preocupacions, treballs, amors i desamors que constitueixen la nostra vida real, és que no ha entès res. I, per desgràcia, sembla que molts cristians estan en aquesta situació.

Ara bé, no anem a l'eucaristia perquè som bons: aleshores no ens caldria! Hi anem perquè en volem ser... i no podem. Per això anar a missa ni és per a nosaltres un acte d'orgull o d'ostentació de la nostra virtut, sinó un acte d'humilitat. D'humilitat i, alhora, de sana ambició: no ens conformem ni amb allò que som ni amb el que és la humanitat. Certament, malgrat l'eucaristia, no hem aconseguit encara ser com deüríem; però, què seria de nosaltres, sense ella? No cal dir que no podem aspirar que ho entengui qui no té fe, però nosaltres estem convençuts que les nostres pobres eucaristies constitueixen un dels millors serveis que fem a la humanitat; perquè és la font, l'energia i la motivació de tots els altres serveis.

Convé, doncs, preguntar-se amb tota seriositat: és per a mi, l'eucaristia, una necessitat vital? Hi porto totes les meves vivències: personals, conjugals, familiars, professionals...? Procuo tenir presents, en celebrar-la, totes les persones sobre les que tinc una especial responsabilitat? És efectivament un aliment que em fa créixer com a cristià? Estic disposat a participar activament en la celebració, o em limito a tenir una postura passiva? Preparo personalment la celebració?

En el **diàleg conjugal** convé que posem en comú tot el que hem reflexionat. Però també que pensem com ens podríem ajudar, perquè l'eucaristia fos més significativa en la nostra vida. Entre altres projectes, convindria que hi assistíssiu junts, a més dels diumenges, en dates significatives per a la vostra llar: aniversaris, sants, esdeveniments destacats, necessitats importants... Seria una forma de viure que, efectivament, l'eucaristia és font del vostre matrimoni i de la vostra família.

PER A LA REUNIÓ DE L'EQUIP

Diàleg sobre el tema

En aquesta reunió, l'Equip es dedicarà a fer balanç de tot el seu camí durant el curs que acaba. Convindria també que féssiu balanç del vostre estudi i reflexió sobre el tema. Us proposo algunes qüestions:

1. Hem estudiat el tema tot amb regularitat, o s'han notat algunes mandres? Quines dificultats principals hem trobat per a estudiar-lo?
2. Ens han estat útils les indicacions per a la reflexió i l'oració? Quines experiències més destacades podem comunicar en aquest camp?
3. Quins coneixements nous sobre l'eucaristia hem agraït més, d'entre tots els que se'ns ha ofert?
4. Ens ha servit el tema per millorar la nostra participació en la celebració eucarística? En quins aspectes?
5. Hem aconseguit relacionar millor l'eucaristia amb el conjunt de la nostra vida i amb totes les nostres activitats apostòliques?

Paraula de Déu per a l'oració en comú

Lectura de la primera Carta als Corintis (11, 17-30)

Després de les instruccions que us acabo de donar, el que ara us diré no serà per a felicitar-vos: quan us reuniu, no és en bé vostre, sinó en mal. Primer de tot, sento a dir que, quan us reuniu en comunitat, hi ha divisions entre vosaltres, i en part ho crec: certament cal que hi hagi grups oposats, perquè es vegi qui resisteix la prova. El resultat és que, quan us reuniu tots alhora, ja no celebren el sopar del Senyor, perquè, en el moment de l'àpat, cadascú menja el sopar que ha portat, i mentre els uns passen gana els altres beuen massa. ¿Que no teniu les vostres cases, si voleu menjar i beure? ¿O bé menyspreu l'Església de Déu i voleu avergonyir els qui no tenen res? Què us haig de dir? Que us en felicito? En això no us puc pas felicitar!

La tradició que jo he rebut i que us he transmès a vosaltres ve del Senyor. Jesús, el Senyor, la nit que havia de ser entregat, prengué el pa, digué l'acció de gràcies, el partí i digué: «Això és el meu cos, ofert per vosaltres. Feu això, que és el meu memorial.» I havent sopat féu igualment amb la copa, tot dient: «Aquesta copa és la nova aliança segellada amb la meva sang. Cada vegada que en beureu, feu això, que és el meu memorial.» Perquè cada vegada que mengeu aquest pa i beveu aquesta copa anuncieu la mort del Senyor fins que ell vingui.

Així, doncs, qui mengi el pa o begui la copa del Senyor indignament serà culpable de profanar el cos i la sang del Senyor. Que cadascú s'examinei a si mateix, abans de menjar el pa i beure la copa, perquè qui menja i beu sense tenir present que es tracta del cos del Senyor, menja i beu la pròpia condemna. Per això hi ha tants malalts i gent delicada entre vosaltres, i alguns han mort.